

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL KORUMA ALANLARINDA
KAMUSAL MEKANLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ:
ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu UYAR

Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

Kentsel Koruma ve Yenileme Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilek ERDEN ERBEY

OCAK 2018

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENTSEL KORUMA ALANLARINDA
KAMUSAL MEKANLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ:
ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cansu UYAR

Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

Kentsel Koruma ve Yenileme Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Dilek ERDEN ERBEY

OCAK 2018

Cansu UYAR tarafından hazırlanan "Kentsel Koruma Alanlarında Kamusal Mekânların Sürdürülebilirliği: Antalya Kaleiçi Yat Limanı Örneği" adlı bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Y. Dilek ERBEY

Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Y. Dilek ERBEY (MSGSÜ)

Üye : Prof. Dr. Demet BİNAN (MSGSÜ)

Üye : Prof. Dr. İclal DİNÇER (YTÜ)

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak yazılmıştır.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Cansu UYAR
06.02.18

**KENTSEL KORUMA ALANLARINDA
KAMUSAL MEKANLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ:
ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI ÖRNEĞİ**

ÖZET

Kentlerin fiziksel, ekonomik, sosyal, kültürel, sembolik, psikolojik ve politik yapısını belirleyen temel mekanlar kamusal alanlardır. Kamusal alanların kentlerdeki somut biçimlenmesini ise kamusal mekanlarda izleyebilmekteyiz. Kentlerin gelişim sürecinde kentsel mekanlara farklı varoluş biçimleri ile kentsel yaşamı tamamlayan ve belirlenen işlevler yüklenmiştir. Dolayısı ile kentlerin gelişiminin dinamik yapısı kamusal mekanlarda gözlemlenebilmektedir. Bu dinamik yapı içinde ise değişim kaçınılmaz bir sonuçtur. Özellikle 20. Yüzyılın ikinci yarısından sonra değişen ve dönüşen dünya, kamusal mekanlarda fiziksel farklılık ve çeşitliliğe yol açmış, bu da toplumsal algı ve ilişkilere yansımıştır.

Kentlerin sahip oldukları tarihsel ve kültürel değerlerin korunması ve geleceğe aktarılması günümüzde toplumun çoğunluğunca benimsenmiştir. Kentlere kimlik kazandıran ve kimliğini tanımlayan bu değerler kentlerin yaşamının sürekliliğini ve devinimini içselleştirmeye, dolayısı ile kente aidiyet duygusunun gelişmesine, yaşamın süreklilik duygusunun algılanmasına katkı sağlar. Bu durum, her kuşağın bir önceki dönemden edindiği birikimleri yaşadığı kültürle etkileşime girerek ve yenilerini ekleyerek yeni kuşaklara aktarılma sorumluluğunu da yükler.

Bu çalışmanın merkezinde yer alan Antalya Kaleiçi Yat Limanı kentlinin tanımlaması ile İskele, antik dönemden günümüze değin, kentin yerleşim alanı içinde olan, zaman zaman Akdeniz bölgesinin en önemli limanlarından biri, zaman zaman da bu özelliğinin çeşitli ekonomik ve siyasal değişimlerle kısmen kaybeden, kentin en önemli koruma alanlarından biri olarak kamusal mekân olma niteliğini sürdürmektedir. Bu alan ve içinde yer aldığı Kaleiçi kentsel sit alanı Ülkemizdeki koruma planlaması ve uygulaması süreci pratiği açısından önemli ve farklı bir örnektir.

Antalya kentinin kimlik değeri en yüksek yerlerinden birisi olan ve bu çalışmaya konu Kaleiçi Yat Limanı bölgesi, tümüyle kamulaştırılıp, alan bütününde gerçekleştirilen düzenlemelere karşın, kentsel kamusal mekân bağlamında, kentli kullanıcıda aidiyet duygusunu yeterince sağlamayan, mekanların hızlı tüketimi sorunuyla karşı karşıya kalmış bir profil çizmektedir.

Antalya Kaleiçi Yat Limanı, ülkemizdeki en bilinen koruma uygulamalarından biri olmasına karşın bu uygulama sürecini, tarihsel gelişimi ve alandaki mülkiyet dönüşümüyle birlikte izleyip değerlendiren bir çalışma yapılmamıştır.

Kentsel koruma alanlarından birisi olan ve yeni limanın yapılmasıyla âtil bir hale gelen bölgede, 1970'li yıllarda kamusal mekân oluşturularak korumanın ve kullanımın sürekliliği sağlanmaya çalışılsa da bu süreklilik zaman içerisinde, ulusal politikalarda ve kurumsal yapılarda gerçekleştirilen değişiklikler sonucu özelleştirmelerle kesintiye uğramış, bölge uygulamalar öncesindeki atıl haline dönüşme riski nedeniyle, yerel ve merkezi yönetimlerce, birkaç kez yeniden planlanmıştır. Ancak bu planlama sürecinde, en önemli sorun, korumanın sürdürülebilirliği için artık vazgeçilmez bir araç

olan, bölgenin çevresiyle birlikte yönetim planının hazırlanması gerektiğinin göz ardı edilmiş olmasıdır.

Oysa, Antalya Kaleiçi ve Yat Limanını, bir bütünün parçaları olmasına karşın, tarihsel süreçte, birbirinden ayrı planlandığı ve projelendirildiği gerekçesiyle farklı alan olarak değerlendirmek ve planlama yaklaşımını bu şekilde devam ettirmek alanın kamusal kullanımında ve korunmasında gerekli olan sürdürülebilirliği sağlamayacaktır.

Bu kapsamda, tapu kayıtları incelenerek, Yat Limanındaki mülkiyet dönüşümü tablolaştırılmış ve çalışmanın son bölümünde, Antalya Kaleiçi Yat Limanı'nın korunması ve sürdürülebilir kullanımı için; sahip olduğu kültürel miras değerleri, Dünya mirası kapsamına da dahil ederek, kentin ve alanın potansiyelinin, geleceğe dönük hedeflerinin sürdürülebilirliğini, stratejik planlama yaklaşımına dayalı olarak geliştirecek kısa, orta ve uzun dönemli eylemler içeren, tüm paydaşların katılımı ile hazırlanacak ve Kaleiçi'nin bütününe kapsayacak bir Yönetim Planı hazırlanmasının gerektiği sonucuna ulaşılmış ve bu planın genel çerçevesi belirlenmiştir.

Yönetim planı hazırlanması disiplinler arası bir çalışmayı da beraberinde getiren bir süreç olduğundan ötürü, bir yönetim planı çerçevesi çizilen bu çalışmanın, benzer nitelikteki çalışmalara da referans olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Mekân, Sürdürülebilir Koruma, Antalya, Kaleiçi, Yat Limanı, Alan, Yönetimi, Yönetim Planı.

THE SUSTAINABILITY OF PUBLIC SPACES IN THE URBAN CONSERVATION

FIELD: THE SAMPLE OF ANTALYA KALEICI MARINA

ABSTRACT

The most important factors which identify the cities have been the public spaces the roads, squares, commercial fields and the ports are the spaces which regulate and show the city's economical and social life. Each of economical and social change have brought the changes in those spaces, usage way. These changing dynamics arise from the developments and changes except from them and also from the main changes in them and in the country over the geographic position. We can observe these changes in the old port of the city, Antalya which is a settlement area that has gone on from the establishment day to today, or in the wharf that the people described it. The Mediterranean's natural safeguarded port has gone on as changing the same function up to today, Antalya Kaleici Marina has sustained to be the city's important and symbolic public space. This study reviews how it turns into today's usage way as viewing this changing's historical process.

The study field is in the borders of Kaleici, Muratpasa The District, in Antalya The Province; it is included within the scope of Antalya's City Center, Culture and Tourism Conservation and Development Area and Kaleici Urban and III. Degree Archeological Site Area. Antalya Kaleici Marina has sustained to be the public spaces as one of the city's most important preservation sites, and the site and Kaleici that it includes this site are the important and different samples in terms of the practice on the urban site's conservation planning and its implementation process in our country. Furthermore, the different dynamics which have occurred as a result of the implementation have affected negatively that the feature of cultural assets which is the priority of the site can be maintained, the main problems of the sites in the conservation such as the disidentification and the unskilled usage of spaces and sites are the source of the regional problems. Thus, a study for this field has been required and Antalya Kaleici Marina has been determined as the study area.

With the study which has been made in the urban conservation areas and reviews the usage and sustainability of the public areas ; it has been aimed that a public space's importance for a city is explained, what an extent the public spaces are included in the urban projects and what an extent they should be included, the function and property changes of Antalya Kaleici Marina in the years are reviewed, the expropriation and privatization policies are evaluated through the planning process steps of Antalya Kaleici Marina, and the projects which have been implemented in the region of Antalya Kaleici Marina and which will be implemented in this region are reviewed through the public spaces' usage.

It has been applied to Antalya Metropolitan Municipality and to The Conservation, Implementation and Audit Office and The City Recollection Center in it in order that it is informed about the planning, project designing and privatization processes of Antalya Kaleici Marina. In the third section, the property information and the changes in this field have been excluded as the land registries have been reviewed in The

Provincial Directorate of The Title and Cadastre in order that the expropriation, privatization and the allocation processes are analyzed and evaluated.

In the first section, the main purpose and aim of thesis have been clarified. In the second section of this thesis which consists of five main sections, the concepts which comprise the general approach have been considered as the literature review about them has been made. Afterwards, the samples of Germany and Croatia related to make the public spaces in the urban conservation fields and to the usage of these fields have been mentioned. In the third section, the historical process and the spatial changing of the working field's usage as a port have been reviewed, the planning and project designing processes in the field have been considered in details. In the fourth section, an approach related to the sustainable usage of Antalya Kaleiçi Marina as a public space has been mentioned. On the conclusion, a general evaluation in the approach in the planning- preservation - usage perception of this field in our country has been made at the beginning of planning process, and it has been mentioned that the physical conservation planning is necessary for the fields in conservation but it hasn't been the sufficient approach, and the recommendation for the management planning for this fields has been mentioned with the approach that it is necessary to plan the management and usage processes.

This study, has tried to provide the recommendation related to the development of regulation and conservation methods in a way to be more qualified one and to gain an aspect for the urban life without losing their identity values of public areas. Although the field which is the topic in this study is one of the space with the highest identity value; it makes a field which faces against the rapid consumption problem of the spaces and a city profile also that the belonging feeling doesn't occur in the town-dweller user related to the urban public spaces.

It leads Antalya Metropolitan Municipality to the planning approach with the alternative usage decisions in the use of field that the authority of physical planning in The Marina which is Antalya's most important urban space and the right to use its field's great part belong to The Municipality. This approach can be evaluated as the view to transfer the source to the private sector with the public sources. However, it is not possible to regulate Kaleiçi and The Marina with the salt physical planning approach. The multilayered problems and opportunities of these fields revive the different planning approaches. The private sector's contribution to the field is the piece of such a planning perception.

It has been gone out of the classic hierarchical planning perception, and the working field requires the ordained authority and information sharing between the public institutions and private sector. The cities and the public spaces are the living organisms like the man, and even if everything goes on perfectly, there can be problems. The long-term plans can be made functional only with the managerial coordination mechanism and the feedback that the self-control can be gotten. The Management Plan framework has been recommended to the field with this approach.

The bases of Management Plan preparation recommendation in this field have been determined as Antalya Kaleiçi and The Marina become one, The Management Plan's includes the whole of Kaleiçi, the intervention on the multilayered cultural assets require the different approaches and specialty, the development of field in the sense of tourism is reviewed as the positive and negative approaches are analysis in order that Kaleiçi is not a consumption product for the tourism, the field is organized with the fact that the field is not a touristic corner or the fun space, it is a living place which has extended along the centuries, the fact isn't ignored that the people who live in the field are the part of this wealth, the awareness that it is a common ground which develops the town-dweller belonging feeling is developed, its cultural values and its extraordinary natural structure are protected, an organic connection is created

between The City Museum which is planned in Karaalioğlu park as the continuity and part of the field and Kaleiçi , and it is searched that the similar functions are included in the field, the social perception which is damaged with the general country policies' changes, the continuity to use the sea in the marina which is the single place where the people meet with the sea in the center of city is provided.

As it is known, the preparation of management plan requires the interdisciplinary study. It is recommended within the scope of this thesis to determine the necessity of Management Plan preparation on this field for the field's sustainable conservation and usage, and its general framework.

So, the study is considered that it can be a reference for the similar fields. As the topic of this study is the interdisciplinary, it is foreseen that the content of the management plan framework which is recommended is reviewed in more details in the further studies.

Key Words: Public Space, Sustainability, Antalya, Kaleiçi, Marina, Port, Management Plan.

ÖNSÖZ

Öncelikle bu çalışmada katkılarıyla beni yönlendiren ve yardımını esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Dilek ERBEY'e,

Süreç boyunca her an desteğini esirgemeyen Antalya Koruma Bölge Kurulu Müdürü Melike GÜL'e,

Arşivlerine ulaşmam konusunda yardımcı olan tüm Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve Antalya Büyükşehir Belediyesi çalışanlarına,

Hiçbir konuda desteğini esirgemeyen ve beni çalışmaya motive eden dostlarım Merve FİDAN, Ezgi ZÜM, Selin ÖZTÜRK ve Gülce KIRDAR'a,

Son olarak, her zaman yanımda olduklarını bildiğim, bu hayattaki en büyük şansım, aileme, Mücella UYAR ve Feridun UYAR'a,

teşekkür ederim.

Cansu UYAR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	xi
ÖNSÖZ.....	xvii
İÇİNDEKİLER.....	xix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xxiii
ŞEKİL LİSTESİ	xxv
KISALTMALAR.....	xxix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Kapsamı	1
1.2. Çalışmanın Amacı	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi	3
2. GENEL YAKLAŞIMI OLUŞTURAN KAVRAMLAR	5
2.1. Kamusal Mekân Kavramı	5
2.1.1.Kamusal alan nedir? Kamusal mekân nedir?	7
2.1.2.Kamusal alanın/mekânın işlevi ve önemi	11
2.2. Kentsel Koruma ve Sürdürülebilirlik	13
2.2.1.Kentsel koruma kavramı ve kentsel korumanın gelişim süreci	13
2.2.2.Kentsel koruma alanlarında stratejik planlama anlayışı	16
2.2.3.Sürdürülebilirlik kavramı.....	19
2.3. Alan Yönetimi ve Yönetim Planı	21
2.4. Kentsel Koruma Alanlarında Kamusal Mekân Yaratma Ve Kullanımı	26
2.4.1.Almanya Lübeck Kenti Örneği.....	26
2.4.2.Hırvatistan Split Kenti Örneği	31
3. ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI.....	37
3.1. Kaleiçi Yat Limanı'nın Antalya'daki Yeri.....	37
3.2. Tarihsel Gelişim Süreci.....	38
3.3. Planlama Ve Uygulama Süreci	60
3.3.1.Antalya Kaleiçi planlama süreci	62
3.3.2. Yat limanında planlama ve projelendirme süreci	69
3.3.2.1. Projenin idari yapılanması	69

3.3.2.2. Yat limanında projelendirme süreci.....	69
3.3.2.3. Yat limanında özelleştirme ve tahsis süreci	86
3.3.2.4. Yat limanında planlama süreci.....	92
3.4. Bölüm Değerlendirilmesi.....	105
4- KAMUSAL BİR MEKAN OLARAK ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI'NIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KULLANIMINA YÖNELİK BİR YAKLAŞIMI	119
4.1. Sürdürülebilir Korumanın Gerekliği	119
4.2. Alan Bütünlüğünün Sürdürülebilirlik Kapsamında Değerlendirilmesi	122
4.3. Kaleiçi Yat Limanı'nda Sürdürülebilir Yönetim Planlaması	129
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	133
KAYNAKLAR.....	139
EKLER	145
CV.....	153

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 3.1: Alandaki Sürecin Yıllara Göre Değişim Tablosu.....	61
Çizelge 3.2: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü (1970 öncesi).....	114
Çizelge 3.3: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü(1970-1983).....	115
Çizelge 3.4: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü (1983 sonrası).....	116
Çizelge 3.5: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Durumu.....	117
Çizelge 4.1: Örnek Alan Yönetim Planı Çerçevesi.....	131
Çizelge A.1: Yat Limanı'nın Kadastral Durumu ve Etaplama Bölgeleri.....	145
Çizelge B.1: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü.....	147

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1:	Orta çağda Lübeck Kenti	27
Şekil 2.2:	Lübeck Kenti Giriş Kapısı	28
Şekil 2.3:	Lübeck Kenti.....	29
Şekil 2.4:	Lübeck Kent Merkezi Yönetim Planı Alanı	30
Şekil 3.1:	Çalışma Alanının Antalya Kenti İçindeki Konumu	37
Şekil 3.2:	Fiziksel ve Kadastral Çalışma Alanı Dokusu.....	37
Şekil 3.3:	Hadrianus Kapısı Restitüsyonu.....	39
Şekil 3.4:	Kırkmerdivenler.....	40
Şekil 3.5:	Piri Reis Haritası.....	43
Şekil 3.6:	Liman, Liman Kapıları ve Surlar.....	44
Şekil 3.7:	Antalya'nın tahkimat sistemi planı.....	45
Şekil 3.8:	Limanda bulunan Bankalar	47
Şekil 3.9:	İskele Yolu.....	47
Şekil 3.10:	Antalya Limanında Mübadiller.....	48
Şekil 3.11:	Antalya ve Çevresi 1934.....	49
Şekil 3.12:	Limanda Mendirek inşaatı.....	50
Şekil 3.13:	Yıkılmadan Önce Gazhane binası	51
Şekil 3.14:	Liman mendireği ve yapıları.....	52
Şekil 3.15:	Günümüzde İzlenebilen Kaleiçi Surları	53
Şekil 3.16:	1946 Yılında Yıkılan Kule	53
Şekil 3.17:	Liman açığında bekleyen gemiler	55
Şekil 3.18:	İskelede depolanan maden yığını	56
Şekil 3.19:	Limanın taşınmasından sonra iskele.....	57
Şekil 3.20:	Antalyada'ki Limanlar.....	58
Şekil 3.21:	Antalya Gazetesi	59
Şekil 3.22:	Güney Antalya Çevre Düzeni Planı.....	59
Şekil 3.23:	Mermerli Plajı ve Yat Limanı İlişkisi.....	60
Şekil 3.24:	GEEAYK'nın A-1850 Karar Eki Planı	64
Şekil 3.25:	Dönemin Antalya Gazetesinden Kaleiçi Plan Haberleri.....	65
Şekil 3.26:	İmar İskân Bakanlığınca 1982 yılında onaylanan plan	66
Şekil 3.27:	13.05.1992 tarih ve 1442 sayılı kararı eki plan.....	68
Şekil 3.28:	Onarım Öncesi 167 ve 166 Adanın Görünümü	71
Şekil 3.29:	Düzenleme Öncesi Kıyı Kesimi.....	72
Şekil 3.30:	Düzenleme Öncesi Adalya Otelı Önü.....	72
Şekil 3.31:	Kamulaştırılan Taşınmazların İlanı.....	73
Şekil 3.32:	Antalya Kaleiçi Yat Limanı Protokol Alanı	74
Şekil 3.33:	Tespit Çalışmaları Paftası.....	79
Şekil 3.34:	Tespit Çalışmaları Paftası.....	79
Şekil 3.35:	GEEAYK'nın 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı karar	81
Şekil 3.36:	Projenin Maketi.....	81
Şekil 3.37:	Altın Elma Ödül Töreni,1984.....	83
Şekil 3.38:	Sur Üstü Yapıları Zemin Kat projesi.....	84

Şekil 3.39:	Sur Üstü Yapıları Üst Kat projesi	84
Şekil 3.40:	Yat Limanı Onarım Sonrası 1983	85
Şekil 3.41:	Onarım Öncesi ve Sonrası Yat Limanı Evleri.....	85
Şekil 3.42:	Özelleştirme ve Tahsis Öncesi Mevcut Durum	86
Şekil 3.43:	Kaleiçi Sur Üstü Binaları	88
Şekil 3.44:	Rapor Eki Kroki.....	90
Şekil 3.45:	Yat limanı işletme bütünlüğünün bozulmasına ve alandaki olumsuz görüntülere bir örnek.....	93
Şekil 3.46:	Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı 2009	94
Şekil 3.47:	Yat Limanı Çevre Düzenleme Projesi 2009	98
Şekil 3.48:	Yat Limanı Çevre Düzenleme Projesi 2016	100
Şekil 3.49:	Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyon Planı 2017	103
Şekil 3.50:	Mülkiyet Dönüşümü Paftası 1	108
Şekil 3.51:	Mülkiyet Dönüşümü Paftası 2	109
Şekil 3.52:	Mülkiyet Dönüşümü Paftası 3	110
Şekil 3.53:	Fonksiyon Dönüşümü Paftası 1.....	111
Şekil 3.54:	Fonksiyon Dönüşümü Paftası 2.....	112
Şekil 3.55:	Fonksiyon Dönüşümü Paftası 3	113
Şekil 4.1:	Kaleiçi, Karaalioğlu Parkı ve Kent Müzesi İlişkisi	125
Şekil 4.2:	Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi....	128

KISALTMALAR

AKVKBK	: Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
KUDEB	: Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu
ABB	: Antalya Büyükşehir Belediyesi
ABKBM	: Antalya Büyükşehir Belediyesi Kent Belleği Merkezi
GEEAYK	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
TURBAN	: Turizm Bankası
TTAV	: Türk Tanıtma Vakfı
KTKGB	: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür rgt
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
KALEDER	: Kalekapısı Esnaflarını Kalkındırma ve Güçlendirme Derneği
AKMKTKGB	: Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi

1. GİRİŞ

Kentleri tanımlayan en önemli unsurlar kamusal mekanlar olmuştur. Yollar, meydanlar, ticaret alanları, limanlar; kentin ekonomik ve sosyal yaşamını düzenleyen ve anlatan mekanlardır. Her ekonomik ve sosyal değişim bu mekanların kullanım biçimindeki değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişim dinamikleri zaman zaman kendi dışındaki gelişme ve değişimlerden, coğrafi konumundan zaman zaman da kendi iç dinamiklerden ve ülkesel ölçekteki temel dönüşümlerden kaynaklanmaktadır. Kentin ilk kurulduğu günden günümüze kadar devam eden bir yerleşme alanı olan Antalya kenti eski limanında veya halkın tanımladığı adıyla İskele'de de bu değişimleri gözlemleyebilmekteyiz. Akdeniz'in, doğal korunaklı bu limanı günümüze kadar aynı işlevini dönüşerek devam ettirmiştir. Bu çalışma, bu dönüşümün tarihsel sürecini izleyerek günümüzdeki kullanım biçimine dönüşmesini incelemektedir.

Bu çalışmaya konu olan alan; çağlar boyunca zaman zaman Akdeniz'in en önemli limanlarından biri olmuş zaman zaman da bu önemini çeşitli ekonomik ve siyasal dönüşümlerle kısmen kaybetse de her zaman kentin en önemli ve simgesel kamusal alan olma niteliğini sürdürmüştür. Antalya, Merkez, Kaleiçi'nin deniz kotunda olan tek noktası antik dönemde bir korsan limanı olarak kullanımından başlayarak, günümüze kadar aynı fonksiyon ile gelebilen, Kaleiçi Yat Limanı 1970'li yıllarda turizm merkezi ilan edilmiş, en önemli ekonomik, sosyal ve kimlik dönüşümünü kentin turizm gelişmesinin en önemli parçası olarak geçirmiştir. Kentin ticaret limanı, kentin yat limanına dönüşmüştür. Bu çalışmada bu dönüşümün eleştirel bir değerlendirmesini yapılmamakta, kamusal mekanların ekonomik ve sosyal gelişme ile değişimi irdelenmeye çalışılmaktadır. Günümüzde korunan alanların korunarak kullanımının yönetilmesine ilişkin, yeni yaklaşımlar geliştirilmektedir. Bu yaklaşımların bu mekanların kimlik değerlerini de koruyarak daha nitelikli ve kent yaşamına boyut kazandıracak derinlikte düzenleme ve kullanma yöntemlerinin geliştirilmesine ilişkin öneri de geliştirmeye çalışılmıştır.

1.1. Çalışmanın Kapsamı

Kentsel koruma alanlarındaki kamusal mekân olgusunun incelenmesi, kentlerin değişimi ile kamusal mekanların biçimlenişi bu tezin kapsamını oluşturmaktadır.

Kamusal mekânın süreç içerisindeki değişimi, işletme ve uygulanabilirlikleri Antalya Kaleiçi Yat Limanı üzerinden değerlendirilmektedir.

Giriş bölümünde, amaç, kapsam, yönteminden bahsedilmektedir.

Genel yaklaşımı oluşturan kavramlarda; kamusal mekân, kentsel koruma, sürdürülebilirlik ve alan yönetimi kavramları ikinci bölümde ele alınmaktadır. Devamında kentsel koruma alanlarında kamusal mekân yaratma ve kullanımına ilişkin Almanya ve Hırvatistan örneklerinden bahsedilmektedir. Bu amaçla seçilen Lübeck ve Split kentleri, ülkelerin planlama anlayışı kapsamında değerlendirilmiş, bu tezin çalışma konusuna farklı bir uygulama örneği olarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde çalışma alanı olarak seçilen Antalya Kaleiçi Yat Limanı'nın; tarihsel süreç içerisindeki durumu, mekânsal değişimi ve işletme süreci incelenmekte, yapılan planlama ve koruma çalışmalarından bahsedilmektedir.

Dördüncü bölümde; sürdürülebilir kentsel korumanın gerekliliği ve sürdürülebilir kamusal mekanlar için yönetim planı yaklaşımı irdelenmektedir.

Sonuç bölümünde ise, genel bir değerlendirme yapılmakta ve disiplinler arası çalışmaya konu olabilecek bu alan için yönetim planlaması önerisinden bahsedilmektedir.

1.2. Çalışmanın Amacı

Kentsel koruma alanlarında gerçekleşen kamusal alanların kullanımını ve sürdürülebilirliğini irdeleyen bu çalışmayla;

- Kamusal mekânın bir kent için anlamının açıklanması,
- Kentsel projelerde kamusal mekanların hangi ölçüde yer aldığı ve alması gerektiği,
- Antalya Kaleiçi Yat Limanı'nda yıllar içerisindeki işlev ve mülkiyet değişiminin irdelenmesi,
- Türkiye'deki kamulaştırma ve özelleştirme politikalarının Antalya Kaleiçi Yat Limanı'nın planlama süreci aşamaları üzerinden değerlendirilmesi,
- Antalya Kaleiçi Yat Limanı bölgesinde uygulanan ve uygulanacak olan projelerin kamusal mekân kullanımı üzerinden incelenmesi,
- Sürdürülebilir koruma yaklaşımı oluşturulması, amaçlanmaktadır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın ilk aşamasında konu ile ilgili geniş bir literatür taraması yapılmıştır. İlgili yayınlar kitaplar, makaleler, yüksek lisans ve doktora tezlerinden yararlanılmıştır. Süreç ile ilişkili kişilerden de konu ile ilgili olarak değerlendirmeler alınmıştır.

Antalya Kaleiçi Yat Limanı'nın planlama, projelendirme ve özelleştirme süreçlerinin detaylı bilgilendirmesi için, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu (AKVKBK)'na, Antalya Büyükşehir Belediyesi (ABB)'ne ve bünyesindeki Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu (KUDEB) ile Kent Belleği Merkezi (ABBKBM) 'ne başvurulmuştur.

Üçüncü bölümde kamulaştırma, özelleştirme ve tahsis süreçlerinin analiz ve değerlendirmesi için; Tapu ve Kadastro İl Müdürlüğü'nde tapu defterleri incelenerek, bu alandaki mülkiyet bilgileri ve değişimleri çıkarılmıştır.

2. GENEL YAKLAŞIMI OLUŞTURAN KAVRAMLAR

2.1. Kamusal Mekân Kavramı

Her insanın evinden çıkar çıkmaz dahil olduğu kamusal yaşamın fiziksel yansıması olan kamusal mekanlar; özel alan- kamusal alan birleşiminin oluşturduğu kentsel yapının temel öğelerinden biridir. İletişim, etkileşim, paylaşım, sosyalleşme gibi işlevleri sebebiyle kamusal alanlar, kentte yaşayanlar için hayati öneme sahip alanlardır.

Kamusal mekân tanımına bakmadan önce kavramın temelindeki kamu ve mekân sözcüklerini incelemekte fayda vardır.

Çok basitçe kamu sözcüğünün anlatmak istediği “genele açık olma” durumudur. Kamunun en temel niteliği işte bu herkese açık olmasıdır. Kamu genel tanımıyla ise; özelin dışındaki bütünü, halkı, bir değil birçok ile ilgili olanı temsil eden bir kavramdır. Buradan yola çıkılarak kamusal alan tanımına geçildiğinde ise çok basit tanımıyla kamusal alanın; özel şahısların dışında kalan ve insan topluluklarını ilgilendiren, halkın bir arada olduğu alanları ifade ettiği görülmektedir (Erturan,2011, s.6).

Mekânın ise tarihsel süreçte mekânın çeşitli anlamlar içerdiğini ileri sürebiliriz. Mekân “modern zamanlar” da kendine özgü kapsayıcı bir anlam kazanmıştır. Mekânın anlamı çok genişlemiş olsa da yaşam pratiklerinde insanı teslim alan gücü mimarlar tarafından bile fark edilmemektedir. Mekân kişiye özgü üretilen olmaktan çıkmış, seri üretim haline dönüşmüştür. Mekânın bu anlamın, sadece kentsel mekân üzerinden değil aynı zamanda bireyin yaşam dünyasından da açıklama ve çözümlene gerekliliği ortaya çıkmıştır (Eyce,2011, s.46).

Mimarlık kuramı ve tarihi üzerine yazdığı yazılar ile tanınan Christian Norberg-Schulz(1980), mimari mekân söz konusu olduğunda, mekânın sadece algıların ve düşüncelerin yönü olmaktan ziyade, insan varoluşunun yönü ve varoluşsal mekânın somutlaştırılmış görüntüsü olduğuna işaret etmektedir. İnsanın günlük deneyimini derin anlamından uzaklaştıran nicel incelemeler ile nitel dünyanın doğrudan anlaşılabilirliğinin (Norberg-Schulz, 2000) yakalanamadığı ortamda “özel” olanı

bulmaya çabalamaktadır; onun ortaya çıkartmaya çalıştığı “özel” şey, kısaca “derin anlam” olarak ifade edilebilir.

Yine Norberg-Schulz’a göre “kullanma”nın temel yapısı bellek, yönelim ve özdeşleşme olarak üç konum içerir. Bu üç konum mevcudiyet mimarisi kavramının taslağını çıkarır. Ona göre “yer”, önsel var olan bir özdeşliğe (kimliğe) sahiptir ve özellikle güçlü bir kimliğe sahip yerlerin “deja-vu” deneyimleri oluşturmalarının nedenin de budur. O’na göre bir yer gerçekte tasarlanabilir değildir, fakat yerin kendisini bulmaya dayanır (Norberg-Schulz’dan aktaran Eyce, 2011, s.56).

N.Schulz hangi tip olursa olsun açık kent mekanlarının, kendilerini çevreleyen yapı biçimleriyle ilişkili olduklarını ve kolektif yaşamı devam ettirebilmeleri için, üç tür işlevin olduğunu belirtmektedir(Erdönmez, 2012, s.77). Bu işlevleri sıralamak gerekirse;

- Açık kent mekânı, kolektif- toplumsal yaşamın oluşmasına ve her türlü aktiviteye olanak sağlamalı ve aynı zamanda doğal çevrenin topografik yapısıyla ilişkili olmalıdır.
- Kentsel mekânı oluşturan yapı biçimleri, kolektif bir kimlik oluşturacak şekilde ifade edilmelidir.
- Mekânsal şekillerin, kent dokusu içinde organizasyonu sağlayıcı bir şekilde yer alması gereklidir.

Norberg-Schulz (1980) bir mekânın nasıl “yer”e dönüştüğünü irdelerken, mekân ile yer arasında bulunan organik bağın yerin ruhundan (genious loci) kaynaklandığını ileri sürer. Yerin ruhu, mekân ve karakter kavramlarına bağlı olarak analiz edilen bir olgudur. Ona göre mekân ancak bir karakterle varlık haline gelir (Eyce, 2011, s.57).

Kent insanlarla var olan bir yapıdır ve bu nedenle toplumla ve toplumsal ilişkilerle daima bağdaştırılmıştır. Weber kentlerin mekânsal yönünün toplumsal süreçler tarafından tanımlandığını savunmaktadır. Yine bu doğrultuda Lefebvre kenti insan etkileşimlerinin ve medeniyetin anlamlarının nesilden nesle maksimize edildiği bir kap olarak nitelendirmiştir.

Lefebvre (1991)’ e göre her toplum kendi mekanını üretir. Mekân, toplumun hem ürünüdür hem de toplumu sürekli dönüştüren bir mekanizmadır. Dolayısıyla, mekânın üretiminde, toplumun bütününe bakmak gerekmektedir. Sadece mimarlara ve plancılara sorumluluk yüklemek, onları sorgulamak doğru olmaz.

Açık kamusal mekanların bir başka anlatımını Lynch’in kentin okunabilirliği ve imgesi açısından ortaya koyduğu çalışmalarında bulmak mümkündür. Bunlar, düğüm noktaları (merkez ve alt merkezler); yollar, sınırlar, bölgeler ve vurgu noktaları

(referans noktaları)dır. Kentsel mekânda düğüm noktaları kentte birçok insan etkinliğinin bir arada gerçekleştiği, ticaret, pazarlama, rekreasyon, ulaşım ağlarının merkezlerini barındıran yerler olarak tanımlanmaktadır (Erdönmez, Akı, 2005).

2.1.1. Kamusal alan nedir? Kamusal mekân nedir?

Planlama disiplininde konut gibi özel bazı mekanların dışında kalan, meydanlar sokaklar, parklar gibi insanların toplanabileceği, bir araya gelebileceği her yer “kamusal” adı altında anılır. Bununla birlikte kamusal alan ve kamusal mekan kavramları da kesin bir sınırla ayrılamayarak, birbirine karışır (Güney, 2007).

Arkitera.com’ da yayınlanan “Kamusal Mimarlıkta Muhafazakarlık” başlıklı gündem dosyasında Ömer Kanıpak, kamusal alan ve kamusal mekân farklılığını şu sözlerle açıklar: “...Kamusal alanın, modern toplumlarda bağımsız sivil kuruluşlar tarafından oluşturulan, eleştirel ve özgürleştirici ifadenin hayat bulduğu metaforik platformlar olarak görmemiz gerektiğini gördük. Kamusal mekân ise, özellikle biz mimarların gözünden nispeten daha tanımlı ama yine de henüz sınırları ve potansiyelleri tam belirlenmemiş bir kavram. Yine de kamusal mekân denince, toplumda herhangi bir ayırım yapılmadan her bireyin kullanımı düşünülerek yapılmış açık veya kapalı mekanlar algılanır. Çoğu kez bu tip mekanların sahibi ve işleticisi devlet veya yerel yönetimler olduğu için de (adliyeler, toplu taşıma istasyonları, okullar vb.) yanlış bir ifade ile bu mekanlar kamusal alan olarak adlandırılırlar.”

Kentsel mekânların oluşumu, kentteki mekânsal temsiller, toplumsalın mekân üzerindeki dağılımı vs. gerçekte, mekân ile toplumsal/politik olan arasındaki ilişkiyi de açığa vurur. Kentin kamusal mekânları, bu açıdan, sadece fiziki görünümüleriyle kente ait değildirler, aynı zamanda kentin, kentliliğin, toplumsallığın, kamusal olanın, gündelik hayatın ve modernliğin kendisini farklı şekillerde temsiline imkân tanıyan yerler olarak da büyük önem taşırlar.

Avrupa kamusunun oluşumunda kent mekânlarının önemine değinen bir başka teorisyen de E.Wilson’ dur. Wilson “Görünmez Flaneur” adlı makalesinde, kent mekânlarının yeni sosyalitelere ve yeni kamusalılıklara karşılık gelecek şekilde dönüştüklerini belirtir. Ona göre, şehrin kamusal görünümü, özellikle kentli yurttaşlar için, daha çok eğlence yerleri ki bu da tiyatrolar, kafeler, sinemalar, oteller, salonlar vs. dir. Eğlence türü yerlerin çoğalması, gezmek, dolaşmak, izlemek ve yemek için serbest zamanı olan yeni bir kamusal insanı ortaya çıkarmıştır. Kamusalılığın bu yeni türü, özellikle, kafe, lokanta, bulvar, pasaj, büyük mağaza ve otellerde yaşanmaktadır. Bu yerler, her şeyin alınıp satılabildiği, her şeyin serbest olduğu, bir ev ya da salon

havası verilmeye çalışılan “metalaşmış mekanlar”dır.¹ Kafe ve bulvarlar, özel alandan dışlanmışlar ya da bunun dışında olanlar için bir tür “ev” olmuşlardır (1992, s. 55-56).

Türkiye’de gözlenen geç kapitalistleşme ve kentleşme süreci de daha önce kentsel/kamusal yaşam deneyimleri olmayan kır kökenli insanların kentle ve kentin kamusal yüzüyle tanışmaları ve kamusal alana katılma arzularını doruk noktaya taşımıştır. Özellikle de kamusal görünürlük peşinde olan kesimler, sınıf yükseltme gereksinimi duyan yeni orta sınıf üyeleri, üst sınıfa tırmanma arzusunda olanlar, kendilerini artan bir ivmeyle kamusal mekânlara atmaktalar, sahiplik durumlarını sergileyebilecekleri platformlar aramaya yönelmektedirler. Farklı, heterojen kesimlere açık kent mekânları, kentli yurttaşların, kişisel/toplumsal temsil gerekmesine bir nevi yanıt olabilmektedir. Bu yüzden, kentte konuşlanmış farklı mekânlar, kendilerine katılan üyelerle birlikte, bir tür farklı kişiselliklerin, toplumsal aidiyetlerin, değişik kentliliklerin adresleri haline gelmektedir. Dolayısıyla bu mekânlar, açık işlevleri dışında bir takım gizil, örtülü işlevler de yerine getirmekte, belki de popülerliklerini bu ikincil işlevlerinden almaktadırlar (Aytaç, 2007, s.205).

Kamusal mekân kavramı konusunda, literatürde bir netlik ve açıklık yoktur. Kamusal mekân tabiri, tartışmaya açık ve muğlâklığını muhafaza etmektedir. Kamu ve özel alan/mekân ayrımı, genelde, mülkiyet ilişkileri temelinde ayrıştırılmaya çalışılsa da, bu, kavramın sınırlarını tayinde tek başına yeterli değildir. Örneğin kapalı bir alışveriş merkezi özel bir işletmeye ait olsa da kamusal mekân olarak addedilir. Zira, burası herkesin ulaşabildiği ve erişim olanağının olduğu bir yerdir ve kamusal yaşamı içinde barındırmaktadır (Light ve Smith, 1998, s.3).

Kamusal alan ve kamusal mekân terimleri, günlük ve akademik ifade biçimlerinde çoğunlukla birbirinin ikamesi olarak kullanılan kavramlardır. Esasen bu kullanım Türkçeye özgü bir durum değildir. Batı literatürü temelinde gelişen kamusal alan (public sphere) ve kamusal mekân (public space) terimlerinin İngilizcedeki kullanımı da aynı ifade karmaşası içindedir. Bu ikiz kavramların birbiri içine geçmesindeki temel sorunsal, sosyal ve fen bilimleri çerçevesinde geliştirilen çalışmaların her birinin kendi çerçevesinde konuyu ele alışlarından kaynaklanmaktadır. Iveson, kamusal alan ve kamusal mekân kavramlarına dair bu birbirinden farklı ele alışları eylemsel ve topografik yaklaşımlar ayırımıyla tanımlamaktadır. Buna göre topografik yaklaşımlar,

¹ Lefebvre de kent merkezlerinin, turistler ve alt yörelerden gelenler için ileri boyutlarda bir “tüketim metarı” haline geldiğini belirtmekte; buraların, bir yandan “tüketim yeri” diğer yandan da “tüketilen bir yer” olarak ikili bir role sahip olduklarını ifade etmektedir (Lefebvre, 1996: 73). Özellikle küreselleşmeyle birlikte, kent merkezlerinin iş merkezlerine, kentteki yabancılara ve turistlere cazip gelebilecek birer seyirlik alana dönüştürüldüğü dikkatlerden kaçmamaktadır.

“kamusal” kavramını, mekânsal boyutlarıyla herhangi bir kent dokusu içerisinde, o kentin haritalarında belirli bir renkle ifade etmekte ve yine “belirli bir mekân türü” olarak ele almakta iken, eylemsel yaklaşımlar, kamusal olanı, kolektif eylem ve diyalogun gerçekleşebildiği “her yer veya herhangi bir yer” olarak ifade etmektedir.

Avrupa’da 1960’lı yıllarda irdelenmeye başlanan kamusal alan kavramı, günümüzde hala farklı bakış açılarına göre farklı anlamlar kazanmaktadır ve bu durum bu kamusal alanların kullanımı hakkında tartışma konuları yaratmaktadır.

Kamusal Alan Üzerine Farklı Görüşler

Kamusal alan tanımı ilk kez 1962 yılında Jürgen Habermas’ın "Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü: Burjuva Toplumunun Bir Kategorisi Üzerine Araştırmalar" (Strukturwandel der Öffentlichkeit) adlı kitabında ele alınmıştır. Habermas kamusal alanı, "özel şahısların, kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süreç ve mekanların tanımladığı hayat alanı" olarak tanımlar. Bu tanıma bakılarak kamusal alanın kamuoyunu oluşturan alan olduğu sonucuna varılabilir (Güney, 2007). Habermas kamusal alan kavramını açıklarken kavramın oluşumunu 18.yüzyıldaki burjuva sınıfının oluşumuna dayandırmaktadır ve kamusal alan kavramının oluşumunda ilk olarak kamu-özel ayrımının ortaya çıkışından bahsetmektedir.

Yine Habermas kamusal alanı demokrasi kavramı ile yakından ilişkilendirmektedir. Habermas’a göre toplumun demokratikleşmesi, fikirlerin çeşitliliği ve karar süreçlerine geniş katılımın ifadesi olan bir kamusal alanın VARLIĞI, vücut verdiği bir sivil toplumun varlığı ile mümkündür. (Habermas’tan aktaran Tekeli, İ., vd., 1999, s:39). Kamusal alan her şeyden önce toplumsal yaşamımızda kamuoyunun içinde olduğu alandır.

Prof.Dr. Uğur Tanyeli ise, bu alanların Batı’da “public” kelimesiyle ifade edilirken 19.yy’da Osmanlı literatürüne farklı bir biçimde girdiğini hatırlatır. Kamusal alanın genelde devletle ilişkilendirildiğini belirten Tanyeli, kamusal alanı, “public”e ait olan değil devletle ilişkili olan alan olarak ifade eder. ²

Meral Özbek de bu durumu “‘Kamu’ dendiğinde hemen devlet gelir aklımıza; devlet idaresi, organları, kuruluşları, görevlileri ya da etkinlikleri gibi şeyleri, devlete ait ya da devlet kontrolünde yürütülen resmi bir alanı kastederiz. Halbuki, Habermas’ın dediği

² Kamusal Alan Nedir? Kamusal Mekan Nedir?, 2007. Derleyen: Zeynep Güney.

gibi, kamusal alan her şeyden önce toplumsal yaşamımızda kamuoyunun içinde olduğu alandır” diyerek açıklar (Güney, 2007).

Kamusal alana yönelik önemli çalışmalar yapmış diğer bir isim ise Hannah Arendt'tir. Arendt; kamusal alana dair görüşlerinde kamusalın “herkese açık” olması gerektiğinin üzerinde durmuştur. Arendt kamusal alanı; Birincisi, ölümlü hayattan daha uzun süreli olan, toplumu abideleştiren ve bu şekilde tarih duygusunu ileten; İkincisi; bir çok çeşitli insan topluluğunun birbiri ile çelişki içine girdiği ve karşıt görüşlerin çatıştığı bir arena; Üçüncüsü, herkes tarafından kullanılan ve erişilebilir olan, olmak üzere üç kriter üzerinden tasvir etmiştir. (Carmona M., Heath T., Oc T., Tiesdell S., 2003).

Mimarlık kuramcısı Christine Boyer (1994) de “The City Of Collective Memory” adlı eserinde, toplumlardaki bu durumdan, benzer bir cümleyle bahsederek, “özel alanın kamusal alanla yer değiştirdiğini söylemektedir. Kamusal alan ortadan kaldırılıp, kitle iletişim araçlarıyla bir kitle kültürü yaratılmakta ve yaygınlaştırılmaktadır. Kamusal alana karşı ilgi giderek yok olmakta, kamusal alanın yerini kamuoyu olarak adlandırılan kitle görüşü almış bulunmaktadır.”

Kavramsal anlamdaki kamusal alan ve bunun mekandaki yansıması olarak fiziksel kamusal alanlar, kent ve dolayısıyla da planlama için önemli işleve sahiptir. Kamusal alan, her ne kadar fiziksel ve kavramsal olarak iki farklı açıdan değerlendirilmiş, farklı anlamları ifade etmek için kullanılmış olsa da, aslında kavramsal ve fiziksel anlamların karşılıklı ilişki içerisinde olması itibarıyla birbirinden koparılmadan değerlendirilmesi gereken bir anlam bütündür.

Kamusal Mekân Üzerine Farklı Görüşler

Kentlinin özgürce hareket ettiği, birbirleri ile buluştukları, dinlendikleri, eğlendikleri bu ortak kent mekanları ve bu mekanlara yüklenen anlamlar toplum-birey ilişkisini besleyen önemli unsurlardır Ortak kent mekanları diye adlandırılan bu mekanlara “kamusal mekân” adı verilmektedir. Genel olarak kamusal mekân, insanların günlük ve dönemsel aktivitelerini gerçekleştirdikleri, toplumu birbirine bağlayan ortak alanlar olarak tanımlanmaktadır (Erdönmez, Akı, 2005, s.71).

Kent insanlarla var olan bir yapıdır ve bu nedenle toplumla ve toplumsal ilişkilerle daima bağdaştırılmıştır. Weber kentlerin mekânsal yönünün toplumsal süreçler tarafından tanımlandığını savunmaktadır.

Yine bu doğrultuda Lefebvre kenti insan etkileşimlerinin ve medeniyetin anlamlarının nesilden nesle maksimize edildiği bir kap olarak nitelendirmiştir.

Kamusal mekanlar yaşanan dönemin aynasıdır, çünkü " bu ortamların sosyal strüktürleri ve mimari ifadelerini, yaşanan çağın sosyal, ekonomik ve siyasal durumu etkilemiştir" (Vural, Yücel, 2006).

Bir diğer kavramsal açıklama ise kamusal mekanların açık ve kapalı olarak birbirinden ayrılmasıdır. Kamusal aktivitelerin gerçekleştiği bu mekanlar yörenin coğrafi, iklimsel koşullarıyla ve sosyo-kültürel yapısı ile alakalı olarak açık ya da kapalı kamusal mekanlar olarak şekillenmektedirler.

Bu çalışma, her iki mekân tanımını da kapsamaktadır. Dış kamusal mekanlar; yeşil alanlar, sokaklar, meydanlar, gezinti alanları, gösteri alanları, kıyı şeridi ve deniz üstü alanları iken; konaklama, alışveriş ve yeme içme üniteleri de kapalı kamusal mekanları oluşturmaktadır.

2.1.2. Kamusal alanın/mekânın işlevi ve önemi

Kamusal alanlar fiziksel açıdan; tüm kentlilere açık olan, kentlilerin ihtiyaçlarına yönelik donatılar ve aktiviteleri içeren mekanlardır. Kente estetik değer ve kimlik kazandıran bu alanlar, kentlilerin kültürel, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını gideren faaliyetleri barındırırlar. Pazarlarıyla kent ekonomisine katkı sağlayan, sinema, tiyatrolarıyla kültürel faaliyet ve sosyalleşme, okullarıyla eğitim, hastaneleriyle sağlık, parklarıyla dinleme, spor, konser alanlarıyla eğlence ihtiyaçlarını karşılayan fiziksel mekanlardır (Erturan, 2011, s.26). Yine Fiziksel anlamıyla kamusal alan, kavramsal anlamın oluşturduğu altlık doğrultusunda kentsel mekânda şekillenmiş olan alandır. Kentsel kamusal alanlar, herkese açık olma niteliğine sahip, bireylerin yüz yüze geldiği, sosyalleşebildiği ve iletişim kurabildiği alanlardır (Erturan, 2011, s.9).

Kamusal alanlar psikolojik açıdan; barındırdığı aktivite ve mekânsal formu ile kentte yaşayan insanların psikolojik sağlığını etkileme gücüne sahiptir. Bireylere gerekli olan dinlenme imkanını sunmakla birlikte, ruhsal sağlığa katkıda bulunur. Çevrenin algılanması ve aidiyet hissinin oluşmasına olanak sağlar.

Kamusal alanlar sosyal açıdan; farklı kültüre, sosyo-ekonomik yapıya vs sahip insanların bir arada bulunmasını, birlikte yaşamayı, paylaşmayı, etkileşimi ve sosyalleşmeyi sağlayan bir platform niteliindedir. Kentliler arasındaki iletişime ve ötekine hoşgörülü olmaya katkı sağlamaktır. Bu açılarından bakıldığında kentin sağlıklı bir sosyal yapıya sahip olması açısından çok önemli bir işleve sahiptir.

Kamusal alanlar politik açıdan; ilk olarak Habermas'ın ortaya koyduğu üzere, belli bir mesele etrafında bireyleri bir araya getirmekte ve iktidara karşı muhalif, eleştirel bir

alan, bir kamuoyu, yani kamusal alan oluşmasını sağlamaktadır, bu açıdan bakıldığında politik bir işlevi de vardır.

Kamusal alanlar sembolik açıdan ise; kent kimliğinin oluşmasını sağlar, kentin görsel imajında büyük yer sahibidir ve kentin fiziksel açıdan okunabilirliğini sağlar. Bu nedenle kamusal mekanlar aynı zamanda kentin kimliğini de tanımlamaktadır.

Kamusal alanlar ekonomik açıdan ise; kentte ekonomiyi canlı tutan ticari aktivitelerin barındırarak, ekonomik açıdan hem satın hem de satıcıların alanların ihtiyacını karşılarken kent ekonomisinin canlı olmasını sağlar (Erturan, 2011, s.27).

Kamusal alanlar, bu nitelikleri ile kentlerin vazgeçilmez mekanlarıdır. Çağlar boyunca farklı varoluş biçimleri ile kentsel yaşamı tamamlayan ve belirleyen işlevleri sergilemişlerdir. Bu kullanımlar yıllar içinde dönüşüm dinamiğine de ayak uydurmuşlardır. Dolayısıyla sürekli değişen ve dönüşen kentlerin kamusal mekanlarında ve rollerinde bir araya gelişlerindeki değişim, dolayısıyla 'evrim' kaçınılmazdır (Akkar Ercan, 2016, s.202).

Kamusal mekanların dönüşüm süreci 1970, özellikle 1980'den sonra dünyanın ekonomik sistemindeki dönüşümle farklı bir boyuta taşınmıştır.

Tarih boyunca kentlerin ayrılmaz parçalarından biri olan kamusal mekânlara 1980'li yılların başlarından itibaren kamu ve özel sektörün yanı sıra, farklı toplumsal kesimlerin ilgisinin hızla artmasına paralel olarak, kentsel dönüşüm projeleri, kent pazarlama ve markalaştırma programları aracılığıyla, tasarım açısından yüksek kaliteli kamusal alanlar inşa edilmeye başlanmıştır. Küreselleşme ve neo-liberal kentleşmenin etkisinde oluşan bu gelişmeler, uzun bir süredir kentlerde ihmal edilmiş olan kamusal mekânların iyileştirilmesi ve bu mekânların çok yönlü rollerini sağlıklı ve etkin olarak yerine getirebilmeleri açısından olumludur. Ancak, endüstri-sonrası kentlerde son yıllarda geliştirilen kamusal mekânlar, bazı rolleriyle ön plana çıkmaktadır.

Sosyal-mekânsal parçalanma ve ayrışma meselesi, kentlerin çok önemli problemleri olmuş, çevre kalitelerinin düşmesi, yoğun, standart ve monoton yapıların ortaya çıkması ve bu çalışmanın da kapsamı dahilinde olan kamusal alanların kaybedilmesi -yani özelleştirilmesi, ticarileşmesi- konuları gündeme gelmiştir.

Bu çalışmaya konu, Antalya Kaleiçi Yat Limanının, hem kamusal mekanların sahip olduğu özellikleri bir arada barındırdığını (ekonomik bir niteliğe sahip olmak, kentin sosyal yaşamındaki çoklu boyutluluğu, kent kimliğini tanımlayan yapısı ve biçimlenişi gibi) hem de ülkemizde, 1970'li yıllardaki kalkınma girişimlerini, peşinden 1980'li yıllardaki ekonomik dönüşümlerinin izlerini taşıdığını gözlemleyebilmekteyiz. Bu da

bize, toplumsal ve ekonomik değişimin, bir yüzyılda kamusal mekanlardaki sözü edilen evrim sürecini göstermektedir.

2.2. Kentsel Koruma ve Sürdürülebilirlik

2.2.1. Kentsel koruma kavramı ve kentsel korumanın gelişim süreci

Koruma; kentbilim terimleri sözlüğünde kentlerin belli kesimlerinde yer alan tarihsel ve mimari değerleri yüksek yapıtlarla anıtların ve doğal güzelliklerin kentte bugün yasayanlar gibi gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylemler karşısında güvence altına alınması (Keleş, 1980) olarak tanımlanmaktadır.

Korumanın genel bir bakış açısıyla bakıldığında “mevcut olanı elde tutma, gelecek nesillere aktarılma” gibi bir anlamı vardır. Geniş bir kelime anlamıyla bahsedilebilen korumanın, bu çalışma kapsamında, tarihi kent alanlarının, şehirlerin, kültürel değerlerin, geçmişin korunması açısından bakılacaktır.

Tarihsel ve kültürel miras, geçmişle gelecek arasında bağ kuran, kimlik sorununu çözebilen, tarih derinliği ve bilinci yaratan, kuşaklararası iletişimi sağlayabilen; yenilenemez, sınırlı kaynak niteliği olan değerlerdir (Kiper, 2004, s.9). Binlerce yıllık uygarlık tarihi içinde insanlığın yarattığı tarihsel ve kültürel değerlerin korunması ise günümüzde tüm toplumların ortak sorunu olarak algılanmaktadır. Koruma, geçmişte yaşamış toplumların değerlerini gelecek nesillere aktarmayı amaçlayan ve oldukça eskilere tarihlenen bir olgudur. Bu nedenle koruma, geçmiş, bugünü ve geleceği kapsayan çok boyutlu bir kavramdır.

Kültür varlıklarının korunmasına ilişkin 2863 sayılı Yasa’da ise koruma; “taşınmaz kültür varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza bakım onarım ve restorasyon işleri şeklinde ifade edilmektedir.

Tarihi çevreler; kültürel ve duygusal değerlerinin yanı sıra işlevsel, ekonomik, sosyal ve siyasal yönden önemli ölçüde kullanım değerine sahip olup çevresel kullanım ve sosyal denge yönünden, mekanlarla ve süreklilik etkisiyle o yörede yasayan halkın birbirleriyle ve çevresiyle sosyal bağlantısını sağlamlaştıran ve devam ettiren en önemli değerlerdir (Özen ve Kadioğulları, 2006, s.3).

Tarihi çevreler, tarih öncesinden günümüze kadar geçen zaman sürecinde yaşamış insan topluluklarının ortaya koyduğu medeniyetlerinin birikimleri ve ürünleridir. “Tarihi çevreler hayranlık uyandıran genel görünüşleri, çeşitli üslup ve biçimleri barındıran zengin düzenlemeleri ve özenli işçilikleriyle geçmiş toplumların yaratıcılığının bir

göstergesi olarak algılanmaktadır” (Özen ve Kadioğulları, 2006: 3). Kentler bu değerleriyle kendi kimliklerini kazanırlar. Ünlü kent bilimci Lewis Mumford, *Kentlerin Kültürü* adlı yapıtında, “*Kent, bir topluluğun kültürünün ve erkinin yoğunlaştığı yer, zamanın bir ürünü, birikimidir*” demektedir. Bu nedenle fiziksel ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması korumanın ana amacı olarak nitelendirilebilir. Kent planlama açısından da kültürel varlığın korunmasının taşıdığı önem büyüktür. Kentsel koruma her ne kadar tarihi kenti konu olarak ele alsada kent bütününden ayrılmamalı ve geliştirilen stratejiler bu yönde olmalıdır. Kentsel korumaya yönelik planlama anlayışı tarihi dokuya sadece yapı stoku ya da kent karakterinin sürdürülmesi düşüncesiyle yaklaşmaz. Koruma alanıyla ilgili stratejilerden, yapılan müdahalelere ve sonuç olarak onların sunulmasına kadar olan bir bütünlüğü kapsar. Koruma planıyla amaçlanan, kültürel varlıkları kullanma, onlar için söylenenleri, düşünülenleri ve hissedilenleri birleştirerek sunmak ve bu bütünlük içinde anlam yüklemektir (Hall,1997). Koruma planlamasıyla kültürel varlıkları korumaya yönelik çalışmalar yapmak kent bütününe birçok kazanç da sağlar. Kültürel varlıkların etkili korunması sadece kentin yerel ekonomisinin geliştirilmesi değil aynı zamanda bu alanda oturanların aidiyet duygusunu ve kentin sahip olduğu anlamı da geliştirmektedir. Burada koruma sadece fiziksel yapının korunması değildir.

Kentsel koruma morfolojik, doku olarak, mimari karakter ve dönem olarak, dönemsel farklılıkları ve özgün yapılarından dolayı ayrılan, yapı gruplarının kendi içlerinde tanımladığı düzenden dolayı gelecek kuşaklara örnek olabilecek farklı nitelikli bölgelerin korunmasına yönelik kararların alınmasıdır. Bu özgün alanlar, kent planlama içinde bu özgün alanlar farklı bir anlayış ve detayla planlanmayı gündeme getirmektedir.

Kentsel mekanlar, tarihi ve kültürel kimliklerin daha hızla yitirmekte olduğu mekanlardır. Hızlı kentleşme, bu alanları hızla değişme baskısı altında tutmakta ve yok olma sürecine itmektedir. Sanayileşmiş ülkelerde özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren savaşın yıkıcı etkileri sonucu hasar gören kentsel alanların korunmasına olan ilgi artmış ve kentsel alanların korunması önem kazanmıştır. Sonraki dönemlerde, kentsel koruma, dönemin politik, sosyal ve ekonomik yapısındaki değişimlere bağlı olarak sürekli bir değişim ve başkalaşım yaşamıştır (Erözgün Satılmış,2012, s.71).

Tarihsel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de cumhuriyet döneminden bu yana tarihi kent merkezlerinin; modernleşme eğilimleri, üzerindeki imar ve onarım faaliyetlerinin kısıtlı olması, mülkiyet parçalanması gibi pek çok nedenle sosyal açıdan bir değişim geçirdikleri görülmektedir. Çeşitli nedenlerle kullanıcıları tarafından terk edilen tarihi

merkezler, kente göçle gelen gruplarca iş ve ulaşım olanaklarına yakınlık açısından cazip alanlar olarak görülmüş ve yerleşilmiştir (Altınörs Çırak, 2010, S.34).

Özellikle 1990'lı yıllarda yayılmaya başlayan liberal ekonomik politikalar ve buna bağlı olarak hızlı kentleşme yaklaşımı neticesinde küreselleşme söylemi yaygınlaşmış; ekonomik ve sosyal alanlarda yaşanan bu değişim fiziksel mekânda da yansımaları bulmuştur.

Bazı kentlerde, artan kentleşme ve rant baskısı neticesinde, var olan tarihi kentsel doku yok edilmek suretiyle yenileme sürecine girilmiş; kent dokularının korunmasını önemsemeyen bütüncül planlar ile modernist bir yaklaşım öngörülmüştür. Ancak bu durum çok uzun sürmemiş, var olan değerlerin korunması gerekliliği benimsenmiş, korumada toplumsal bilinç oluşmuş ve yayılmıştır. Pek çok kentte yeni gelişen yönetim işlevleri ve bunlara yönelik hizmetler ile eski kent dokusuyla bütünleşen geleneksel merkezin olduğu ikili bir merkez yapısı oluşmaya başlamıştır.

Eski devirlere ait yaşamın izlerini taşıyan en belirgin alanlar olan kentsel sit alanları, kendi içlerinde farklı yapı türlerini barındırma özelliğini taşımaktadır. Kentsel koruma, mevcut nüfusun ve bu nüfusa ait kültürün karakteristiğini belirleyen kültürel korumayı da işaret etmektedir. Koruma kararlarına konu olan bu alanlarda sürekli bir değişimden söz edilebilmektedir. Bu nedenle, kentsel sit alanlarının farklı yapı türlerini barındırıyor olması farklı karar türlerini gerekli kılmakta; farklı konularda getirilecek kararların dokunun barındırdığı yapı çeşitliliği, sokak dokusu ve sosyal çevresi göz önüne alınarak içerik ve kapsamalarının düzenlenmesini gerektirmektedir. Ancak gerek yapı, gerekse doku ölçeğinde korunacak değerlerin nitelik, durum ve ölçek açısından sunduğu çeşitlilik, korumada ortak yöntemler tanımlamasını güçleştirmektedir.

Diğer yandan, bu alanlarda koruma planı politika ve stratejilerinin belirlenmesi de planıcının önemle üzerinde durması gereken bir konudur. Zira koruma ile ilgili konu tek bir yapı için dahi olsa, plan kararlarının yapı adası ölçeği ile sınırlı kalmaması ve mutlaka bir genel planlamanın çerçevesinde ele alınması gerekmektedir.

Bir tarihi alanın kent içindeki yeri de bu alanların üzerindeki baskılarda ve yaşanan sorunlarda etkilidir. Kent içinde odak noktada olan, ulaşılabilirliği kolay, önemli yol bağlantıları üzerinde yer alan, geçmişinde de merkez niteliği taşımış, canlı bir kentsel yaşama sahne olmuş alanlar bu baskılardan en fazla etkilenen alanlar olmaktadır (Özsoydan, 2007, s.46).

2.2.2. Kentsel koruma alanlarında stratejik planlama anlayışı

Korumanın tanımı ve kapsamı günümüze kadar gelişim göstermiştir. Sadece anıtsal mimari eserler, tarihi ve sanatsal açıdan önemli yapılar ve arkeolojik alanlarla sınırlı koruma ve kültürel miras anlayışının yerini zamanla, sıradan sivil yapıların da toplumsal belleğin önemli bir parçası olarak görüldüğü daha geniş bir anlayış almıştır. Bu tür sivil yapılardan oluşan kentsel dokuların da kültürel miras olarak korunmaya değer olduğu görüşü giderek kabul edilmiş, koruma anlayışı tek yapı ölçeğinden kentsel ölçeğe doğru genişlemiş, tarihi kentsel alanlar da koruma altına alınmaya başlamıştır. Kültürel mirasa bakışta yaşanan bu dönüşüm II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa kentlerinin birçoğunun yaşadığı büyük boyuttaki yıkımın ertesinde ortaya çıkan modern kentsel planlama pratiklerinin sivil mimari ve kentsel miras üzerinde yarattığı olumsuz etkinin görülmesiyle birlikte gündeme gelmiştir.

Korumanın giderek anıtsal binalardan kent dokularına ve tarihi kent merkezlerine geçişinin yaşandığı bir süreçten geçtiğini bilinmektedir.³ Burada koruma bakımından çok önemli bir nicelik ve nitelik farkı vardır. Birincisi, bunların giderek daha büyük alanları, yüzlerce hatta binlerce binayı içermesi, ikincisi ise konut ağırlıklı olmalarıdır. Bu durumda bu alanların alışılmış bir kamu girişimi ve müzecilik anlayışıyla korunması olanaklı değildir. Hiçbir ülkede kamu olanakları, eski bir kent dokusunun tümünü korumaya, restore etmeye yetmez ve böyle bir dokunun korunması aynı zamanda içindeki hayatın sürmesiyle mümkün olabileceğinden eski ve yeni kullanım arasındaki çelişkileri, kamu girişimleri çözmeye yeterli değildir. Bu durumda gereken, kullanıcıları ve girişimcileri işin içine sokmak, korumaya özendirme. Bu ise ancak önemli bir sosyolojik evrimin sonucu olabilir (Yerasimos, 2003). Yerasimos'un da belirttiği gibi, kamunun olanakları hiçbir zaman korumanın tek elde gerçekleştirilmesine yetecek ölçüde olamayacaktır. Bu sağlansa bile tarihi kent merkezlerinde, tüm kentsel planlama çalışmalarında başlıca sorun olarak nitelenen mülkiyet sorunu her zaman bir engel teşkil edecektir.

Bu bağlamda, koruma planlamasının geleneksel yöntemlerle uygulanan fiziki plan mantığının yeterli olmadığını sadece merkezi yönetimlerin ve yerel yönetimlerin, yaptığı bu planlama çalışmalarının sorunlara çözüm getiremeyeceği açıktır.

³ 1964 yılında Venedik Tüzüğünde geçen sit kavramı, Tüzüğün 1967 yılında GEEAYK tarafından kabul edilmesiyle ülkemizde de kabul görmüş, koruma tek yapıdan alan ölçeğine geçmeye başlamıştır.

Benzer bir bağlamda, Malraux Yasası'ndaki 'koruma alanı' tanımına⁴ göre, koruma alanlarına ilişkin bütüncül bir tanım verilerek, planlama sürecinde plana karşı, bütüncül bir yaklaşım sağlanmasına olanak verilmektedir.

Nasıl ki kentler canlı birer organizmaysa ve insanlardan oluşmaktaysa ve bu alanlarda yaşayan insanlar için planlar üretilmekteyse yaşayan insanları ve kentlileri bu süreçten ayrı tutmak olası olamayacaktır. Nitekim yapılan çoğu planın gelen itirazlar sonucu uygulamaya geçmeden iptal edildiği ve her seferinde sakıncalı görülen ya da eksik kalan bir nokta yüzünden planların iptaliyle son bulduğunu ve yeniden plan yapım çalışmaları başladığını görmekte, yaşamaktayız. Tarihi değerlerin, sokak dokularının zaten yeterli olmayan bilinç sonucu hızla tüketilmekte olduğu ve geri dönüşünün olmadığı günümüzde bir de yapılan planların iptal edilmesi ya da uygulanamaması sonucu, öncelikli olarak planları hazırlanması gereken bu alanlar plansız kalmaktadır (Özsoydan, 2007, s.57).

Mevcut kentsel koruma yöntemlerine bakılmış, bunların da kentsel yenileşme uygulamaları çerçevesinde ve proje odaklı oldukları görülmüştür.

Diğer yandan, tarihi kent merkezlerinin yenilenmesinde ağırlıklı olarak kullanılan yöntem soylulaştırma olmuştur. Aslında, soylulaştırmayı, kültürel mirasın fiziksel belgesi olan konutlar ve mekân açısından alana gelen yeni nüfusun ekonomik ve sosyal niteliği nedeniyle olumlu olarak değerlendirmek mümkündür. Ancak bu eylemle, alanın gerçek kullanıcılarının alanı terk etmek zorunda kalmaktadır ki bu da doğru bir kentsel yenileme uygulamasının özüne aykırıdır (Gül, 2008,S:59)

Sadece projeler bazında yapılacak uygulamaların ileride yaratacağı sakıncalar da açıktır. Kent bir bütündür ve parçacı çözümler sadece uygulandığı alandaki sorunların çözülmesine yetmekte ya da sorunların çoğu zaman sadece yer değiştirmesiyle sonuçlanmaktadır.

Stratejik yaklaşımların aslında günümüzde koruma planlamasının da içine bir ölçüde girmiş olduğu görülmektedir. Bu noktada stratejik planlama ile koruma planlaması ilişkisine bakıldığında, koruma planlarının da aslında tüm kent için yapılan genel planlar olmadığı, kent içindeki belli alanlar yani koruma altına alınmış sit alanları için yapıldığı önemli bir noktadır. Koruma planlarının da stratejik planlamada olduğu gibi, sadece belli bir konu ve alan üzerine odaklanılmış olduğu görülmektedir.

⁴ Yasaya göre, koruma alanı; " üzerinde, tamamında veya bir kısmında restorasyon vb. tasarruflarda bulunabilecek tarihi, estetik niteliğe sahip yapılar bütünü veya doğal alanlardır." şeklinde tanımlanmaktadır.

Stratejik planlamanın özellikle mevcut yapıyı analiz etme yöntemleri koruma planları için önemli sayılabilir. Koruma planlarında tüm planlarda olduğu gibi ilk aşama mevcut dokunun analizi, alanla ilgili tipoloji çıkartılmasıdır. Her bir tarihi kentsel alanın birbirinden farklı koşulları, baskıları vardır ve bunlar standart bir koruma mantığıyla çözülemez (Özsoydan,2007, s.59).

Koruma planlarının yapımı standartlaştırılmıştır. Bir alanın koruma amaçlı imar planının yapılması, o alanın korunmasını sağlayıcı yapıyı içerecek esnekliklere sahip olmalıdır. Korunması gerekli alanlar, özgün yapılar taşımaktadır ve planları da özgün yapıyı anlayıp yönlendirecek şekilde esnek olmalıdır (Erden, 2003).

Sorunun geleneksel planlama yöntemleriyle çözülemediği görülmüş ve Kentsel alanlarında koruma altına alınmasına yönelik ilk girişimler yıkımları yasaklayan, mimari özellikleri korumayı ve eski yapıların barındıracağı işlevleri kontrol etmeyi amaçlayan bir dizi kısıtlayıcı yasal önlemler niteliğinde olmuştur. Ne var ki, bu tür pasif koruma önlemleri, bu alanlarda negatif bir kontrol kurmaktan öteye gidememiştir.

Planlamanın artık salt fiziki plan yapmak değil, kent yönetimindeki işletmecilik boyutunun mekânsal planlamaya aktarımını da sağlayacak yeni düzenlemelere ihtiyacı olduğu açıktır. Özellikle tarihi kent merkezlerinin planlanmasında ve etkili bir korumanın sağlanmasında işletmecilik boyutu önem taşımaktadır. Çünkü bu alanlar sit alanı ilanıyla gelişmeye karşı durdurulmuş, dondurulmuş alanlar gibi süreçlere mahkûm edilmektedir. Bu da köhnemeye, tarihi eserlerin yok olup gitmesi için sürecin hızlanmasına yol açmaktadır. Daha önce de değinildiği gibi artık korumanın gelişmenin önüne ket vuran değil, gelişmeyle birlikte ele alınılması gereken bir yapıya kavuşması açıktır. Koruma planı yapan kent plancıları artık sadece plan çizen kişiler değil, kentin tüm dinamiklerini bir arada düşünmek zorunda olan ve bunu yaparken de kamu yararını ve tarihi mirasın öneminden ödün vermeyecek çözümler yaratacak bir role sahip olmak zorundadırlar (Özsoydan, 2007, s.60). Korumanın amacının sadece işe yararlılık süresinin arttırılması olarak ele alındığı sadece ekonomik kaygının öne çıktığı görülür. Ancak bu kaygının dışında, sadece estetik ya da kültürel nedenlerle koruma isteği, estetik duyarlılığın, toplum ve kişi yaşamında işlevsel ekonomik nedenler düzeyinde bir önem kazanmasına bağlı olmaktadır. Ekonomik, kültürel, simgesel ve estetik nedenlerle bir yapının korunması çok eski devirlere uzanmaktadır. Günümüzde tarihi çevre koruma olgusu, hem ekonomik, hem duygusal olduğu kadar inanç ve toplumun kendilerini ancak geçmişleri ile tanımlamalarından kaynaklanan bir koruma statüsüne oturtmaları ve buna kültürel bir statü de eklemeleri ile farklı bir boyuta ulaşmıştır. Tarihi çevrenin ve dokunun yaşamlarını sürdürmeleri örgütlenmiş, düzenli ve sürekli bir çabayı gerektirmektedir (Özden, 2007).

Tarihi merkezler insanlar tarafından yine insanların ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirilmiş, kullanılmış, yararlanılmış ve bazen de yine insanlar tarafından zarara uğratılmıştır. Eğer tarihi merkezlerin geleneksel ve tanıdık özellikleri hayatta kalacaksa, bu konuda orada ikamet edenlerin ve çalışanların, mülkiyet ve işletme sahibi insanların, toplum liderleri ve politikacıların kritik rolleri vardır. Toplum, tarihi bir merkezin en iyi koruyucusudur. Kentsel koruma programları toplum desteği olmaksızın başarılı olamayacaktır. Toplum içinde, yerel yönetimlerde ve işletme sektöründe ortaklık olduğunda, tarihi merkezleri koruma en etkin şekilde sağlanabilir. Bu ortaklık, ekonomik, kültürel ve sosyal yararlar dahil koruma faaliyetlerinin değerini anlama konusunda bir bilinç yaratmaya yönelik programlarla beslenmelidir. Ancak, söz konusu bankacılar, emlakçılar ve vergi ödeyenler olduğunda, mevzu kültürel değerlerle değil ekonomik özelliklerle, ilgili hale gelmektedir.

Tekeli de, strateji konusunu vurgulamakta, vizyonun gerçekleşmesine olanak verecek temel kararların saptanması ve onların kentin mekânında nasıl şekillendirileceğini ortaya koymaktadır. Stratejik plan yaşama geçerken kentte uygulama yapmak isteyen değişik aktörlerin, girişimcilerin, sivil toplum kuruluşlarının, kentlinin müzakeresine sürekli açık kalmalıdır. Kentin eski bölgelerinin dönüşüm ve yenileme süreçlerinin başlatılması için stratejik planla ilişkisinin bulunması, yoksa müzakere edilerek ilişkisinin yeniden kurulması gerekmektedir (Tekeli, 2007, s:44- 45).

Dolayısıyla kentsel korumanın olmazsa olmazı olan ve 2004 yılından itibaren ülkemizdeki koruma mevzuatında da yerini alan katılım, stratejik planın da vazgeçilmezidir.

Hızla gelişen kentler için bir çözüm olarak geliştirilen ve 2005 yılından bu yana kentsel planlama disiplini içinde aktif olarak kullanılan stratejik mekânsal planlama, problemleri hızlı bir şekilde tanımlamakta ve çözmekte, eylem planlarıyla uygulamayı kolaylaştırmakta, entegrasyon ve aktör katılımının sağlanmasına dayanmaktadır.

2.2.3. Sürdürülebilirlik kavramı

Günümüzde sürdürülebilirlik kavramı dünyada pek çok farklı çalışma alanı bulmuştur. İnsan yaşamının dahil olabileceği tüm alanlarda faaliyet göstermektedir. Alanların farklılığı söz konusu olsa dahi ortak olan kaynakların korunması ve gelecek kaygısı duyulmasıdır (Kocaboyun, 2009, s.35).

Sürdürülebilirlik Tekeli' ye (2001) göre; çevre hareketi içinde ortaya çıkan ve yaygın olarak kabul edilen; içeriği siyasal süreç içinde ve sürekli olarak yeniden belirlenmeye çalışılan bir ahlak ilkesidir.

Sürdürülebilirlik, herhangi bir sistemin işleyişini sürekli ve bozmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin yaşama bağlı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürebilmesidir. Kentler, insanların yerleşme, barınma, çalışma, dinlenme, eğlenme ve özellikle kültürel gereksinimlerini karşıladığı ve sürekli toplumsal gelişme içinde bulunduğu mekanlardır. Kentler, yaşayan organizmalardır ve kentlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için kentlere özgü niteliklerin devamlı olması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik gelecek kuşaklara, ne tür bir dünyada yaşamak isteyeceklerine karar verebilecek durumda oldukları bir dünya bırakarak, bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların kendi gereksinimlerinin karşılama olanaklarını azaltmadan karşılama biçimi olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda her kuşağın bir önceki dönemden edindiği kültürel değer ve göstergeleri, diğer kültürlerle etkileşime girerek, onlara yenilerini ekleyerek yeni kuşaklara aktarmak görev ve sorumluluğu mevcuttur (Cebeci ve Çakılcıoğlu, 2002).

Jokilehto sürdürülebilir koruma yönetimi bileşenlerini; kaynak, değişimin kontrolü, aktörler, yönetim, koordinasyon, süreklilik, yasal ve yönetsel çerçeve olarak tanımlamıştır. Kaynak; mimari çevrede yeni tespit edilen varlıklar korunmalıdır. Değişimin kontrolü; alanın barındırdığı fonksiyonel, yapısal, görsel bütünlük tanımlanmalı bu tanımın dışında yaşanan gelişme ve değişimler kontrol altında tutulmalıdır. Aktörler; alanda var olan paydaşların tespiti yapılarak alanın yönetimde yer almak isteyen halktan ve özel kesimden tüm paydaşlar tanımlanmalıdır. Koordinasyon; tüm paydaşların rolleri ve sorumlulukları açık bir şekilde tanımlanarak karar alıcılarında paydaş olarak değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Yönetim; alanın korunmasında etkin tüm planlar ve yasal, yönetsel çerçeve kapsamında bir yönetim sistemi tesisi edilmelidir. Yasal yönetsel çerçeve; yasal araçlar, planlama ve yapısal normlar ile yeni bir paylaşım ve iletişim çerçevesi oluşturulmalıdır. Sürdürülebilirlik; planlamanın kısa dönemli ve uzun dönemli amaçları olmalıdır (Jokilehto, 2007). Feilden ve Jokilehto'nun 1993 yılında hazırlanan ve ICCROM tarafından yayınlanan "Dünya Mirası Alanları için Yönetim Rehberi" adlı çalışma, Dünya Mirası Alanları için birincil kaynak olarak bulunmaktadır. Bu çalışmanın vurgulamak istediği nokta; akademisyenlerin, profesyonellerin ve sanatçıların, korunan alanların kültürel kaynaklarını korumak ve onları gelecek kuşaklara iletmek için kendilerinin tarihi, sanatsal ve bilimsel yeteneklerini harekete geçirmeleri gerekliliğidir.

2017 yılı UNESCO ve Dünya Turizm Örgütü'nün ortak teklifleriyle "Kalkınmada Sürdürülebilir Turizm Yılı" olarak ilan edilmiştir. ICOMOS 18 Nisan Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü'nün 2017 yılı teması da "Kültürel Miras ve Sürdürülebilir Turizm" olarak kabul edilmiştir.

Dünya Turizm Örgütü'nün "Kalkınma için Sürdürülebilir Turizm" konusunda odaklandığı beş alandan biri, "kültürel değerler, çeşitlilik ve miras" konusudur. Bu alanın göstergeleri olarak turizmin geleneksel faaliyetleri ve gelenekleri canlandırmada aracı bir rol üstlenmesine; toplulukların güçlendirilmesinde faydalanılabileceğine vurgu yapılmaktadır. Aynı şekilde kültürel çeşitliliği teşvik etmede ve mirasın değerinin farkındalığını artırmada turizmin etkin rol oynayacağı belirtilmektedir.

Örgüt, "kültürel mirasın, insanlık mirasının bir parçası olarak korunması gerektiğini ve doğru planlanırsa turizmin, kalkınma için iyi bir araç olabileceğini" kabul etmektedir. (Dinçer, 2017)

ICOMOS tarafından Ekim 1999'da Meksika'da yapılan 12. Genel Kurulda kabul edilen Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü'nün ilkelerinden birisi de; "Kültür Mirası Alanları ile turizm arasındaki ilişki dinamik ve çatışan değerler söz konusu olabilir. Bu ilişki günümüz ve gelecek kuşaklar için sürdürülebilir bir biçimde yönetilmelidir" şeklindedir. Ülkemizin onuncu kalkınma planında turizm hedeflerinden birisi; yaygınlaşan çevreye duyarlı ve sorumlu turizm anlayışı kapsamında Türkiye'de sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirmektir.⁵

2.3. Alan Yönetimi ve Yönetim Planı

İnsan yaşamına konu olan tüm alanlarda her kurum kendine düşen sorumlulukları mükemmel bir şekilde yerine getirirse dahi, yönetsel sistemde; yetki çakışması, işlem tekrarı, gecikmeler, işlemin hiç yapılamaması, yanlış işlem yapılması, ekonomik kaynakların ve zamanın verimsiz kullanılması ve benzeri sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların önüne geçilmesi için koruma alanları ve sitelerde koruma, yaşatma, kullanma koşullarının bağlandığı yönetsel eşgüdüm mekanizmasına; 'Alan Yönetimi' denmektedir.

Alan yönetimi ve yönetim planı kavramlarının sadece koruma alanlarında geçerli olduğu gibi bir algıya da kapılmamak gerekir. Bu kavramlara öncelikle doğal koruma alanlarında ve arkeolojik alanlarda ihtiyaç duyulması, ardından UNESCO tarafından dünya miras alanlarında da gündeme getirilmesi nedeniyle, yönetim planları sadece koruma alanlarının konusu olarak algılanmaktadır. Ancak günümüzde kentsel, kırsal her alanda ve her sektörde alan yönetimi anlayışının benimsenmesinin getireceği yararlar ve bu yöndeki uygulamaların sağlayacağı katkılar çok açıktır.

⁵ Kalkınma Bakanlığı, "Onuncu kalkınma Planı 2014-2018, Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu", 2014.

Yönetim alanı; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırlı ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.⁶

Alan yönetimi, bir alanın yönetim kaynaklarının tamamının nasıl değerlendirileceğinin belirlenmesi olarak görülmektedir. Alanda turizm ve diğer tüm fonksiyonların nasıl geliştirileceğinin düzenlenmesi açısından yönetim planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır.⁷

27 Temmuz 2004 tarihli Resmî Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5226 sayılı Kanun, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve korumayla ilgili diğer bazı yasalarda çok önemli değişiklikler getirmiştir.

Daha önce yasada tanımlanmayan "koruma amaçlı imar planı"; Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimari, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile planlama kararları, tutumları, plan notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar planlarının gerektirdiği ölçekteki planlar olarak tanımlanmıştır.

5226 sayılı kanun ve ilgili yönetmelikte, yönetim alanı; " sit alanı, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında

⁶ Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik, Resmi Gazete, 27.11.2005, Sayı: 26006.

⁷ Abacılar P. (2008) a.g.e., s.25.

eşgüdüm sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler " olarak tanımlanmıştır. Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklar da "bağlantı noktası" olarak nitelendirilmiştir.

Yönetim planı kavramı, UNESCO "Dünya Mirası Merkezi" nin (World Heritage Center-WHC) Dünya Miras Listesindeki alanlar için oluşturulması zorunlu kılınan yönetim alanlarına yönelik hazırlanması şartı koşulan planlar olarak ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin bir arada korunması için ilan edilen yönetim alanlarında yönetim planlarının hazırlanması, bu alanların koruma-kullanma-yaşatma dengesinin kurulmasını amaçlar. Dünya Mirası Merkezi, dünya miras listesindeki her alanın evrensel değerinin nasıl korunacağını belgeleyen bir yönetim planı ve yönetim sistemi olması gerekliliği ilkesini benimsemiştir. Doğal, tarihi ve kentsel alanlarda alan yönetimi ve yönetim planı çalışmaları, bu alanlar üzerindeki olumsuz baskıları azaltmayı, kültürel kaynakların buldukları çevre içinde daha iyi algılanmasını sağlamayı ve çevresel kaliteyi yükseltmeyi amaçlayan planlama önlemlerinin bir bileşkesi olarak tanımlanmaktadır.

Yönetim Planları, koruma alanındaki kaynakların ve alanın kullanımını ve yönetimini destekleyici olanakların gelişmesini denetleyip yönlendiren belgelerdir. Bu planlar, alanda uygulanacak tüm gelişme ve yönetim faaliyetlerinin uygulanmasına yardımcı olur ve sürece rehberlik eder. Yönetim hedeflerini ve bu hedefleri gerçekleştirme stratejilerini içeren bir rehber niteliğinde olup sona eren bir süreç değil; yönetim, uygulama ve planlamanın yer aldığı bir şemadır (Satılmış, 2015).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere yönetim planı tanımlarının birleştiği ortak nokta, bu planların, yapıldığı alanın özelliklerini ve yönetim hedeflerini ortaya koyan bir rehber olduğu, uygulama planları gibi hazırlanıp, tamamlanıp uygulanan bir plan olmadığı, sürekli revize edilen bir süreç olarak görüldüğü, değişen koşullara ve hedeflere de uyum sağlayabilen organik bir yapıda olması gerektiğidir.

Gülersoy ve Ayrancı (2011, s.116-126) oluşturmuş oldukları "Öneri Yönetim Planı Modeli"nin;

- *Organizasyonun tanımlanması,*
- *Mevcut durum analizinin yapılması,*
- *Misyonun belirlenmesi,*
- *Vizyonun belirlenmesi,*

- *Temel değerlerin ve planlama, koruma ve yönetim politikalarının tanımlanması,*
- *Amaç ve hedeflerin geliştirilmesi,*
- *Amaç ve hedefleri sağlayacak stratejilerin geliştirilmesi,*
- *Eylem plan ve projelerinin hazırlanması,*
- *Yönetim planı modelinin uygulanması,*
- *Geri besleme ve amaç, hedef ve stratejileri, eylem ve projeleri revize etme,*

adımlarından meydana gelmekte olduğunu belirtmekte ve bu çerçevede ele alınacak koruma alanlarının etkin ve bütünlük korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla, koruma, planlama ve yönetim ile ilgili tarafların sürece katılımını öngören, çeşitli aktörlerin ve yörede yaşayan halkın iş birliği çerçevesinde alanın korunması, yaşatılması ve yaşam kalitesinin artırılmasına katkıda bulunan stratejik bir yaklaşım sunmaktadırlar.

Yönetim planları aynı zamanda kültürel ve tabiat varlıklarının korunması ve korunan alanların tüm ilgili paydaşlarla kalıcı, sürdürülebilir ve bütüncül bir ilişki içerisinde korunmasını, gelişmelerinin, canlılığın ve evrensel değerlerin korunması ve paydaşlar arasındaki dengenin korunmasını sağlayan stratejik planlar olarak tanımlanmaktadır. Yönetim planları, koruma planları gibi fiziksel planlar değildir. Bunlara eylem planları dahildir(Erbey,2016).

Doğal ve kültürel miras alanlarının korunması, geliştirilmesi ve yönetiminde alan yöneticileri için bir rehber olarak tanımlanan yönetim planları konusunda son yıllarda yapılan çalışmalar giderek artmaktadır. Alan yönetimi konusunda hazırlanan temel çalışmaların ve rehberlerin incelenmesi sonucunda yönetim planlaması sürecinin üç ana aşamadan meydana geldiği görülmüştür:

- Alanın tanımlanması, kültürel değer ve öneminin belirlenmesi ve değerlendirilme
- Vizyon, hedefler ve eylem programlarının belirlenmesi
- Uygulama, izleme ve gözden geçirme aşamaları olarak özetlenebilir.

Sonuç olarak, kültürel ve doğal miras alanlarında etkili bir alan yönetimi için, alanın belirlenmesiyle başlayan ve sürekliliği olan bir sistem gerekmektedir. Bu sistemin temel bileşenleri; Yönetilecek alanın öneminin ve değerinin yöneticiler ve yerel halk tarafından çok iyi anlaşılması; planlama, uygulama, izleme, değerlendirme ve geri besleme döngüsünün sağlıklı çalışacak şekilde oluşturulması ve işletilmesi; katılımcı bir yaklaşımın benimsenmesi şeklinde özetlenebilir.

Türkiye’de Alan Yönetimi ve Yönetim Planları İle İlgili Yasal Çerçeve

Türkiye’de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda 14.7.2004 ve 5226 sayılı “ Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”la yapılan değişikliklerle yönetim alanı ve yönetim planı kavramları koruma ve planlama sistemi içine alınmıştır. Alan yönetimi planlama ve uygulama esaslarına ise 27.11.2005 tarihli ve 26006 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile açıklık getirilmiştir.

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun (5226 sayılı Kanunla değişiklik) 10,11 ve Ek 2. Maddesine dayanılarak hazırlanan yönetmeliğin amacı ve kapsamı, “ören yerleri, sit alanları ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin koordinasyonunda sürdürülebilir bir yönetim planı çerçevesinde korunmasını ve değerlendirilmesini sağlamak, yönetim alanlarının belirlenmesi, geliştirilmesi, yönetim alanlarının hazırlanması, onaylanması uygulanması ve değerlendirilmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olarak açıklanmaktadır.

5226 sayılı kanun ve ilgili yönetmelikte, yönetim alanı; “ sit alanı, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, planlama ve koruma konusunda yetkili merkezi ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdüm sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerler ” olarak tanımlanmıştır. Yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklar da “bağlantı noktası” olarak nitelendirilmiştir. Yönetim planı ise; aynı yasa ve yönetmelikte “ yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı planı ve çevre düzenlemesi veya koruma amaçlı imar planını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen planlardır” şeklinde tanımlanmıştır.

İlgili kanun ve yönetmelikten, yönetim alanının belirlenmesi, alan yönetiminin oluşturulması, organizasyonel yapısı ve işleyişi ve yönetim alanının yetkili kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayacak bir araç olduğu; yönetim planının ise bu eşgüdümü somutlaştıracak projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli bir stratejik plan olduğu anlaşılmaktadır.

Planın içinde gelecek vizyonu ve hedefler ile geleceğe ilişkin alan ile ilişkili stratejiler, bu stratejilerin gerçekleşmesi için gerekli uygulama araçlarının belirlenmesi de yer almaktadır. Çalışma konularının belirlenmesi ve eylem programlarının oluşturulması plan sürecinin önemli aşamalarıdır.

İlgili kanun ve yönetmelikte, hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşturulan bir danışma kurulu kurulması, eşgüdümün sağlanması amacıyla da, kentsel sitlerde ilgili belediye, diğer yerlerde de Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenmesi, yönetim planı taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eşgüdüm ve denetim kurulu kurulması, kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi için de ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulması öngörülmüştür.

UNESCO Uluslararası Rehber ve Türk ulusal mevzuatı, yönetim planları üretirken bu aktörlerin belirlenmesi ve bir araya getirilmesini gerektirir. Bununla birlikte, Türkiye'de katılımın sağlanmasına ilişkin yetersiz deneyimler ve koruma planlaması mevzuatına katılım ilkelerinin yetersiz tanımlanmasından kaynaklanan belirsizlik, planların uygulanabilirliği üzerinde negatif etkiler yaratmaktadır.

Kültürel mirasa yönelik yönetim planlarının uygulanmasında önemli bir faktör olan vatandaş kontrolünü elde etmek, planların etkinliğini artırmak için önemli bir kriter olmaktadır. İlgili aktörlerin aktif katılımını sağlamak için modeller geliştirilmeli ve mevzuat ve rehberler tarafından gerekli görülmelidir.

2.4. Kentsel Koruma Alanlarında Kamusal Mekân Yaratma Ve Kullanımı

2.4.1. Almanya Lübeck Kenti Örneği

Almanya'da Tarihi Çevre Koruma

Almanya'da tarihi eserleri koruma bilinci 18. Yüzyılın başından beri var olduğu halde "Tarihi Eserleri Koruma Yasası" günümüzdeki mevzuatın temellerini atacak şekilde 1902 yılında Hesse Grand Duke'ü tarafından çıkarılmıştır. Bu yasa, sadece arkeolojik

ve doğal alanların korunmasına ve tarihi yapıların yaşatılmasına dair değil, bu alanları çevre dokularının korunmasına dair maddeler de içermektedir. Bunların yanı sıra taşınabilir kültür varlığı ibaresini de gördüğümüz yasayla koruma tanımı geleceğe aktarılmıştır. 1970' lere gelindiğinde Almanya'nın 16 eyaleti de koruma adına adımını atmış ve kendi yasalarını çıkarmış durumdadır. Bizim koruma kanunumuzdaki gibi bir kültür varlığı tanımı ile başlayan kanunda, tarihi eserlerin yasal korunmasında sadece cephelerin değil, yapı bütünü'nün ve çevresinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Alkan,2010).

Almanya'da tarihi binaların ve alanların korunması ve kentsel koruma, farklı yollarla geliştirilmiş iki etkinlik alanıdır. Tarihi önemi olan bina ve alanların korunması yüzyıldan daha eski bir geleneğe dayanırken; kent planlamanın ve mimarlığın bir parçası sayılan kentsel koruma (stadterhaltung) yaklaşımı yeni bir kavramdır. Yapılan ve düzenlenen tüm yasalar daha kapsamlı korumaya yönelik ölçütler getirmektedir. Bu amaçla ülkede kent planlamayla ilgili olarak " Federal İmar Yasası" ve " Şehir Yenileme ve Kent Gelişme Yasası" geliştirilmiştir. Federal Almanya Anayasasında belirtildiği gibi, kültür varlıklarının ve kültürün korunması eyaletlere bağlıdır. Bu sistemde anıtların korunmasını sağlayan kurumlar üç başlıkta incelenebilir. Alt kurumları yerel kurumlar olan belediyeler oluşturur. Bu kurumların bir üstünde bölgesel kurumlar ve en üstte de eyalet kültür bakanlığı bulunmaktadır.

Lübeck Kenti

Almanya'nın kuzey kesiminde, Schleswig-Holstein eyaletinde bir liman kentidir. Baltık denizinden yaklaşık 14 km içeride, Trave ve Wakenitz ırmaklarının kıyısında yer almaktadır. Kuruluşu 1140'lara dayanan şehir, Queen Hassa Birliği tarafından ilk batı kenti olarak Baltık kıyılarına kurulmuştur (Şekil 2.1). Su tarafından her yönden çevrili olan tarihi kent merkezinde yedi kilise bulunmaktadır. Kuleli Kale Kapısı (Burgtor) ve Holsten Kapısı, kentin orta çağ surlarının kalıntılarıdır (Şekil 2.2).

Şekil 2.1: Orta çağda Lübeck Kenti

Aralık 1987'de UNESCO Dünya Mirası Komitesi, Lübeck tarihi merkezini dünya mirası listesine ekledi. UNESCO, ilk kez Kuzey Avrupa'daki bütün bir kent merkezini bir dünya mirası alanı⁸ olarak tanımıştır. Lübeck'in tarihi şehir merkezi Orta çağdan kalma kentsel mimarinin başlıca örneğidir. Bu bölge, Alplerin kuzeyindeki en iyi korunmuş büyük orta çağ kentlerinden biridir. Eski şehrin kent dokusu, yüzyıllar boyu büyüme ve seçkin bireysel binalarla karakterize, Lübeck'i, kentsel gelişme ve tarihi koruma bakış açısından, orta çağ kentinin benzersiz bir örneğini temsil eden Avrupa unsurunun bir mimari mirası olarak tanımlamaktadır.

Şekil 2.2: Lübeck Kenti Giriş Kapısı (Kişisel Arşiv)

Lübeck Yönetim Planı İçeriği

2011 yılında yayımlanan Lübeck Yönetim Planı'nın ("Hanseatic City of Lübeck" Management Plan) içeriği aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

- Yönetim Planının Hedef ve İçeriği
- Dünya Miras Alanı "Hanseatic Şehri Lübeck" in tanımı
 - Kentin Tarihi
 - Lübeck Tarihi Şehrinin Miras Değeri
 - Şehir Surları
- Korunan Alanlar
- Kültürel Mirasın Korunması İçin Koruma Araçları
 - İnşaat Kanunu
 - Schleswig-Holstein Eyaletinin Tarihi Koruma Kanunu

⁸ Kriter IV: Binaların tiplerinden seçkin örnekler olarak, Hansa Adası'nın Lübeck'teki en otantik alanları Hansa Birliği'nin gücünü ve tarihsel rolünü örneklendirmektedir. (Unesco World Heritage Center)

- Entegre Kentsel Gelişim Kavramı (IUDC)
- Dünya Mirası Yönetimi – Organizasyonu
 - Tarihi anıtların korunması dairesi
 - Dünya Mirası Koordinatörü Görevi
 - İç yönetim direktif toplantıları
 - Bölüm başkanları toplantıları
 - Dünya Mirası Danışma Kurulu
- Planlama ve Eylem'in Temelleri
 - Entegre Kentsel Gelişim Kavramı (IUDC)
 - Turizm Geliştirme Kavramı (TDC)
 - Tarihi Yapı Binaları - Antik Anıtların Korunması
 - Arkeoloji
 - Kiliseler
 - Lübeck'deki Müzeler
 - Eski Şehrin Yeniden Yapılandırılması
 - Kamusal Alan
 - Pazarlama, Halkla İlişkiler, Araştırma ve Burs
 - Pazarlama
 - Halkla İlişkiler
 - Araştırma ve Burs
 - Finansman
 - İzleme - Geliştirme

şeklindedir.

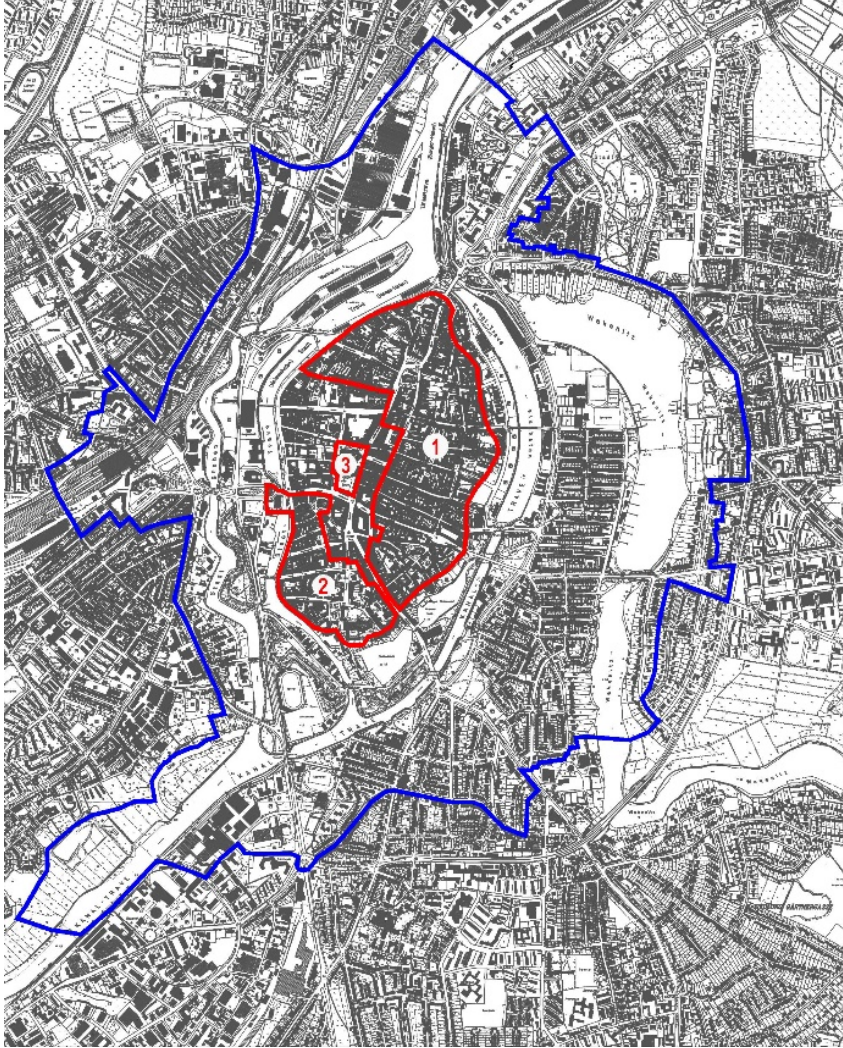
Şekil 2.3: Lübeck Kenti (Management Plan "Hanseatic City of Lübeck")

Şekil 2.4'te görüldüğü üzere yönetim planı alanı 3 ana bölgelemeye ayrılmıştır. Bu bölgelerin içerikleri aşağıdaki şekilde ayrılmıştır:

Bölge 1- Burgkloster - Aegidienstrasse'de, Count Adolf von Schauenburg'un Buku isthmus'unda inşa ettiği kalenin orijinal bulguları dahil olmak üzere bir Dominik manastırı (Burgkloster) vardır; 18. yüzyılın sonlarında Koberg, iki önemli anıt olan Jakobikirche ve Heilig-Geist-Hospital'ın sınırları içinde bir kamusal alan etrafında inşa edilmiş; Glockengiesserstrasse ile Aegidienstrasse arasındaki ortaçağ yapıları.

Bölge 2- Kuzeyde Petrikirche ve aralarında 15. ve 16. yüzyıldan kalma patriklerin bulunduğu sıradan Katedral; tuz deposu ve Holstentor dahil olmak üzere Trave'nin sol kıyısındaki bölge.

Bölge 3- Ortaçağ kentinin kalbinde, Marienkirche(Aziz Meryem Kilisesi), Rathaus(belediye binası) ve Marktplatz(Pazar yeri).

Şekil 2.4: Lübeck Kent Merkezi Yönetim Planı Alanı

Anıt Koruma Planı, şehir planlaması ve mimari müdahalelerin temelini oluşturmaktadır. Federal eyalet olan Schleswig-Holstein'ın bölgesel kalkınma programı, görüş eksenlerinin korunmasını ve Dünya Miras mülkiyetinin silüetini temin etmektedir. Üstün Evrensel Değeri korumak ve sürdürmek için Yönetim Planı tarafından tamamlanan bu farklılaştırılmış koruyucu sistem, mülkün tarihsel maddesinin etkin bir şekilde muhafaza edilmesini garanti etmektedir.

Buna ek olarak, turizm ve ziyaretçi yönetimi ile ilgili olarak bir turizm kalkınma konsepti stratejik faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır.

2.4.2. Hırvatistan Split Kenti Örneği

Hırvatistan'da Tarihi Çevre Koruma

Hırvatistan'da mimari mirası koruma geleneği 13. Yüzyıla dayanır. Kasaba statüsündeki Korcula, Dubrovnik ve Split gibi yerleşimlerde oluşturulan koruma yöntemleri bu geleneğin başlangıcıdır. Devlet tarafından yapılan koruma organizasyonlarının geçmişi ise 1854 yılında Viyana'daki Askeri Konsey ve Adalet Kurulu tarafından Dalmaçya'nın ilk korumacısı olarak görevlendirilmesiyle başlar.

Tarih boyunca koruma Hırvatistan'ın bugünkü sınırları içerisinde korunan alanlarda birçok engelle karşılaşmıştır. Bunlardan en önemlisi 1991 ile 1996 yılları arasında Hırvatistan'a karşı yapılan askeri saldırılardır. Savaşta 2500'den fazla yapı zarar görmüş ve saldırılar sırasında birçok taşınabilir kültürel varlık da yağmalanmıştır.

Yüzyıllar boyunca önemli koruma tecrübeleri elde edilmiş, tecrübelerin bir sonucu olarak bağımsızlığını kazanan Hırvatistan'da kültürel varlığı koruma stratejileri geliştirilmiştir. Sosyalist rejim esnasında ihmal edilenler de dahil olmak üzere savaştan zarar gören mirasın restorasyonuna bütüncül bir yeniden yapılanma hedeflenmiştir. Kültürel miraslarına olan bağlılıkla koruma sisteminin yapısını yeniden düzenlemiştir. Bu dönemde devletten ve belediye bütçelerinden gelen fonlar insancıl gereksinimleri karşılamak için bile yeterli değildir. Yine de elde edilen fonlarla korumaya ve savaş sonrası mirasın restorasyonuna başlanmıştır.

Hırvatistan Cumhuriyeti, 1999 yılında kültürel mirasın korunması ile ilgili düzenlemeleri kökten değiştiren Kültürel Varlıkların Korunması ile İlgili Kanun'u yürürlüğe sokmuştur. Bu yasada en önemli değişim maddi olmayan kültürel değerlerin korunmasıyla ilgilidir. 1999' da çıkarılan kanun ile oluşturulan koruma sistemi, Koruma Bürosu'nun uygulayabileceği koruma önlemlerini açıkça belirtmektedir. Varlığın sahibinin izni olsun veya olmasın koruma ile ilgili kararlar büro tarafından alınabilmektedir. Korunan kültürel varlıkların sahipleri, yetkililer ile birlikte koruma

önlemlerini belirlemede ve korumada en önemli role sahip hale gelmişlerdir. Koruma Bürosu, Hırvatistan Kültür Bakanlığı'nın çatısı altına alınmış, bu birim, değerlerin korunması, halkın bilgilendirilmesi ve koruma önlemlerinin sağlanması için bir zemin oluşturulması konusunda koordinasyonun sağlanması görevini üstlenmiştir.

Yapı, sahibi dışında başka insanlar tarafından da kullanılıyor olabilir. Diğer kullanıcıların da kültürel mirasın korunmasında aktif olarak yer almalarını sağlayan düzenlemeler de kanuna eklenmiştir. Yapıyı ziyaret edenler tarafından sağlanan yardımlarla yıllık bir bütçe oluşturulmakta ve bu fon yapının koruma ile ilgili giderlerine harcanmaktadır.

Koruma sisteminin bilgiye yatırım olmadan sürdürülebilmesi düşünülmemelidir. Kanunda, koruma ile ilgili işlerde çalışanların lisanslı olarak çalışması ile ilgili bir düzenleme yer almaktadır. Hırvatistan'da mimarlar, restoratörler, taşeronlar, ustalar ve diğer çalışanlar koruma ile ilgilenen kurumlarla koordineli bir şekilde çalışmaktadır.

Uluslararası kültürel iş birliği çerçevesinde Kültür Bakanlığı ile Avrupa Birliği ve UNESCO arasında yapılan antlaşmalar kültürel koruma alanında büyük önem taşımaktadır. Kültürel İfade Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Hakkında Sözleşme'ye onay veren ilk Avrupa ülkesi de Hırvatistan'dır.

Birçok kentli ve belediye başkanları Kültür Bakanlığı'nın kentlerdeki miras ile koruma stratejilerine katkı sunmuşlardır. Bu stratejinin başarıya ulaşmasında bu durumun katkısı büyüktür. Örneğin Split Kent Yönetimi, Diocletian Sarayı Cephelerinde yer alan tüm reklam tabelalarını kaldırtmış, on gün süren işlemler boyunca halkın da onayı alınarak diğer kentlerin de benzer uygulamalar yapmasına ön ayak olmuştur. Bu çalışmada verilen mesaj; " Kültürel miras yalnızca profesyonel korumacılara bırakılacak bir iş değildir" olarak algılanabilir (Özerdem, 2013, s.163-177).

19 Haziran 1999'da eski adı " Kültürel Eserleri Koruma Kanunu" olan 1964 tarihli kanun meclis tarafından değiştirilmiştir. Kanunun yeni adı "Kültürel Değerleri Koruma Kanunu" olarak değiştirilmiştir. Bu değişim Hırvatistan'ın kültürel değerlerinin korunması için gerekli fonun sağlanması ile ilgili adım atılmasına yardımcı olmuştur. Kanun, Hırvatistan Anayasası'nda belirtilen " Kültürel değerlerin korunmasından Hırvatistan Cumhuriyeti sorumludur" ilkesine dayanmaktadır. Kanun yapılırken Uluslararası Kültürler ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, Savaş Durumunda Kültürel Değerlerin Korunması Sözleşmesi, Kültürel Değerlerin Yasadışı Taşınması veya Transferini Önleme ve Yasaklama Sözleşmesi, Avrupa Mimari Mirasını Koruma Sözleşmesi, Avrupa Arkeolojik Mirasın Korunması ve diğer uluslararası standartlar göz önüne alınmıştır. Kanunda yaklaşık kırk ülkenin deneyimlerinden yararlanıldığı

belirtilmiştir. Eskisinde farklı olarak yeni hazırlanan kanunda tamamen yeni çözümler bulunduğu belirtilmiştir. Düzenlemelerde kültürel varlıkların içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal bileşenleri de kapsayan, korumaya yönelik çözümlerde bütüncül ve sistematik yöntemler yer almaktadır.

Split'in tarihi kent merkezi, son iki yüzyıl boyunca teorik koruma prensiplerini pratiğe dökmekte bir laboratuvar görevi görmüştür. Split'in merkezi, diğer birçok tarihi şehirde olduğu gibi, genellikle sabit-taşınmaz değerlerin muhafaza alanı olarak görülmektedir, adeta zamanda donmuştur. Kültür, sabit bir anlam yüklenen parçalar dizisi değildir, bir süreçtir. Bugün bulunduğumuz konumda, koruma konusundaki yaklaşımımızı tekrar gözden geçirmek ve değişen bir perspektifle yeni bir başlangıç yapmak durumunda olduğumuz görülmektedir.

Split (ve Diocletian Sarayı)

Split, Dalmaçya'nın çok sayıda bulunan yazlık bölgeleri için bir kesişim noktası ve bir kültür merkezidir. Arkeolojik, kültürel ve tarihi anıtlarıyla birlikte 1700 yıllık geleneğe sahiptir. Diokletian Sarayı (Şekil 2.5) en ünlü kültürel değerlerinden bir tanesi sayılmaktadır. Her yıl bir milyonun üstünde turist Split' i ziyaret ettiği bilinmektedir.

Şekil 2.5: Diocletian Sarayı ve Çevresi (The City Lane)

Diokletian Sarayı 3. Yüzyılın sonu 4. Yüzyılın başında inşa edilmiştir. Duvarlarının arasında Split'in tarihi ve kültürel binalarının oluşturduğu geniş bir alan izlenebilmektedir. Diokletian Sarayı, Roma dönemine ait olmakta olup, Split'in güney liman bölgesinde bulunur. Ve 1979'dan beri UNESCO Dünya Miras Listesi'ndedir. Roma mirası, Hırvatistan'ın çok katmanlı tarihi dönemlerden oluşmasına ve iyi

korunmuş kültürel mirasa sahip olmasına sebep olmuştur. Split, Trogir, Korcula, Dubrovnik ve Sibenik bu şehirlere örnek olarak verilebilmektedir.

Split Tarihi Kent Merkezi Yönetim Planı

Yönetim Planı, mevcut değerlerin tanımı ve tespiti ile başlamaktadır ve tarihi çekirdeğin mevcut durumunun tanımı, koruma önlemleri, koruma ve fiili yönetimi, analiz, değerlendirmeler ve tavsiyeler şeklinde devam etmektedir. SWOT analizinin ardından öneri Eylem Planı gelmektedir.

Planın amacı, kültürel değerler ile paydaşların değerleri arasındaki çekişmeyi, gelişme ve değişme ihtiyacıyla minimize ederek Yerin Ruhunu (genius loci) korumaktır. Mekânın kültürel değerlerinin uzun vadeli, sürdürülebilir korunmasını güvence altına alırken, sakinlerinin ve ekonominin daha iyi yaşam kalitesini amaçlayan faaliyetlerin planlanması için yeni bir yönetim modeli önerilmektedir.

Split Tarihi Kent Merkezi Yönetim Planı'nın (Şekil 2.6) en önemli noktasının alt yapı olduğu düşünülmektedir. Burası, 17 yüzyıldan daha uzun bir süre yaşayan bir mekân olarak, Roma döneminden başlayarak eklentili bir kanalizasyon sistemi ile, her türden ve dönemden altyapı sistemleri ile çerçevelenmektedir.

Split'in tarihi çekirdeği için Yönetim Planı resmen kabul edilmeden önce bile şehir, Eylem Planı doğrultusunda birkaç proje başlatmıştır. Bu projelerin bir kısmı tamamlanmıştır, bazıları devam etmektedir.

Şekil 2.6: Split Tarihi Merkezi Yönetim Planı Sınırları

Eski binaların bozuk cepheleri ve tarihi merkezin genel havasını bozan tabelaların ortadan kaldırılmasının ardından, yeni bir bilgi ve sunum sistemi yerleştirilmiştir. Küçük ve göze çarpmayan paneller, binalarda yer alan binalara ve ana yaya yolları ile dar sokaklarda bulunan işletmelere iki dilli (Hırvatça ve İngilizce) bilgiler içeren

paneller cephelere monte edilmiştir. Ziyaretçilerin oryantasyonunda ve bilgilerindeki büyük gelişmelerin yanı sıra, yeni tabela, yerel sakinlerin daha önce çoğu kez dikkatlerinden kaçmış ve çoğunlukla bilinmeyen eski yapıları algılama biçimini de değiştirmiştir.

Kamusal mekanların ve en önemli tarihi binaların erişilebilirliğini geliştiren bir plan şu anda hazırlanmaktadır. Tarihi çekirdekte bir dizi altyapı çalışmaları hazırlanmıştır veya planlanmaktadır.

Bahsi geçen örnek alanlar, koruma anlayışları ve yönetim planı uygulamaları bakımından incelenmiştir. Yapılacak olan çalışma için, sürdürülebilirlik ve kamusalılık kapsamında, çalışmanın taslağının oluşturulmasında yararlanılmıştır.

3. ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI

3.1. Kaleiçi Yat Limanı'nın Antalya'daki Yeri

Çalışma alanı, Antalya İli, Muratpaşa İlçesi, Kaleiçi sınırlarında olup; Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi kapsamında ve Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı içerisinde yer almaktadır (Şekil 3.1.).

Şekil 3.1: Çalışma Alanının Antalya Kenti İçindeki Konumu (Google Earth)

Antik dönemden bugüne kadar yerleşim alanının içinde olan, bugün Yat Limanı olarak adlandırılan Kaleiçi ile birlikte surlarla çevrili olan alanın; doğusunda Kaleiçi geleneksel konutları, batısında Akdeniz, kuzeyinde Cumhuriyet Meydanı, güneyinde Mermerli Parkının üst kotu ile sınırlandırılmaktadır (Şekil 3.2.).

Şekil 3.2: Fiziksel ve Kadastral Çalışma Alanı Dokusu

3.2. Tarihsel Gelişim Süreci

Bilindiği gibi antik çağda genellikle etnik anlamda homojen toplulukların yaşadığı doğal engellerle birbirinden ayrılmış bölgeler kendilerine özgü isimlerle anılmaktadır. Günümüzde Kaş'tan Gazipaşa'ya kadar uzanan kıyı bandını içeren Antalya ili idari sınırları içerisinde antik dönemde dört ayrı bölgenin kentleri yer almıştır.

Alanya'dan doğuya devam eden bölge antik dönemin Dağlık Kilikya'sıdır. Bu bölgede Toros Dağları deniz kıyısına yaklaşmıştır. Antalya'nın batısında doğa, doğuda olduğu gibi dağlık ve ormanlık yapısına bürünmüştür ki bu bölge özgürlükler ülkesi Likya'dır. Manavgat'tan Antalya'ya kadar deniz kıyısını izleyen geniş ova antik dönemde Pamphylia olarak adlandırılmıştır. Zengin Pamfilya ovası Attaleia, Perge, Sillyon, Aspendos ve Side kentlerini beslemiştir. Pamfilya'nın kuzeyinde Burdur, Isparta'ya doğru uzanan ve doğu ile batıya nispeten daha az dağlık olan bölge ise Pisidia olarak adlandırılmıştır (Antalya Kültür Envanteri, 2003).

Limanın doğal falez yapısı, kıyının deniz seviyesinden 50 metreye ulaşan yüksekliği, deniz seviyesi ile kireçtaşı düzlük arasındaki büyük yükseklik farkı, bu doğal liman ile yerleşim arasındaki mal ve insan trafiğinin akışında olumsuz gibi görünse de, gemilerin karaya oturma tehlikesinin olmaması, Pamfilya'nın büyük antik kentleri içinde yalnızca Antalya'nın günümüze kadar kesintisiz yerleşime açık olmasında etken olmuştur. Kentin bu koyda kurulmasının bir diğer nedeni de koyda ki su kaynakları olabilir. Çünkü bu kıyılarda kolay ve bol su alınabilecek başka kaynak bulunmamaktadır. Kıyı boyunca akarsu ve kaynak su olmasına karşın, denizin bütün rüzgarlara açık olduğu bu kıyılarda gemilerin yanaşıp su alması zordur. İskele suları ise üç yönden fırtınalara kapalı küçük bir koyda bulunmakta ve bu durum bir liman ve kıyı kenti kurulması için çok önemli bir olanak sağlamaktadır (Büyükyıldırım, 2017, s.208).

Antalya, M.Ö. 158 yılında Bergama (Pergamon) Kralı II. Attalos Philadelphos tarafından kurulmuştur. Pergamon Krallığı sadece askeri açıdan önemli noktaları değil, aynı zamanda kendilerini ekonomik olarak desteleyecekleri yerlere hakim olmayı amaçlamışlardır. Attaleai, kendilerine hem karada hem de denizde ekonomik rahatlık ve Doğu Akdeniz'e doğrudan giriş sağlayacaktır (Gökalp, 2008, s.32). Adını kurucusundan alan ve Antik çağlarda Attaleai adı ile anılan şehir, Atalia, Adalia, Orta çağ batı kaynaklarında Satalia, Arap ve Türk kaynaklarında ise Antaliyye, Adalya şeklinde geçmektedir (Armağan, 2006, s. 98).

Şehrin Pergamon Kralı II. Attalos tarafından kurulmadan önce bir yerleşim merkezi olup olmadığı konusunda herhangi bir bilgi mevcut değildir; ancak yerleşime çok

uygun konumu ve topografyası gereği doğal bir limana sahip olması, şehrin tarihi çağların başlangıcına kadar inen bir geçmişe sahip olabileceğini düşündürmektedir (Yılmaz, 2002, s.5). Attaleia'nın kurulmuş olduğu mevkiinin daha önceden iskan edilmiş olup, 'Korykos' adını taşıyan bir korsan limanı veya bir balıkçı köyü olduğuna da bazı kaynaklarda belirtilmektedir (Onat, s.103, Kurt, 2010, s.139). Kent, 2. ve 4. Yüzyıllar arasında hızla gelişmiş, yoğun bir imar faaliyetleri başlamıştır. Pamfilya'nın başkenti olan Attaleia, M.Ö. 27 ile M.S.14 yılları arasında hüküm sürmüş olan Roma İmparatorluğu'nun ilk imparatoru Augustus tarafından Roma askerlerinin yetiştiği bir merkez haline getirilmiştir (Kurt, 2010, s.17).

Kent bu dönemde bir donanma üssü olduğu kadar Çubuk ve Yenice boğazı üzerinden geçen ticaret yollarını denize bağlayan bir liman kenti konumuna gelmiş, Pamfilya kentleri arasında Roma Senatosuna senatör yollamayı başaran en erken kent olmuştur (Gökalp, 2008, s.38).

Kentteki ilk yerleşme alanı bugünkü Yat Limanı ve çevresi olmuştur. Limanın doğal konumu, antik dönemdeki kentlerin savunma amaçlı yapılanması açısından çok elverişlidir. Kentin ilk kuruluşunda iç surla çevrili olduğu, Roma hakimiyetine girdikten sonra, Romanın izlediği siyaset gereği kente yeni göçmenlerin yerleştirilmesiyle ilk sur dışına taşan ailelerin savunma alanı içine alınması zorunluluğu karşısında dış surun yapıldığı bilinmektedir.

M.S. 130 yılında İmparator Hadrian anısına yapılan üçlü kent kapısı (üç kapılar) bu dönemden günümüze kadar ulaşabilmiş önemli bir kent kapısıdır. Şehre ana giriş noktası Hadrianus'un kapısını (Şekil 3.3) gösterir.

Şekil 3.3: Hadrianus Kapısı Restitüsyonu
(Lanckoronski)

Roma şehirlerinin temel özelliği ızgara planıdır ve iki ana aks 'Decumanus' ve 'Cardo' şehrin temel yapısını oluşturur. Roma şehir yapılarında genellikle meydan-agma,

Decumanus ve Cardo'nun kesişme noktalarındadır. Helenistik şehirlerde de toplanma yeri ve yapıları, Roma meydanlarına denk gelir. Kaleiçi'nde dış sur duvarların arasında, Roma döneminin ızgara deseninin halen okunabildiği alanlar bulunmaktadır (Süer, 2006, s.71).

2. yüzyıldan itibaren bölgede Hıristiyanlık yayılmaya başlamıştır. Bizans döneminde, Akdeniz'in batıya açıldığı yerde oldukça stratejik bir konumda bulunan kent, 5. ve 6. yüzyıllara kadar yeni bir gelişme devresi geçirmiştir. Kentin güvelliğini sağlamak için, 10. yüzyıl başlarında sur duvarları, ikinci bir dış duvarla güçlendirilmiştir.

7. yüzyılda Anadolu'yu etkisi altına alan Arap akınları Pamfilya kentleri için yıkıcı olmuş, bazı kentler terk edilmiş, bazıları kentlerin akropolüne çekilerek varlıklarını sürdürmüşlerdir. Perge, 8. veya 9. yüzyılda terk edilmiş, Side ise üstünlüğünü kaybetmiştir. Antik Çağın bu önemli şehirleri zamanla unutulurken Attaleia, bölgenin en büyük şehri ve Bizans'ın Akdeniz'deki en önemli donanma üssü ve ticaret merkezi haline gelmiştir (Kurt, 2010, s.21). Coğrafyacı İbn Havkal'ın anlattıklarına göre, o dönemde Antalya Trabzon'la beraber, İmparatorluğa en fazla gümrük geliri sağlayan kenttir. Gümrük gelirlerinin önemli bir kısmını Müslüman Arap ülkelerinden gelen mallar oluşturmaktadır (Kurt, 2010, s.23).

Bizans'ın haçlı seferleriyle zayıflaması ile Venedikliler Anadolu'da bazı ayrıcalıklar elde etmiş, Antalya Limanında da böyle bir ayrıcalığa kavuşmuşlardır. 2. yüzyılda kentin yerleşme alanlarındaki ticaret merkezi ile liman bağlantısını güçlendirmek amacı ile liman surlarına bitişik olarak 44 basamaklı merdiven yapmışlardır. Kırkmerdivenler (Şekil 3.4) olarak anılan bu merdivenler bugünde limana inen en önemli akslardan biri olup, limanında en bilinen simgelerindendir.

Şekil 3.4: Kırkmerdivenler
(ABKBM Arşivi)

Bizans Devrinde Doğu Akdeniz'in en önemli ticaret limanlarından biri olan şehir, 11. yüzyıl sonlarından başlayarak Bizanslılarla Türkler arasında sürekli olarak el değiştirmiştir. Kent Selçuklular için de büyük önem taşımaktadır. Avrupa ve Afrika'dan gelen ticaret gemileri, Antalya limanını kullanarak ithalat ve ihracat yapıyor ve İskenderiye'den denizle Antalya'ya, oradan da karayolu ile Anadolu'ya geçerek Karadeniz limanlarına ulaşıyorlardı. Mısır'ın gereksinim duyduğu malların en yakın temininin Anadolu'dan yapılması bu kenti Selçuklular için vazgeçilmez kılmıştır (Kurt, 2010, s.32).

Şehrin Selçuklularca, 1085 yılında Süleyman Şah tarafından fethedildiği bilinmektedir (Erten, 1922, s.30).Selçuklular daha kenti fethetmeden önce Anadolu ile bağlantıyı sağlayacak kervansaraylar yaptırmışlar, böylece Anadolu ile deniz ticaret yolunu bağlamışlardır. Alanya'nın fethine kadar Selçukluların Akdeniz'e açılan tek limanı olan Antalya'yı Anadolu'nun en önemli ticaret kenti haline getirmişlerdir.

1214 yılında Selçukluların hakimiyetine giren kente, o tarihten sonra yoğun bir Türk göçü başlamıştır. Kenti imar eden sultan olarak anılan I. Alaeddin Keykubad döneminde (1220-1237), Hıristiyan ve Müslümanların birlikte yaşama deneyiminin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine, güvenliğin sağlanması amacıyla şehir ikiye bölünmüş ve yaşadıkları mahalleleri birbirinden ayırmak için bir iç sur yapılmıştır. Hıristiyanlar şehrin doğusuna, Müslümanlar batısına yerleşmişlerdir. Diğer yandan, kentte yaşayan Yahudilere de ayrı bir mahalle verilmiştir.

Kentin 11. yüzyılın sonları ile 12. yüzyılın hemen başlarında Bizanslılarla Selçuklular arasında devamlı gerilimli bir siyasi ve askeri çekişme konusu oluşturan, güvenlikten yoksun bir bölge haline geldiği görülmektedir. Nitekim, 1103'de Bizans sınırlarına dahil olan şehir, kısa bir süre sonra Türkler tarafından tekrar geri alınmış, 1120'de İoannes Comnenos tarafından tekrar ele geçirilerek Bizans topraklarına katılmıştır (Yılmaz, 2002, s.6)

Şehrin 13. yüzyılın ikinci yarısından sonraki durumu hakkında kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak, yüzyılın bitiminde, şehrin, Teke aşiretine mensup bir beyin idaresi altında olduğu bilinmektedir. Fakat bu da uzun sürmemiş ve Antalya Hamidoğlu Beyliği'nin eline geçmiştir (Yılmaz, 2002, s.8,9).

Bu tarihi süreç boyunca Antalya çevresindeki verimli toprakların sağladığı ürünler ve bu ürünlerin diğer merkezlere ulaşmasını sağlayan limanı ile önemli bir liman kenti olmuştur. Bölgenin nergis, zafran v.s. gibi kokulu çiçeklerinden yapılan İtiryat, şarabı, kerestesi, zarif kayık ve gemileri dünyanın her tarafında tanınmış ve her tarafta satılmıştır. Bu ticaret, *Bizans* döneminde de devam etmiş ve bilhassa Cenevizliler ve Venedikliler vasıtası ile

her tarafa sevk edilmiştir. Bilhassa Venediklilerin ilgisini buraya çeken husus Mısır ile Antalya arasındaki ticarî trafiğin yoğun olmasıdır. Eski çağlardan beri Mısır ile olan ticaret çok canlıdır. Mısır'dan baharat, keten, şeker gibi maddeler Antalya'ya gelmekte, oradan da meşe palamudu, kitre zamkı, şap, kereste zift gibi mallar gönderilmektedir (Karaca, 1997, s.91).

Antalya Limanı, Osmanlılar zamanında bilhassa 15. ve 16. yüzyıllarda Anadolu'nun önemli ihraç merkezi durumundadır. Antalya- İskenderiye deniz yoluyla, Anadolu'dan büyük ölçüde sanayi ürünü çıkarılmakta ve Arap ülkeleriyle bağlantı bu noktadan sağlanmaktadır. 15. yüzyılda Türk tacirleri yükte ağır, pahada hafif malları (kereste, demir, zift) Antalya'da deniz yolu ile, kıymetli mallarını ise, kervanlarla çapraz kara yolu ile göndermektedirler. Osmanlılar, Anadolu çapraz yoluna Karaman'ı aldıktan sonra tamamıyla hakim olmuşlardır. Karamanoğulları ülkesi Osmanlı Devleti'ne ilhak olmadan önce Osmanlılar, Arap ülkeleri ile doğrudan doğruya münasebetlerini Antalya deniz yolundan temin etmişler, Antalya- Bursa yolu, Bursa için önemli ticaret yollarından biri haline gelmiştir (Karaca, 1997, s.91).

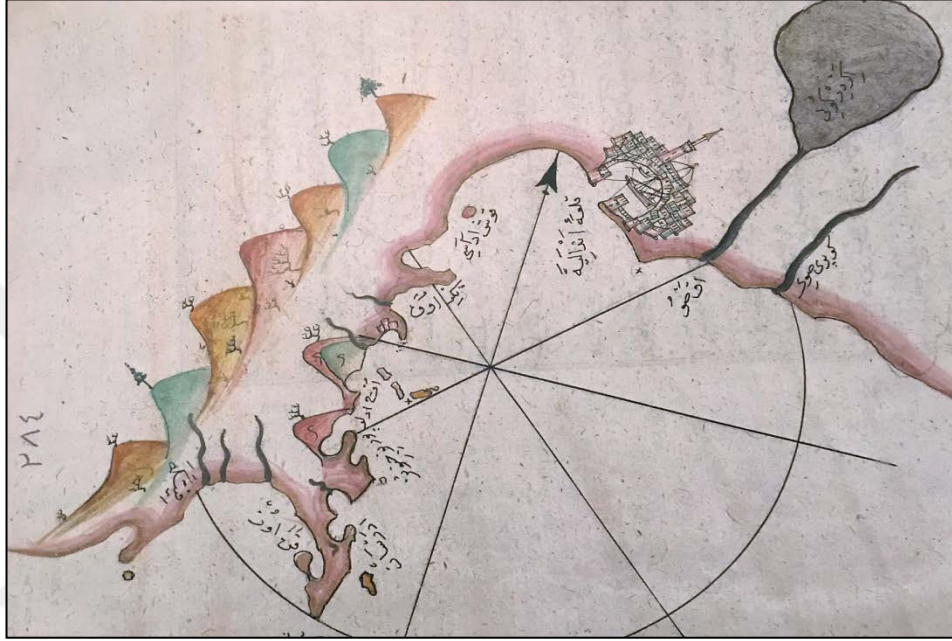
Antalya kentinin fiziksel, sosyal ve ekonomik yapısının tarihsel gelişimini izlediğimiz en önemli kaynaklardan biride bölgeye gelen seyyahların anlatımları ve görsel materyalleridir. Bunlardan en erken tarihli olanlardan biride İbni Batuta'dır. 14. yüzyılda Antalya'ya gelen İbni Batuta, kentte yaşayan Müslüman, Rum, Yahudi ve Hıristiyan tüccarların ayrı ayrı mahallelerinin olduğunu yazmakta, kentin idarecisi ve ailesinin devlet erkanı ile birlikte çevresi surla çevrili bir iç kalede oturduğunu belirtmektedir. 1332 yılında geldiği kenti '...genişlik, büyüklük ve azamet itibarıyla dünyanın en güzel şehirlerinden birisidir...gerek planı, gerek bakımı ile de öteki benzerlerinin üstünde bulunmaktadır...gayet zengin ve tertipli büyük çarşılar ihtiva etmektedir...' diye tanımlamaktadır (Yılmaz, 2002, s.125).

1390 yılında Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı topraklarına katılan Antalya kesin olarak söylenemese de 1427 tarihine kadar Osmanlı-Tekeoğulları Beyliği arasında el değiştirmiş ve söz konusu tarihte de kesin surette Osmanlı hakimiyetine girmiştir (Yılmaz, s.8,9).

Antalya, Selçuklu Dönemi'nde olduğu gibi Osmanlı Dönemi'nde de liman kenti kimliğini korumuştur. Bu dönemde Anadolu mallarının çıkışı; Suriye, Mısır, Hindistan mallarının ise Anadolu'ya giriş yaptığı liman şehirlerinden biri olmuştur.

Antalya'nın en önemli görsel verilerinden biri de 1475-1554 yılları arasında yaşayan Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye'sinde yer alan haritalardır. Bu eserde Antalya Körfezi haritası yer almakta (Şekil 3.5) ve kent anlatılmaktadır. '...Antalya'nın denizden

gelirken nişanı, onun doğu tarafında bulunan yüksek dağlarıdır. Bu dağlar doğu tarafından gelir ve gün batısı tarafında sona erer. Bu dağların bittiği yerde yumru bir dağ vardır. Bu dağın günbatısı tarafı alçaktır. Bu alçak yere doğru yaklaşıp, yakın gelince, Antalya'nın kalesi, burcu ve surları ile belli olur. Bu kalenin önünde bir liman vardır. Bu liman küçüktür. Bu sebeple sözü edilen limana giren gemiler baştan ve kıçtan palamar bağlayıp öyle yatarlar. Bu limanın ağzının iki tarafında birer kule vardır. Bu kulelerden birbirine zincir gerilmiştir. Yabancı gemiler giremez...'

Şekil 3.5: Piri Reis Haritası (Dünya Haritaları ve Antalya Kataloğu,2013)

Antalya'nın 17. yüzyılın ikinci yarısındaki durumunu Evliya Çelebi anlatmaktadır. Evliya Çelebi, üç yönü bahçe, bir yönü denizle çevrili bir kale ve içinin dar gölgeli sokaklardan oluştuğunu ve seksen burçlu kale duvarlarının çevrelediği alanda, 4 mahalle, yetmiş sokak, on bir büyük cami, yedi medrese, han, hamamlar ve 3000 evin olduğunu ve 25 bin kişinin yaşadığını söylemektedir. Evliya Çelebi, seyahatnamesinde, limana ilişkin bilgiler de aktarmaktadır. '...Limanı 200 gemi alır, sekiz rüzgârdan emindir. Limanın girişinde büyük iki kule vardır. Ama liman içinde her rüzgârın kasırğa ve sağanağı eksik olmaz. Onun için gemiler palamarlarını, sahildeki yüksek kayalara bağlar...'. Evliya Çelebi limanı çevreleyen kale ve surları (Şekil 3.6), liman kapılarını anlatmakta, Gümrük kapısının iç yüzünde Gümrükhanenin yer aldığını, gümrük dibinde Vezirhanı, Kapuhanı, Urum Ali Hanı, Dervalı Hanı, Piriç Hanı, Çavuş Hanı ve Serçe Hanının bulunduğunu söylemektedir (Çimrin, 2007, s. 64,66,67).

18. ve 19. yüzyıllarda, genellikle Konya ve Karaman Eyaletlerine bağlı bir sancak olarak idare edilen Antalya, 19. yüzyılın ilk yarısında Teke Sancağı ile Hamid

Sancağı'nın birleşmesinden sonra, vezir rütbesindeki paşalara mutasarrıflık olarak verilmeye başlanmıştır. 1864'deki vilayet teşkilatlanmasıyla, kendi adı ile anılan bir vilayet haline getirilmiştir (Yılmaz, 2002, s.9).

Antalya Kenti'nin Osmanlı Dönemi'nde iki önemli ticaret merkezi vardır. Birincisi Selçuklu Dönemi'nden beri şehrin ticaret merkezi olarak kullanılan Kalekapısıdır.

Limandaki çarşının ise, Selçuklu Dönemi'ne göre önemi artmıştır. Bu durum; bu alanda yapılmış olan ticaret yapılarının yanı sıra cami, kahvehane, depo ve gümrük yapılarının yapımından anlaşılmaktadır (Süer, 2006, s.71).

Şekil 3.6: Liman, Liman Kapıları ve Surlar (1815) (Melike Gül arşivi)

Antalya, Akdeniz'de, Mısır ve Rodos'un fethiyle İstanbul ile İskenderiye arasındaki doğrudan ve güvenli bir deniz trafiğinin mümkün olması sonucunda 16. yüzyıldan itibaren eski önemini yitirmeye başlamış, 18. yüzyıla gelindiğinde ise İzmir'in önem kazanması sonucunda önemini kaybetmiştir (Armağan, 2006, s.115).

19. yüzyılda ise Anadolu'da, Konya-İzmir ve Mersin birbirlerine demiryolu ile bağlanınca, o zamana kadar develerle yapılan eşya nakliyatı, demiryolu ile yapılmaya başlamış, Antalya deniz ticaretine bağlı eski önemini yitirmiştir. 20. yüzyılda ise Antalya İskelesi, kendi hinterlandı ürünlerinin (kereste, un vb.) ticareti için kullanılır olmuştur.

Antalya'dan ihraç edilen ürünlerin başında buğday gelmektedir, onu arpa ve mısır izlemektedir. Bunun yanında kereste önemli bir ihracat kalemidir. İpek, ipek böceği ve yünde ihraç edilen mallar arasındadır. Bu ürünler İzmir, Girit ve adalar, İskenderiye, Marsilya ve Beyrut'a gönderilmektedir. İthal edilen ürünler ise kahve, sabun, demir, baharat, pirinç, ipek ve kumaştır. Bu ürünlerde Suriye, İskenderiye, Girit ve İzmir'den gelmektedir.

Bu ihracat ve ithalat ürünleri bize Antalya'nın hinterlandının, 16. yüzyıldan itibaren Akdeniz ticaretindeki önemini yitirdiğini, bölgesel liman olarak İzmir'in öne çıktığını, 19. yüzyılda da demir yolu bağlantısı ile Anadolu'nun ticaret aksının değişmesiyle kent ve çevresi ile sınırlı olduğunu göstermektedir.

Liva, mutasarrıflık gibi teşkilatların kaldırılmasına yönelik Türkiye'nin idari yapılanmasının yeniden düzenlendiği 1920 yılından sonra Antalya il statüsünü almıştır.

20. yüzyılın başlarında Antalya'yı etkileyen en önemli iki olay, İtalyan işgali ve bölgeye yapılan göçlerdir.

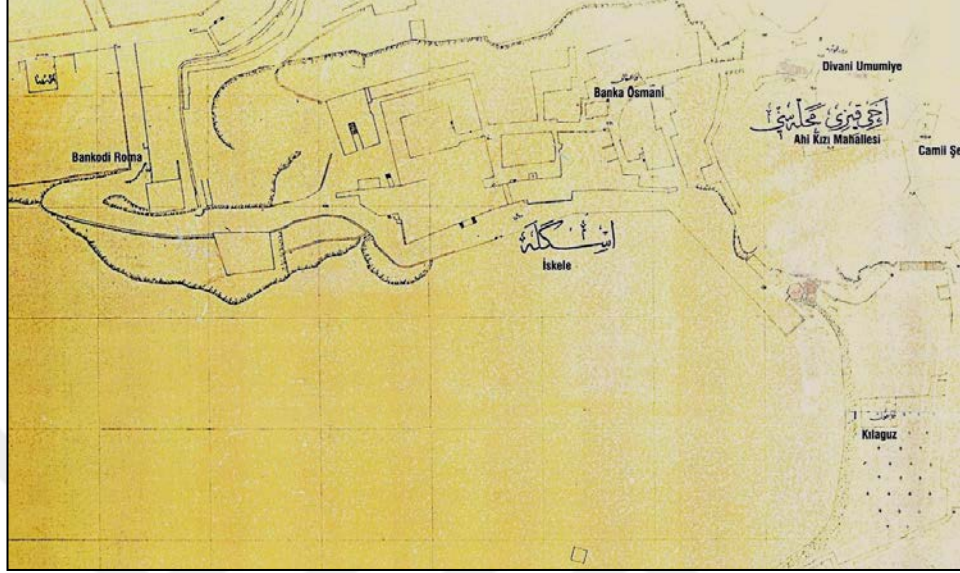
Antalya Bölgesi tarihin her döneminde göç olaylarına sahne olmuştur. Mısır Hidivi İbrahim Paşa zamanında Mısır'dan, 1832 yılında Mora'dan, 1877-1878 Osmanlı Rus savaşından sonra Mora, Teselya ve Girit'ten gelen göçmenlerin yerleşim yeri olmuştur. Antalya'ya en yoğun göç, 1897-1912 yılları arasında Girit Adasından olmuştur. Bu tarihler arasında 4690 Girit muhacirinin kent ve çevresine yerleştirildiği belirtilmektedir. Bu göç hareketi Antalya'nın demografik, toplumsal ve ekonomik çehresini etkilemiştir (Emgili, 2006, S.156).

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Antalya limanı çok işlek bir liman değildir. Savaş nedeni ile bazı yiyecek maddeleri karaborsaya düşmüştür. Bundan dolayı Osmanlı Devleti şeker, pirinç, kahve gibi ihtiyaçların karşılanmasında yabancı gemilerin Osmanlı limanlarına girmesine izin vermiştir. Böylece, İtalya ile Osmanlı Devleti arasında Antalya limanı üzerinde sınırlı olmakla beraber bir ticaret başlamıştır.

Bölgede gelişen ticari faaliyetlere bağlı olarak İtalya Antalya'yı "İş Sahası" kabul edip himaye altına almayı hedeflemiştir. Antalya ve çevresinin zengin linyit yatakları ve geniş tarım arazilerine sahip olması, tarihî ve uygun iklimi ile İtalyan ilgisinin artmasının temel sebebi olmuştur. İtalyanların en seçkin gemileri Güneybatı Anadolu sahillerine ziyaretler gerçekleştirmişlerdir. Bu ziyaretler kapsamında 21-23 Kasım 1919'da Antalya, 23 Kasım 1919'da Alanya'ya gelmişlerdir (Çeltikçi, 2014, s.55)

İtalyanların 1919 yılı ortalarında ilk başta para ve havale işlemlerini gerçekleştirebilmek için Banko Di Roma'nın bir şubesini Antalya'da açmıştır. Limanda

1869 yılında açılmış bir Osmanlı bankası da bulunmaktadır (Bank Ottomane) (Şekil 3.8). İtalyanlar açıkları banka şubesi aracılığıyla Antalya ahalisinden özellikle köylülere kredi verilerek köylüler bağımlı hale getirilmeye çalışmıştır. İtalyanlar Antalya'da emlak ve borç verme sandığı da açmışlardır.

Şekil 3.8: Limanda bulunan Bankalar (Scarpa, ABBKBM Arşivi)

İşgalden sonra Antalya'ya gelen İtalyan General Marini, yetkililere haber vermeye gerek görmeden Korkuteli ve Finike ile oradan Burdur'a yol inşa etmek fikrinde olduğunu söylemiştir. Öncelikle, Antalya iskelesinden şehir merkezine yol yapılmış; Antalya-Burdur, Antalya-Konya yolları tamir ettirilmiştir (Çeltikçi, 2014, s.56). İskele'ye gelen ya da İskele'den kent dışına sevk edilen mallar, bu yol üzerinden taşınmış, İskele Yokuşu (Şekil 3.9), Cumhuriyetin ilk yıllarında da pek çok kere tamir edilmiştir.

Şekil 3.9: İskele Yolu (ABBKBM Arşivi)

İtalyanlar iletişime özellikle posta hizmetlerine önem vermiş, askerî posta teşkilatı kurmuş, telsiz istasyonu inşa etmişler, Roma ile Antalya arasında Selanik-İzmir güzergahından uçakla posta ve haberleşme yapılmıştır. İşgal döneminde Venedik ve Cenova'dan, İstanbul-İzmir-Antalya-Mersin'e, Rodos-Marmaris-Fethiye-Antalya'dan Rodos-Gökova-Bodrum-Güllük-Kuşadası arasında seferler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Antalya limanı yoğun olarak kullanılmış, liman İtalyanlarca genel onarımdan geçirilmiştir.

İtalya bölgede ticarete de önem vermiş, bu bağlamda Rodos'tan vapurlarla birçok eşya ve ticaret malzemesini Antalya'ya getirilmiştir (Çeltikçi, 2014, s.66).

İtalyanların işgali 5. Temmuz 1921 de Ligorta ve Rudi adlı İtalyan Vapurları ile Antalya'dan ayrılmaları ile son bulmuştur (Çimrin,2007, s.232).

Cumhuriyet dönemi başlangıcında 1924-1926 yılı sayımlarına göre Antalya merkez nüfusu yaklaşık 20 bin civarındır. Antalya bu dönemde Arap, Girit ve Mora göçmenleri ile yerli Rumlar ve Türklerin oluşturduğu farklı kültürlerin bir arada yaşadığı küçük bir kenttir.

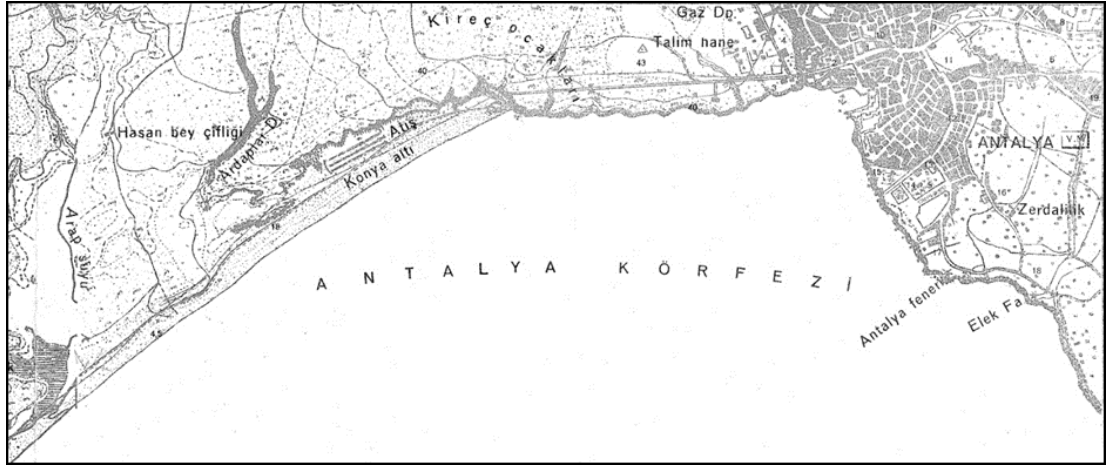
Cumhuriyetin ilanından sonra kentin demografik, toplumsal ve ekonomik yapısını önemli ölçüde etkileyen bir gelişme de 1924-1927 yılları arasında tüm ülkede gerçekleştirilen Mübadeledir (Şekil 3.10). Kentin ticaret ve imalat sanayinde önemli bir paya sahip Rumların kentten ayrılması kentin ekonomisini de olumsuz etkilemiştir.

Şekil 3.10: Antalya Limanında Mübadiller
(ABKBM Arşivi)

İlk Selanik mübadil muhacirleri 4 Mart 1924 yılında Ümit Vapuru ile Antalya’da karaya çıkmışlardır (Çimrin, 2007, s.106). İskeleye çıkan mübadiller genellikle üç gün süreyle misafirhanelerde barındırılıyor ve iâşe edilen göçmenlerin, bu sürenin bitiminde önceden belirlenmiş olan yerleşme yörelerine götürülmeleri ve burada kendilerine ilk aşamada barınacakları evlerin dağıtımının yapılması gerekiyordu. Türkiye Hilâl-i Ahmer Cemiyeti müfettişlerinden Dr. Haydar Bey’in genel merkeze gönderdiği 1 Mayıs 1924 tarihli raporunda, iç kısımlarda yapılması gereken kimi taşımalarda zorluklarla karşılaşıldığı, bazı nedenlerden dolayı gecikme ve ertelenmeler görüldüğü, bunun sonucunda ise kentte büyük yığılmaların yaşandığı belirtilmektedir (İlgin, 2012, s.40).⁹

Mübadelenin Antalya kenti (Şekil 3.11) yönündeki önemli sonucu, son on yıldır yapılan savaşlardaki kayıplarla birlikte 22 Ekim 1922’de Antalyalı Rumlar da gidince, Antalya nüfusu azalmış, Rumların ağırlıklı olduğu imalat sanayisi de hemen hemen sıfıra düşmüştür. Mübadeleden sonra Antalya’da ev yapacak tek bir usta bile kalmamıştır. Ancak on, on beş yıl içinde Antalya’da, gereksinimlerin de getirdiği zorunlulukla, zanaatkarlıkta elverişli koşullar yaratılmıştır (Çimrin, 2007, s.77).

Şekil 3.11: Antalya ve Çevresi 1934 (ABBKBM Arşivi)

Ancak limanın Cumhuriyetin ilk yıllarındaki fiziki durumunun harap durumu liman hizmetlerini aksatmakta, fırtına nedeniyle gemilerdeki yükleme ve boşaltma işlemlerinde büyük sorunlar yaşanmaktaydı. Antalyalı Cafer-zade Mehmet Kaplan ve arkadaşları tarafından Cumhurbaşkanlığına gönderilen dilekçede Antalya Limanının önemli bir ticaret merkezi olduğu, fakat şimdi eski öneminin kalmadığı, Antalya Limanındaki dalga kıranın harap olduğu ve limanın ıslah edilmesi gerektiği, Antalya Özel İdaresinin bunu yapmaya ekonomik gücünün yetmediği ve bu işin Nafia Vekaleti

⁹ Antalya’dan Yunanistan’a yaklaşık 5 bin Rum göç etmiştir. (İlgin, 2012, s.66)

tarafından yapılması istenmiştir. Cumhurbaşkanlığı tarafından Nafia Vekaletine gönderilen bu dilekçeye Vekalet bütçesinde limanlar için tahsisat mevcut olmadığından, talep edilen hususların şimdilik imkânı bulunmadığı şeklinde cevap verilmiştir (Gönüllü, 2008, s.106). Bu durumun olumsuzluğu basında da yer almıştır. 30.11.1939 tarihli Antalya Gazetesinde, *“Antalya’nın denizle olan münasebeti hinterlanlarının geniş sahası itibarı ile ihmal edilmeyecek derece ehemmiyetlidir. Isparta, Burdur ve kısmen Konya’nın zirai mahsullerinin ihraç iskelesi olan Antalya’nın limanı olmamasının özellikle kışın müşkilat yarattığı, Gümrük binası önünde sıralanmış birkaç taşla azami yüz metre uzunluğunda basit ve iptidai yol Antalya limanı olarak kullanılıyor...Fırtınada gemilerin günlerce açıkta dolaştığı iskelede tüccarlar heyecanla bekliyor.”* şeklinde haber yapılmıştır.

Ancak 1942 yılında Limanın mevcut mendireğinin tamir ve genişletme ve uzatma ile rıhtım inşası için ödenek konulmuş, 1947 yılında Bakanlar Kurulunda kabul edilmiştir (Gönüllü, 2008, s.107). Böylece iskelede güneyde 150 metre, kuzeyde 50 metre uzunluğunda iki mendireğin inşası başlamış ve 1954 yılında tamamlanmıştır (Çimrin, 2005, s.153) (Şekil 3.12).

Şekil 3.12: Limanda Mendirek inşaatı
(ABBKBM Arşivi)

20. yüzyılın başlarında un fabrikası, gümrük binası, gazhane ve karantina yapıları ile iskelenin mekânsal yapısı yeni yüzyılın ihtiyaçları ile yeniden biçimlenmeye başlamıştır. Anadolu kentlerinde 1838 yılından itibaren Karantina İdareleri kurulmaya başlanınca bir Karantina İdaresi de Antalya’da kurulmuştur. Akdeniz’in diğer kıyılarından gelen salgın hastalıklardan korunmak için yapılan yapı, 1895 yılında harap halde olduğu için yıkılmış, yerine yeni bir karantina binası inşa edilmiştir.

Sahiller Umum Müdürlüğü emrine verilen bina 1937 yılında onarımdan geçirilerek tekrar hizmete başlamıştır (Çimrin, 2007, s.112).

Limanı tanımlayan yapılardan biride, II. Abdülhamit döneminde, 1903 yılında Teke Mutasarrıfı Hüseyin Kenan Paşa ve Ahmet Şakir Efendi tarafından ve halkın yardımları ile yapılan İskele Mescidi'dir.

Yine, Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1913'te İskele'de Rumlar tarafından açılan, fakat savaşta yıkılan un fabrikasının bahçesine modern bir un fabrikası inşa edilmesi kararlaştırılmıştır. Kentte üretilen un kalitesinin düşük kalitede ve yetersiz olması ve yeni bir gelir kaynağı yaratmak düşüncesi ile yapılmak istenilen un fabrikasının yapımına İl Özel idaresince 1924 yılında başlamış, 1926 yılında da faaliyete geçmiştir (Çimrin, 2007, s.112). Fabrikanın açılmasına un ticaretiyle uğraşan tüccarlar karşı çıkmış, sonuçta Un Fabrikası 1944 yılında kundaklanmıştır.

Antalya'da elektrik üretilmesi için ilk girişimler Osmanlı döneminde başlasa da kentte 1927 yılına kadar elektrik bulunmamaktadır. Limana gemilerle gelen gazın depolandığı ve buradan halka dağıtıldığı Gazhane binası, 1915 yılında İngiliz savaş gemilerince tahrip edilmiş, onararak tekrar Gazhane olarak kullanılmıştır (Çimrin, 2007, s.414).

Şekil 3.13: Yıkılmadan Önce Gazhane binası
(ABKBM Arşivi)

Cumhuriyetin ilk yıllarında Belediye, sokak aydınlatmasını gaz lambaları ile sağlamaktadır. Hava kararken belediye görevlisi elinde taşıdığı merdiven ile direklere tırmanarak fenerini temizlemekte, gazını koymakta ve sırayla fenerleri yakarak gitmektedir (Büyükyıldırım, 2017, s.234).

O yıllarda evler ve dükkânlar için gaz lambaları kullanıldığından, İskele'deki Gazhane (Şekil 3.13), hem kentin aydınlatılmasında hem de gemilerin yakıt ikmalinde önemli bir rol oynamıştır.

Limanda, 1936 yılında eski gümrük binası yıktırılarak, 1937 yılında 15000 liraya istimlak edilen bir alanda yeni gümrük binasının yapımı başlamıştır. Türk Akdeniz dergisinde yapılacak yapı, '...Yeni yapılacak olan gümrük binası muazzam bir ambar ve her türlü konfora havi ve ayrı ayrı birer köşk halinde müdüriyet ve muhafaza teşkilatını ihtiva etmekte ve başkaca turistik bir şehir olmak evsafına haiz bulunan şehrin ziyaretine çıkacak ecnebi seyyahların nazari takdir ve teşkilatta bir yolcu salonu muhtevi bulunmaktadır...' tanımlaması ile anlatılmaktadır (Türk Akdeniz, 1938, s.117)(Şekil 3.14).

Şekil 3.14: Liman mendireği ve yapıları (ABBKBM Arşivi)

1930'lu yılların Antalya'nın geçmişine ait belgelerin yok olmasına neden olan en önemli olaylarından birisi, Kaleiçi olarak adlandırılan ve surlarla çevrili olan yerleşme çevresindeki surların büyük kısmının Belediye tarafından kentin denizden gelen havayı alması amacıyla yıktırılmasıdır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15: Günümüzde izlenebilen Antalya Kaleiçi Surları (Sönmez, 2008)

Surlardan geriye birkaç kule, Hadrianus Kapısı ve Yat Limanını çevreleyen kalıntılar kalmıştır. Antalya sur kapılarının önemli bir bölümü, halen eski kente giriş ve çıkışı sağlayarak işlevlerini sürdürmektedir. Aynı şekilde 1946 yılında Antalya Limanı içinde, gemilerin seyir haritalarında nirengi noktası olarak kullanılan Kız Kulesi (Şekil 3.16), Antalya Valisi Sadri Aka'nın emriyle yıktırılmıştır (Çimrin, 2007, s.152). Liman girişindeki iki kuleden ayakta kalan bu kule limana bir güzellik verdiği gibi, gemilerin seyir haritalarında nirengi noktası olarak kullanılmaktadır (Onat, s.125).

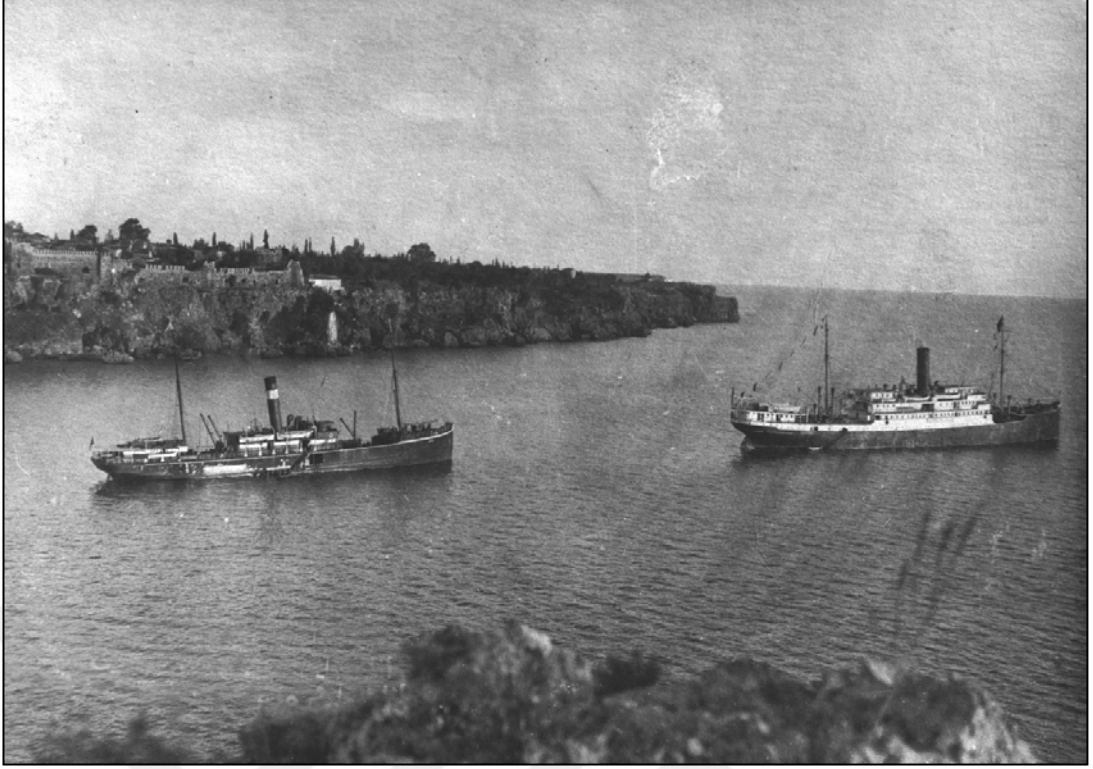

Şekil 3.16: 1946 Yılında Yıktırılan Kule (ABBKBM Arşivi)

1940'lı yıllara gelindiğinde, Yat Limanı ve Kaleiçi'ni çevreleyen ayakta kalabilmiş surların çevresindeki caddeler üzerinde bugünkü Vakıf işhanının bulunduğu alanda yaptırılan hal binası ve çevresinde, sıralanan dükkanların oluşturduğu ticaret merkezi, bu merkez çeperinde özellikle Şarampol Caddesi etrafındaki etrafında ki küçük işletmeler, Hükümet Konağı, Kışla, Postane ve Hastanesi ile İdari Merkezi, Kaleiçi, Haşimişcan ve Balbey, Elmalı Mahalleri ile Giritli Mahallesi kentin yerleşik dokusunu oluşturmaktadır. II. Dünya savaşının yol açtığı yıkım ve yokluğa karşın Antalya'da kentin iyileştirmesine yönelik çabalar da görülmüştür. Bu çabalara Antalya'yı Güzelleştirme ve Tanıtma Cemiyetinin önemli katkıları olmuştur. Dernek 14.08.1940 tarihinde, Türkiye de ilk defa Antalya'da kurulmuş, bu derneğin nizamnamesi başka kentlere de örnek olmuştur.

Antalya limanının fiziki büyüklüğünü doğa sınırlamıştır. Koyun üç tarafı kara ile çevrilidir. Bu Limanın kapasitesini de sınırlamaktadır. Bu nedenle büyük gemiler açıkta beklemekte (Şekil 3.17), bu gemilerden mal yükleme ve boşaltılması mavnalarla gerçekleştirilmekteydi. Bu mavnalardan yükleme ve boşaltma iskele hamalları ile yapılmaktadır. İskele hamalları, kentin kimliği ile yakından ilgilidir (Oral, 2008, s.1). İskelenin insan dokusunu Adnan Selekler anılarında aktarmaktadır. '...İskelenin en renkli insanları kayıkçı, mavnacılar ve hamallardır. Kayıkçı ve mavnacıların özellikle fırtınalı günlerde, hamalların ise her zaman işleri zor olmuştur. Her fırtınada 1-2 kayık veya mavna batar ya da parçalanırdı. Antalya'nın kavurucu yaz günlerinde, omuzlarında 100 kiloluk çuvalları, depolardan mavnalara taşıyan hamalların katlandıkları eziyetleri siz hesap edin. İki hamalbaşı tanıdım Hamalbaşı Süllü Ağa ve Hamalbaşı Fehim Ağa. Her ikisi de 1.90'dan uzun boylu eski ölçüyle 130 okkadan fazla çeken dev gibi insanlardı...' (Oral, 2008, s.5).

Antalya körfezine gelen gemilerin mal yükleme ve boşaltmasını izlemek kentli içinde sevilen aktivite olmuştur. Bu gemileri seyretmek için halk, körfezin ve gelen gemilerin en iyi görüldüğü Karaalioğlu Parkına veya Yanık Hastane denilen (Mermerli Parkı) yerlere gidilirdi. Sanki birkaç gün önce hiç seyredilmemiş gibi, gemi vinçlerinin yükledikleri veya boşalttıkları malların ne olduğu konusunda bir tartışmaya girilirdi (Çimrin, 2007, s.22).

Şekil 3.17: Liman açığında bekleyen gemiler (ABBKBM Arşivi)

Limanda bulunan kaynak suyunun kullanımı da iskelenin ekonomik ve sosyal yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Antalyalının belleğinde İskele suyu olarak yer eden kaynaklardan biri, İskele Camiinin yanındadır. Bir başka önemli kaynak da Tuzkapı suyu olup, şimdiki polis karakolunun önünden denize boşalmaktadır (Büyükyıldırım, 2017, s. 208).

1950 öncesinde Antalya'da en çok içilen su, İskele kaynaklarından alınıp genellikle gaz tenekelerine doldurularak, eşek ya da at sırtında kente taşınan ve kapı kapı dolaşarak evlere dağıtılan İskele suyudur. Tenekelerle getirilen sular evlerde küplere boşaltıldıktan sonra, tenekeler geri verilir ve yeniden doluma gönderilirdi. Böylece bu döngü bir iş alanı da yaratmaktadır (Büyükyıldırım, 2017, s. 209).

Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'li yıllara kadar Antalya'daki sanayi işletmeleri, yörenin tarım ve orman ürünlerini işleyen küçük aile işletmeleri niteliğindedir. Kısıtlı üretime karşın dükkân sayısının fazlalığını kentin ticari aktivitesini arttıran limana bağlamak mümkündür. Liman her dönemde yerli ve yabancı tüccarların uğrak yeri olmuş, bu yüzden Avrupa ve Uzak Doğu'nun birçok ürünü Antalya'ya gelebilmiştir. Kentten un, canlı hayvan, kereste, hububat, meyve sebze ihraç edilirken, manifatura, şeker, mamul deri, otomobil, tuz, sabun gibi işlenmiş ürünler ithal edilmektedir.

Gerek Türkiye'deki kentleşme sürecinin Antalya'daki yansımaları gerekse kentte başlayan yatırımların sonucunda kentin mekânsal gelişimi ve kimlik değişimi 1950'li

yıllardan sonra başlamış ve giderek hızlanmış. 1950 yılında 27 bin olan kent nüfusu, 1960 yılında 50 bine yükselmiştir. Kentteki bu hızlı nüfus artışı kentin zaten çok yetersiz olan alt yapısını daha da olumsuz etkilemiştir. Bunun yansımaları limanda da görülmektedir. 1957 yılında Antalya Gazetesinde limanın bu durumu ile ilgili bir yazı hazırlanmıştır. Bu yazıda; limana Tabakhane suyu, Tuz Kapısından akan su ve Karantina binası bahçesinden akan su yanında yağmurlarda Kaleiçi'nden gelen su ile limanı doldurduğu, temizlemenin zorunlu olduğu belirtilmektedir. Gene aynı yazıda maden hammaddesinin (Şekil 3.18) stok edilmesi yağmurda bunların denize dökülmesi, Kadınyarından gelen şehrin pis suyunun ilavesinin limanın dolmasında etkili olduğu yazılmaktadır.

Şekil 3.18: İskelede depolanan maden yığını (ABBKBM Arşivi)

Bu durum, 1960'lı yılların başlarında, İskele'yi küçük mavnaların bile yanaşamayacağı bir duruma getirmişti. Bu durum, yeni ve daha büyük bir limanın yapılması zorunluluğunu kentin gündemine getirmiştir. Nitekim 1966 yılında yeni limanın inşası başlamıştır.¹⁰

Kent merkezindeki limanın işlevinin yeni yapılan limana taşınması ile eski liman işlevini kaybetmiş, küçük balıkçı teknelerinin kullandığı, irili ufaklı teknelerin yapıldığı ve onarıldığı, tutulan balıkların satıldığı çok kısıtlı bir kullanıma dönüşmüştür. İşlevlerini kaybettiği için kullanılmayan yapılar, zamanla yıpranmış, kısmen yıkılmaya da başlamıştır (Şekil 3.19).

¹⁰ Antalya Gazetesi, 3 Ocak 1973.

Şekil 3.19: Limanın taşınmasından sonra iskele (Hüseyin ÇİMRİN Arşivi)

1960-1970 dönemi Antalya'nın hızlı nüfus artışı ve kentleşmeden doğan sosyal, kültürel ve mekânsal değişimlerin artan bir şekilde izlendiği yıllar olmuştur. 1970'li yıllardan itibaren Antalya'da hem fiziksel hem de nüfus açısından bir büyüme dönemi başlamıştır.

Antalya ilindeki genel ekonomik yapıya bakılacak olursa temel sektörün tarım olduğu görülmektedir. Her ne kadar yıllara oranla sektörde çalışanların yüzdesi azalsa da Antalya'nın coğrafi konumu, doğal yapısı ve toprağın zenginliği nedeniyle tarım, temel sektör olma özelliğini her dönemde korumuştur. Tarımdaki teknoloji ve özellikle örtü altı tarımın çok yaygınlaşması ilin temel kaynağı durumunda olmuştur. 1970'lerde yeni ticaret limanının hizmete girmesi havaalanının büyütülmesi, tarımsal üretimin dağılımını da kolaylaştırmış, yaratılan bu artı değer de kentin fiziksel büyümesinde etkili olmuştur. Ticaret limanının taşınmasından sonra burada kalan balıkçılar ve balıkçı tekneleri de yeni yapılan balıkçı barınağına taşınmıştır (Şekil 3.20). Tarımdaki bu büyük potansiyele karşın 1970'lerden sonra kentin ekonomik, fiziksel ve sosyal kimlik değişiminde büyük pay turizm gelişimiyle olmuştur. Bu sektörün diğer sektörlerden fazla işgücü talebi olması, hizmet sektörüne de ihtiyaç duyması ve kentlilerin bu sektöre ilgi göstermesi gelişmesine alt yapı oluşturmaktadır.

Antalya'da turizmin gelişmesine yönelik ilgi, 1950'li yıllardan itibaren başlamıştır. Kentin sahip olduğu kültür varlıkları ve olağan üstü doğal güzelliklerine her çağda duyulan ilginin yarattığı talebin yönlendirilmesi için hem kentli hem de yöneticiler çaba

sarf etmiştir. Özellikle kentte Belediye başkanlığı ve Milletvekilliği yapan Burhaneddin Onat'ın çabaları kentte hala hatırlanmaktadır. Milletvekili olarak bulunduğu Mecliste her konuşmasına Antalya ile başlamış, turizmin gelişmesi ve tanıtılmasına yönelik dernek kurmuştur. Kentte yapılan festivallerde kentin ülke ölçeğinde tanıtımına katkı sağlamıştır (Çimrin, 2007, s.619-620).

Şekil 3.20: Antalya'daki Limanları (Google Earth)

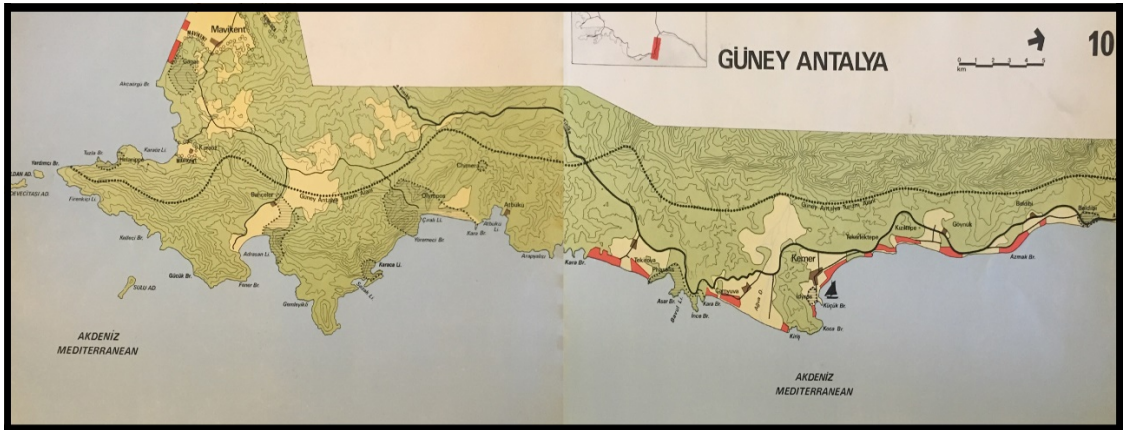
Antalya'da turizmin gelişmesine yönelik ilgi, 1950'li yıllardan itibaren başlamıştır. Kentin sahip olduğu kültür varlıkları ve olağan üstü doğal güzelliklerine her çağda duyulan ilginin yarattığı talebin yönlendirilmesi için hem kentli hem de yöneticiler çaba sarf etmiştir. Özellikle kentte Belediye başkanlığı ve Milletvekilliği yapan Burhaneddin Onat'ın çabaları kentte hala hatırlanmaktadır. Milletvekili olarak bulunduğu Mecliste her konuşmasına Antalya ile başlamış, turizmin gelişmesi ve tanıtılmasına yönelik dernek kurmuştur. Kentte yapılan festivallerde kentin ülke ölçeğinde tanıtımına katkı sağlamıştır (Çimrin, 2007, s.619-620).

1950 yılından itibaren kentteki basın da turizmin gelişmesine yönelik haber ve yorumlar bolca görülmektedir. Turizmin anlamı gelen turistlere nasıl davranılacağı bu yıllar içinde hep haber olmuş, hatta buna yönelik küçük spotlarla (Şekil 3.21) duyurular yapılmıştır.

Şekil 3.21: Antalya Gazetesi (ABBKBM Arşivi)

Bu yıllar ülkemizdeki turizmin öncelikli sektör olarak Kalkınma Planlarında da girdiği yıllardır. Bu süreç sonunda doğal ve kültürel kaynak potansiyeli yüksek bir kent olan Antalya 1969 yılından itibaren turizmde öncelikli alanlar olarak belirlenmiş, planlama ve yatırım önceliğini arttırmıştır. Özellikle Antalya'nın batısında, Güney Antalya Turizm Projesi adıyla, Dünya Bankası ve Turizm Bakanlığınca başlatılan entegre turizm planlaması, bütüncül olarak Turizmin planlı gelişmesi yönünde Antalya'yı bir merkez haline getirmiştir. Kıyıdaki planlama yanında Antalya eski kent merkezindeki liman ve çevresinin de Turizm amaçlı yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiştir (Şekil 3.22).

Şekil 3.22: Güney Antalya Çevre Düzeni Planı

Bu alandaki tüm değişimlerine karşın önce Mermerli Hamamı, daha sonra da Mermerli Plajı (Şekil 3.23) olarak kullanılan alan aynı fonksiyonuyla günümüzde de kullanılmaktadır.

Şekil 3.23: Mermerli Plajı ve Yat Limanı İlişkisi (Kişisel Arşiv)

1970'li yıllara kadar öğlene kadar kadınların öğleden sonra erkeklerin kullandığı Mermerli Plajında 1940 yıllarda kadınların denize girmesi için plajın açığına ahşap paravanla çevrilmiş deniz hamamı yapılmıştır. Mermerli plajı berrak denizi, falezleri, Konyaaltı ve Beydağları manzarası ile bugün de severek kullanılmaktadır.

3.3. Planlama Ve Uygulama Süreci

Antalya Kaleiçi ve Kaleiçi Yat Limanı alanı eski kent merkezinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Kaleiçi Yat Limanının turizm alanı ilan edilerek, Kaleiçi'nden ayrı bir planlama ve uygulama yürütülmesine karşın, Kaleiçi'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle Yat Limanı kadar Kaleiçi'nin de planlama sürecinin izlenmesi önemlidir. Kaleiçi ve Yat Limanı'nın planlama ve projelendirme sürecinin gelişiminin izlenmesi için Çizelge 3.1 hazırlanmıştır. Çizelgede görüldüğü üzere, kentin eski çekirdeğindeki bu alanlarda farklı iki planlama süreci izlenmiştir.

Çizelge 3.1.:Alandaki Sürecin Yıllara Göre Değişim Tablosu

Antalya Kaleiçi Planlama Süreci		1979	Koruma amaçlı imar planı, GEEAYK tarafından uygun bulunmuştur.
		1982	GEEAYK Planı imar planı diline dönüştürülmüş ve İmar İskan Bakanlığınca onanmıştır.
		1992	Kaleiçi Koruma İmar Planı Revizyonu Antalya Koruma Kurulunca uygun bulunmuştur.
		1998	Kaleiçi ve Yat Limanı tek paftada ve tek sınırla kentsel ve üçüncü derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenmiştir.
Yat Limanında Planlama ve Projelendirme Süreci	İdari Yapılanma	1963	Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur.
		1971	Turizm Planlama Yetkisi Turizm ve Tanıtım Bakanlığı'na aktarılmıştır.
		1989	TURBAN Turizm A.Ş. Kalkınma Bankasına devredilmiştir.
	Projelendirme	1973	Kaleiçi eski ticaret limanındaki planlama çalışmaları için, Turizm ve Tanıtım Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu arasında bir protokol yapılmıştır.
		1976	Turizm ve Tanıtım Bakanlığı'nın proje sahibi , Turizm Bankasının da proje yapıcısı ve uygulayıcısı olduğu, Kaleiçi Yat Limanı projesi GEEAYK tarafından uygun bulunmuştur.
		1984	Kaleiçi, Yat Limanı proje ve uygulamaları FİJET tarafından verilen Altın Elma ödülünü almıştır.
		1985	Yat Limanının Cumhurbaşkanı tarafından açılışı gerçekleştirilmiştir.
		2011	Kentsel Tasarım ve Uygulama Projeleri Antalya Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunmuştur.
		2011	Asansör projesi Antalya Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun bulunmuştur.
		2014	Kentsel Tasarım ve Uygulama Proje değişikliği Antalya Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunmuştur.
		2016	Yat Limanı konsept proje Antalya Koruma Bölge Kurulunca prnsipte uygun bulunmuştur.
	2017	Yat Limanı mimari uygulama projeleri Antalya Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunmuştur.	
	Özelleştirme ve Tahsis	1975	Eski ticaret limanında kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazların kamulaştırma kararları gazetede yayınlanmıştır.
		1988	Kaleiçi Turizm Merkezi içinde, kamulaştırılan taşınmazların bir kısmının tahsisi için " Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi" hakkındaki yönetmelik kapsamında ilana çıkarılmıştır.
		1991	Yat Limanı alanındaki 166 ada 89 parsel ile 154 ada 1,2,3,4,5,6,7 ve 17 nolu parsellerin irtifak hakkı, 49 yıllığına Türk Tanıtım Vakfına verilmiştir.
		1994	Sur üstü yapılarının; A,B,C alanları olarak ayrılarak, konaklama, yeme içme ve ticari üniteler verilmek üzere, ön izinleri verilmiştir.
		1998	"Yat Limanı'ndaki dükkanların işletme haklarının devri ile yat yaşama yerinin irtifak ve kullanım hakkının devri" adıyla özelleştirilmesi gündeme gelmiş ve özelleştirmeler yapılmıştır. Özelleştirilemeyen taşınmazlar ile yat limanının kullanımı Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir.
	Planlama Süreci	2004	Kaleiçi ve Yat Limanı, Balbey ve Haşim İşçan mahalleleri kentsel sit alanları, Hanlar Bölgesi ve Cumhuriyet meydanını kapsayan bölge, Antalya Kent Merkezi KTKGB olarak belirlenmiştir.
		2009	Yat Limanı Koruma İmar Planı Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunmuştur.
		2017	Yat Limanı Koruma İmar Planı Revizyonu Kültür ve Turizm Bakanlığınca onaylanmıştır.

Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

3.3.1. Antalya Kaleiçi planlama süreci

Kaleiçi'nin planlama çalışmalarının Yat Limanındaki projelendirme çalışmalarından hemen sonra Turizm Bakanlığınca başlatılmasındaki neden; liman alanındaki projelendirme sürecinde ve planlamada, kapsamlı bir araştırma ve değerlendirme gerekliliğinin ortaya çıkmasıdır. 1976 Yılında Yat Limanı Düzenleme projesinin onayından birkaç yıl sonra, 1979 yılında, Kaleiçi Koruma Geliştirme Planı da onaylanmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Kaleiçi Yat Limanı Projesi çalışmalarını bünyesinde yürütülürken, Kaleiçi Planı ODTÜ tarafından hazırlanmıştır. Planlama çalışmalarını yürüten Prof. Dr. Gönül Tankut'un 1979 yılı 79/1 sayılı Mimarlık Dergisinde yer alan yazısında hem bu süreci hem de Kaleiçi'nin durumuna ilişkin tespitlerini görmekteyiz. Yazıda;

"Antalya Kale İçi Sit Planlaması, ODTÜ Şehir Planlama ve Mimarlık Bölümlerinden 4 öğretim üyesinin oluşturduğu Uygulamalı Araştırma Birimi tarafından yürütülmektedir. Bu projenin işvereni Turizm Bakanlığı'dır. Turizm Bakanlığı'nın, bu uygulamalı araştırmayı üniversiteye vermiş olmasının gerekçesi de, kendi deyimiyle şöyledir: Turizm Bakanlığı'nın bir süredir uygulanmakta olan Antalya Yat Limanı turistik gelişme projesi, çok kısıtlı bilgi ve veri ile başlamıştır. Bu nedenle de, çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Bu tecrübeden alınan ders, bu bilinci uyandırmıştır; Kaleiçi Sit planlaması bölgesinin çok daha büyük olan yüzölçümü, nüfusu ve çok daha karmaşık sorunları, kesinlikle turistik planlamayı aşmakta ve bütünleşmiş koruma-imar planlamasını gerektirmektedir.

Gerçekten, Kaleiçi Koruma planlamasının bir turistik yönü vardır. Ancak bu yön, birincil değildir; yan bir amaç diye düşünülmelidir. Planlamanın önemli amaçları şöyle özetlenebilir: Tarihsel çevre sunusu ile güncel yaşam gereksinimleri arasındaki çelişkiyi en aza indirmek, Kaleiçi mahallelerindeki sosyal adaleti onarmak, Ekonomik çökeltiyi aşmak, Fizik çevreyi sağlıklılaştırmak, Tarih, kültür ve yöresel çevre değerlerini korumak, Kale içini, gerekli turistik işlevlerle donatarak, Antalya'nın turistik varlığına açık olarak eklemek.

Antalya'nın, çok yönlü ve çok boyutlu bir tarihi çevre koruma sorunu vardır. Fizik çevrenin özellikleri, içinde yaşayanların sosyal kimliği ve ekonomik öğeleri, beraberce çok zengin bir sorun paketini oluşturmaktadır. Yapılaşma yasağının uzun sürmüşlüğü ise, bu pakete bir patlayıcı nitelik kazandırmaktadır.

Tarihi çekirdek, bugünkü verileri ile kentin çökelti alanıdır. Ekonomik tabanı güçsüz, çevre standartları ise düşüktür. Artmakta olan kiracı sayısı, kısalmakta olan kiracılık süresi, çekirdeğin bir geçiş bölgesine dönüşme eğilimi göstermektedir. Böylece

hızlanacak olan sosyal erozyon, etkin olan fiziksel çevre aşınmasıyla özdeşleşecektir. Kaleiçi'nin yapı birimleri, onarım ambargosu ve ekonomik yetersizlik sonucu çoktan bakımsızlığın doruğuna erişmişlerdir. Tarihi çekirdeğin tüm sorunlarını burada teker teker saymak, gerekli değildir. Buna karşın, planlama aracı ile değerlendirilebilecek potansiyellere, kısaca değinmekte yarar vardır. Bu potansiyeller şunlardır: Tarihi çevrenin merkeze yakınlığı, büyük bir çekim yaratmaktadır. Yapı birimleri, sokak dokusu ve perspektifleri, meydanları ve daha önemlisi, Osmanlı kent bütünü imajı, turistik açıdan çok çekicidir. - Kentin merkezinin bu denli yakınında bahçe ve yeşil bolluğu, her şeyden önce, çok az bulunabilen bir çevre özelliğidir. - Sonra da, Antalya gibi hızlı gelişme eğilimi gösteren ve yapılaşmada yoğunluk abartmalarına kaymış bir kent için, çok olumlu bir çevresel denge unsurudur. - Bütün bu potansiyellere, deniz ve doğadan oluşan görkemli manzara da eklenmelidir.

Antalya Kale İçi Sit planlamasının başarısı, şu iki noktaya bağlıdır: Kale içinde oturanlarda, insanlık onuruna yakışır çevre değerleri sağlayabilmek. Antalya kentine, simgesel özellikte, sağlıklı işlevsel ve canlı bir konut parçası kazandırmak. Bu başarının en büyük güvencesi ise, kale içinde yaşayanların, başından beri konuyu benimseyip katılımlarını esirgememiş olmalarıdır.

ODTÜ tarafından hazırlanan plan GEEAYK'nın (Şekil 3.24) 22.09.1979 tarih ve A-1850 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Liman alanı Turizm Bakanlığı'nca Turizm Alanı ilan edilerek sınırları belirlenmiş, detaylı proje çalışmalarına başlanılmış bir bölge olması nedeniyle Kaleiçi Koruma Amaçlı İmar Planı sınırı dışında tutulmuştur.

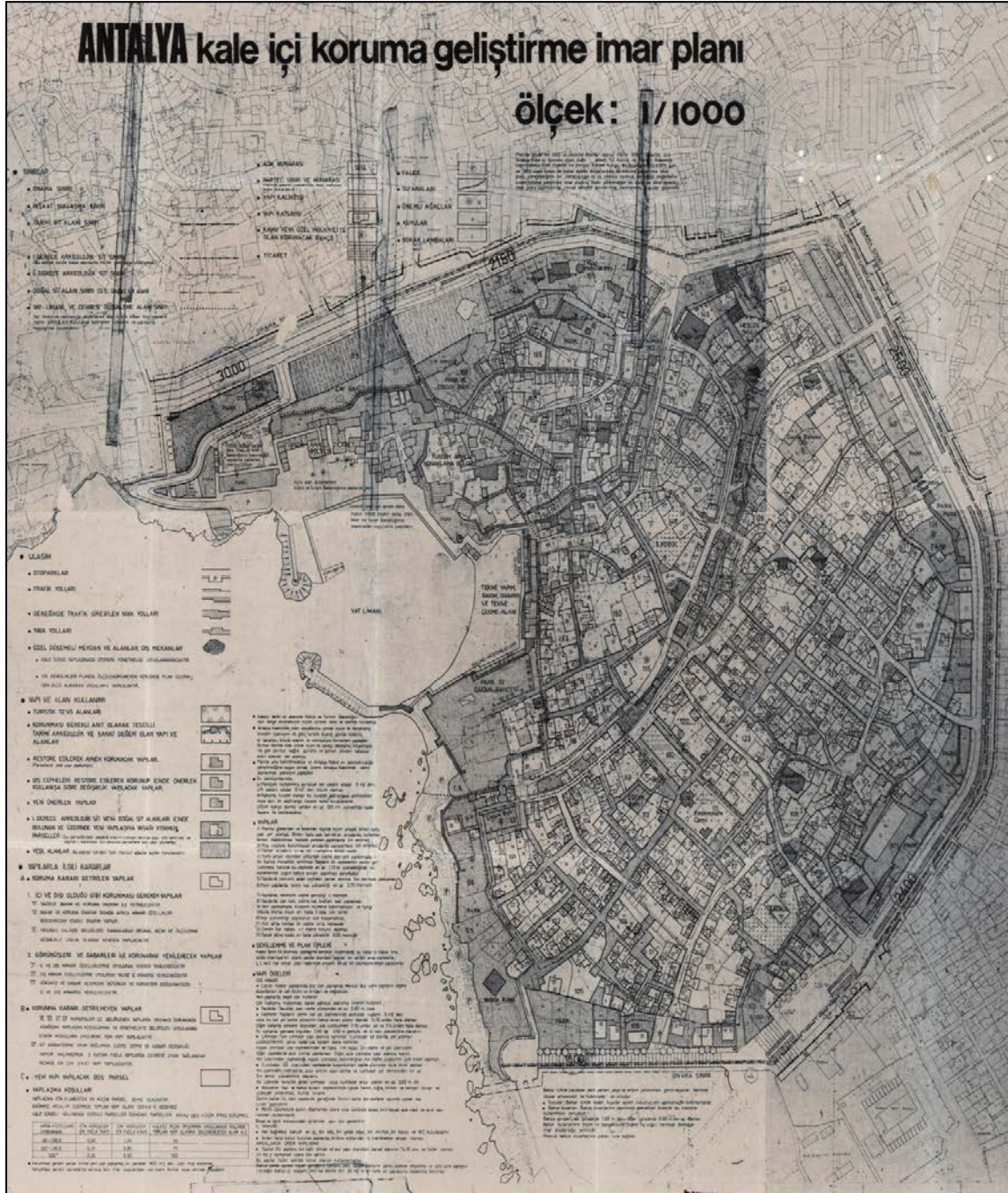
Antalya Belediyesi 1976 yıllarında İller Bankası tarafından yapılan Antalya İmar Planının Antalya'nın geleceğine dönük olmadığı tamamlanmadığı ve yetersiz olduğu bu nedenle yeni bir imar planı gerektiği (Antalya Gazetesi, 1976, s.35) düşüncesi ile Antalya da yeni bir plan revizyonuna başlamıştır. Bu yıllar aynı zamanda Kaleiçi'nin de Turizm Bakanlığınca planlama çalışmadığı yıllardır. Kaleiçi Koruma Planı Antalya İmar Planını hazırlayan Antalya Planlama Bürosunca, imar planı diline dönüştürülerek, Belediye bünyesinde kurulan Kaleiçi Danışma Denetleme Kurulu kararı ile 1982 tarihinde İmar İskân Bakanlığınca onanmıştır. Kaleiçi planının yapım ve onama süreci Antalya'nın gündeminde sürekli yer almıştır (Şekil 3.25).

Şekil 3.25: Dönemin Antalya Gazetesinden Kaleiçi Plan Haberleri (ABKKBM Arşivi)

Kaleiçi'nde restorasyon ve yeni yapılanmaya ilişkin talepler özellikle bu tarihten sonra artmıştır. Ancak Bakanlıkça onanan bu planın imar planı diline dönüştürülmesi sonucu parcel kararlarında GEEAYK tarafından onanan planlardan farklılıklar gözlenmiştir. Söz konusu planın (Şekil 3.26) onaylanmasıyla ilgili herhangi bir kurul kararı bulunmamasına ve farklı kararlar içermesine karşın, uygulamalar İmar İskân Bakanlığınca onanan bu plan doğrultusunda yürütülmüştür.

Kaleiçi Koruma Planında, turizm fonksiyonu bu alanın yaşatılması ve geliştirilmesi için bir araç olarak görülmüş ve temel fonksiyonlardan biri olarak kabul edilmiştir. Gelişmenin ivmesi yalnızca Kaleiçi'ndeki potansiyelle sınırlı kalmamış; kentin merkezinin yanı sıra doğu ve batı yönünde hızlanmıştır. Ancak, fonksiyon dağılımının bölgelenmesinin yapılmaması nedeniyle, bütün alanda turizm ve turizme yönelik faaliyetler kendiliğinden gelişmiştir. Bu durum, Kaleiçi'ndeki tescilli yapılarda yapının yeni alacağı fonksiyona ilişkin potansiyeli zorlayarak sivil mimarlık örneklerinin özellikle plan tiplerini yitirmesine neden olmuştur (AKVKBKM Arşivi).

Şekil 3.26: İmar İskân Bakanlığınca 1982 yılında onaylanan plan (AKVKBKM Arşivi)

Planda, boş parsellerdeki yapılanma koşulları her bölgede aynı emsal ve yükseklik kararları ile (E: 0.50, hmax: 9.50) gerçekleştirmeye başlamıştır. Plan aynı zamanda yeni yapılarda doluluk boşluk oranı, çıkma ve cumba oranları ve malzeme seçimine ilişkin olarak bağlayıcı kararlar getirmiştir. Her ne kadar bu yapılaşma kararları belirgin sınır eşikleriyle kent merkezindeki katlı yapılaşmadan korunabilmiş ise de Kaleiçi Kentsel Sit Alanının geleneksel dokusunu olumsuz etkilemeye başlamıştır. 1982 Yılında onaylanan bu planın uygulama sonuçlarının Kaleiçi'nin geleneksel dokusu ve işlevleri

acısından oluşturduğu sorun nedeniyle planın günümüz koşulları ile de bütünleşen sorunları, planın parsel ölçeğine inmeyen plan kararları, tüm boş parsellerde aynı emsal ve yükseklik kararları ile oluşan yeni yapılaşmaların yarattığı olumsuzluklar ve parsel ölçeğinde yapılması gereken plan tadilatları nedeniyle revize edilmesi istenmiştir.¹¹

Bu gelişmelerin sonucunda Antalya ve çevresinde turizm sektöründeki gelişme nedeniyle hızlı bir uygulama süreci geçiren Kaleiçi Koruma İmar Planı'nda, uygulamadan ve mekânsal kullanımdan kaynaklı sorunları çözümlenmeye çalışan ancak alandaki kullanıcıların katılımını çok sağlamayan bir revizyona gidilmiştir.

Böylelikle, Kaleiçi Koruma Amaçlı İmar Planı Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.05.1992 tarih ve 1442 sayılı kararı ile revize edilmiştir. Bu planda (Şekil 3.27) Kaleiçi ile doğrudan bağlantısı bulunan, Yat Limanı ile Belediye tarafından kentsel tasarım projesi için yarışma açılan Kalekapısı-Dönerciler çarşısı kısmı, sit alanı içerisinde kalsa da planlama alanı dışında bırakılmıştır. Söz konusu planla, planlama alanı içerisinde yer alan tüm parseller için parsel bazında kararlar getirilmiştir. Sit alanında yeni yol açılması, yol genişletilmesi gibi hususlardan kaçınılmıştır. Koruma amaçlı imar planının ulaşım sistemi yaya yolu ağırlıklı olarak düzenlenmiştir. Kaleiçi'nin konut yaşantısını devam ettirmek amacıyla yeni yapılar için konut fonksiyonu zorunluluğu getirilmiş, kat yüksekliği 2 kat olarak düzenlenmiştir. Tescilli yapılar ise yapısal durumlarına göre altı farklı kararla değerlendirilmiş, turizmin önemli bir itici gücü olduğu bilindiğinden, bu yapılara turizm işlevinin verilebileceği benimsenmiştir. Böylece tescilli yapılar, yeni yapıların aksine ticari amaçlı kullanabilmektedir.¹²

Alanın, kuzeyinde ve güneyinde, iki farklı noktada ticari alt merkez kararı getirilmiştir. 1998 yılında, planın en önemli anıtsal değerlerinden birisi olan surların, planlama sınırını çevreleyen kısmının açık alan olarak düzenlenmesi ve surların açığa çıkartılması amacıyla, bu kısımda plan revizyonuna gidilmiştir.

Kaleiçi'nde planın onandığı 1992 yılından günümüze kadar bu plan doğrultusunda uygulamalar yürütülmektedir. Bu planın revizyonu gündemde olup, Antalya Büyükşehir Belediyesi KUDEB bünyesinde plan revizyonu çalışmaları yürütülmektedir.

¹¹ Antalya Koruma Kurulu 12.12.1989 tarih ve 569 sayılı kararı.

¹² Kaleiçi Koruma Amaçlı İmar Planı Hükümleri,1992.

Şekil 3.27: 13.05.1992 tarih ve 1442 sayılı kararı eki plan (AKVKBKM Arşivi)

3.3.2. Yat limanında planlama ve projelendirme süreci

3.3.2.1. Projenin idari yapılanması

Ülkemizde sosyal, ekonomik ve fiziksel anlamdaki planlama yetkileri yasa gereği 1963 yılında DPT'nin (Devlet Planlama Teşkilatı) kurulması ile bu kuruma verilmiştir. 1971 yılında ise, Turizm Planlaması yetkisi Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na aktarılmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı 'nda da Planlama Genel Müdürlüğü oluşturmuş ve bu birim ülkemizin fiziksel turizm planlaması çalışmalarında önemli görevler üstlenmiştir. Turizm planlaması çalışmalarının uygulamaya geçirilmesi aşamasında ise, 1955 yılında kurulmuş olan Turizm Bankası'nın büyük katkıları olmuştur. Turizm Bankası, Bakanlığın tüm altyapı ve sosyal üstyapı inşaatlarını Turizm Bakanlığı adına yürütmüş, tüm turizm projelerinin hayata geçirilmesinde de farklı işlevler üstlenmiştir.

Türkiye'de modern anlamda turizm gelişmesinde Turizm Bankasının önemli bir rolü vardır. Kuruluş amacında, bankacılık yanında turizm tesislerinin yatırım ve işletilmesi de bulunan Turizm Bankası, öncü niteliğindeki yatırım ve işletmecilik faaliyetlerini, ülke geneline yayarak 1989 yılına kadar sürdürmüştür.

Turizm Bankası, mali kaynağı Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan önemli yatırımlar yapmıştır. Bankanın Antalya'da yaptığı en önemli yatırımlar içerisinde çalışmaya konu olan, Antalya Kaleiçi yat Limanı Düzenlemesi de yer almaktadır.

Turizm Bankasının 1985 yılından itibaren yatırım faaliyetleri durdurulmuş, bankacılık faaliyetleri öne çıkmıştır. Sanayi sektörü ve yatırım bankası olan Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ve T.C. Turizm Bankası A.Ş. birleştirilmiş, 1988 yılında Yüksek Planlama Kurulunun (YPK) kararı ile şirketin ünvanı, "Turban Turizm Anonim Şirketi"; işletme adı da, "Turban"a dönüştürülmüş, Turban Turizm A.Ş. 1989 yılında fiilen faaliyete geçmiştir. Turizm Bankasının işletmeleri özelleştirilirken Bankanın Kalkınma Bankası ile birleştirilmesi ile bu süreç sonuçlandırılmış, uzun yıllar içinde oluşan bilgi ve deneyimden yararlanılamamıştır (Özdemir,1992).

3.3.2.2. Yat limanında projelendirme süreci

Antalya'da yeni bir limanın yapımıyla kentin ilk limanı olan Kaleiçi limanı, ticari önemini yitirmiş, limandaki eski ticaret yapıları terk edilmiş, küçük balıkçı teknelerinin getirdiği balıkların satışı dışında kentlilerce kullanılmamaya başlanmıştır.

Aynı şekilde kentin yeni ve prestijli yerleşme alanlarına taşınmaya başlayan Kaleiçi sakinlerinin çekilmeye başlaması ile Kaleiçi de o yıllarda çoğu eski kent dokularında görüldüğü gibi çöküntü alanı haline gelmeye başlamıştır (Şekil 3.28).

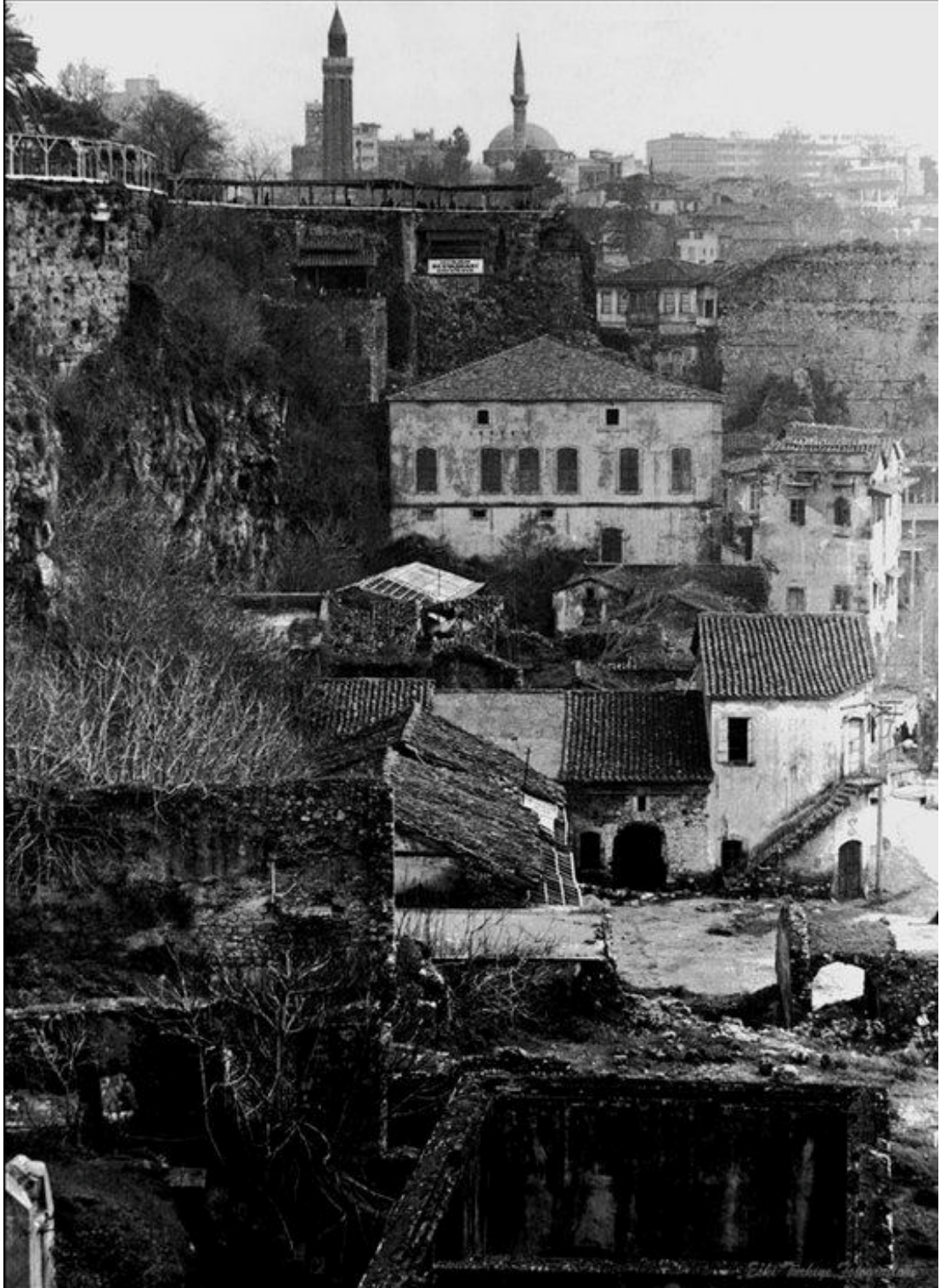
Diğer yandan, 1970'li yıllar turizmin planlı bir şekilde geliştirilmeye başladığı yıllardır. Özellikle Antalya'nın batısında, Güney Antalya Turizm Projesi adıyla, Dünya Bankası ve Turizm Bakanlığınca başlatılan entegre turizm planlaması ile bütüncül olarak Turizmin planlı gelişmesi yönünde Antalya'yı bir merkez haline getirmiştir.

Kıyıda planlama yanında kent merkezinde eski Antalya kent merkezi olan liman ve çevresinin de turizm amaçlı yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiştir (Şekil 3.29 ve Şekil 3.30).

Günümüzde bu yaklaşıma eleştirel yaklaşılabilir, ancak 1970'li yıllar bu zenginliklerimizi kullanmada farklı yaklaşım veya gerekliliklerin henüz gündeme gelmediği yıllardır. Ülkemizde o dönemde tek yapı onarımlarında birçok onarım örnekleri olsa da alan ölçeğinde Antalya eski liman çevresinde yapılan böyle bir uygulama örneği, İstanbul'da kısıtlı alanlarda yapılan uygulamalar dışında görülmemektedir.

Bununla birlikte, Kaleiçi eski limanındaki çevre düzenleme ve onarım uygulamalarının, yalnızca bu alanın düzenlenmesi ile sınırlı kalmayacağı, Kent çevresindeki turizm yatırımlarının gerçekleşmesi ile Kaleiçi'nin geleneksel konut dokusuna da bu eğilimin yansıtacağı öngörülmüştür. Bu öngörünün ne denli gerçekçi olduğu gelecek yıllarda Kaleiçi'ndeki fonksiyon değişiklikleri ile izlenmiş, sonraki yıllarda yapılan planlama çalışmalarında bu baskının dengelenmesi hep bir planlama hedefi olmuştur.

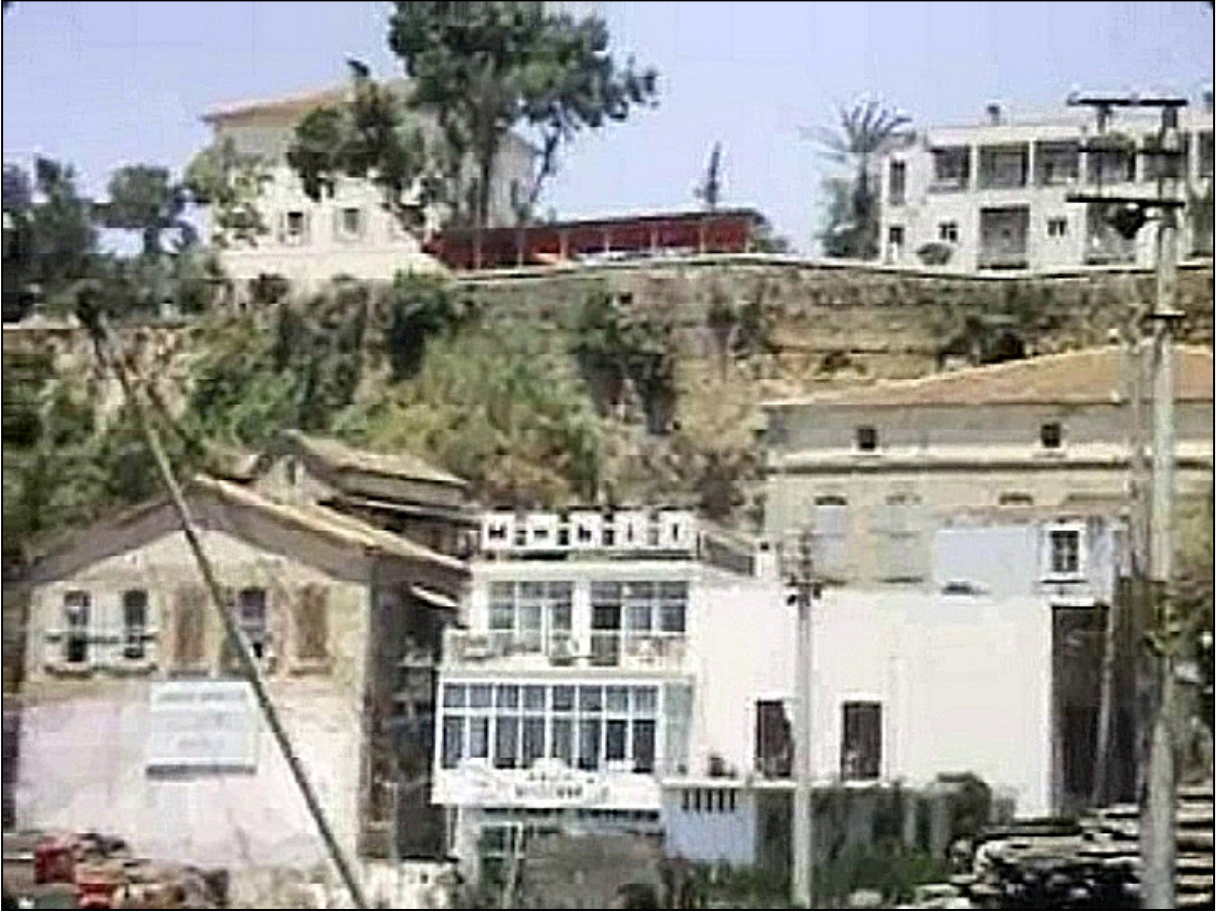
Kaleiçi eski limanındaki planlama çalışmaları, 1973 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurul arasında yapılan bir protokolle başlatılmıştır. Bu protokolle bu çekirdeğin eski liman ve yakın çevresine ait bir kısmının kamulaştırılarak, restore edilmesi ve yaşatılmasına karar verilmiştir (AKVKBKM Arşivi). Böylece o yıllarda planlama, koruma ve yeni bir fonksiyon geliştirmede yetkili olan kurumlar birlikte hareket edinebilmiştir.

Şekil 3.28: Onarım Öncesi 167 ve 166 Adanın Görünümü (Hüseyin Çimrin Arşivi)

Şekil 3.29: Düzenleme Öncesi Kıyı Kesimi (AKVKBKM arşivi)

Şekil 3.30: Düzenleme Öncesi Adalya Oteli Önü (Hüseyin Çimrin Arşivi)

1973 Yılındaki kararı takiben Kaleiçi'nde kamulaştırma çalışmaları başlamıştır. Yapılan kamulaştırma işlemleri 17.2.1975 tarihli Antalya Gazetesi'nde (Şekil 3.31) ilan edilmiştir.

Antalya

Resmî Gazetesine sayılı(300) mahkeme Bakanım
Tebliğim 10 İnceleyici, Cezai Hükümeti'ne tabiidir
Abluası m.20/110 İnceleyici.
Şeyhliği 60 İnceleyici. Cezai Hükümeti'ne tabiidir
Cezai Hükümeti'ne tabiidir.

Kamulaştırma İlanı

Eski Liman ve Eğilme Merkezi yapışık taşınmazların Antalya Şehirlik Mahallesi ile ilgili mevzuatla tahsis edilmiş olan parsellerin, ada, parsel, miktar, cins, takdir edilmiş değer ve sahipleri listesi aşağıya çıkarılmıştır. 0300 sayılı İmarî Kanununun 12.maddesi ile değiştirilmiştir.

No	Ada	Parsel	Miktar	Cins	Değeri	Maliki
1	99	11	878.80 m ²	Ev	850.000.-TL	Kamâl Çudul
2	99	13	440.30 m ²	Ev	128.000.-TL	Şehit Çudul
3	104	1	211.90 m ²	Ev	40.000.-TL	Şehit, Tuncay, Tuncay
4	104	2	103.47 m ²	Ev	38.000.-TL	Habibet Hatı
5	104	3	174.33 m ²	Ev	48.000.-TL	Mustafa Balta
6	104	4	82.00 m ²	Ev	18.000.-TL	Murat Şen-Zihni Karacaoğlu
7	104	5	24.40 m ²	Ev	55.000.-TL	Adile Çetin
8	104	6	121.20 m ²	Ev	40.000.-TL	M. Yılmaz Şen-H. Ka.
9	104	7	117.80 m ²	Ev	40.000.-TL	Adile
10	104	12	301.20 m ²	Kata Bazen	30.000.-TL	Razan Elm Havva
11	109	2	26.30 m ²	Kübbe	17.500.-TL	Fatma Yık
12	109	3	32.10 m ²	Elahe	17.500.-TL	Hazime Yakut Ya
13	109	5	40.00 m ²	Dükkan	15.000.-TL	Şehit Evci
14	109	18	41.50 m ²	* (Dış arazi)	4.200.-TL	İsmail Salıncıoğlu
15	109	20	11.920 m ²	Ev	40.000.-TL	Özcan Kırımçoğlu, Hüseyin
16	109	21	71.50 m ²	Ev	30.000.-TL	Kazımçoğlu, Çoğuk Kazımçoğlu
17	109	22	247.10 m ²	Ev	35.000.-TL	Ethem Boykan
18	109	23	112.50 m ²	Avlu	85.000.-TL	Hanan Barı Arın-Mustafa
19	109	24	38.50 m ²	Mişness	7.000.-TL	Arın
20	109	25	41.70 m ²	Mişness	10.000.-TL	Hüseyin Koran
21	109	26	309.00 m ²	Ev	100.000.-TL	E. Karaman-İsmail Alt.
22	118	27	1295.50 m ²	Ev	272.000.-TL	H. Barı Arın-M. Arın
23	109	28	315.40 m ²	Araz	60.000.-TL	H. Barı Arın-M. Arın
24	109	29	763.05 m ²	Ev	300.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
25	109	30	41.00 m ²	Ev	300.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
26	109	31	41.00 m ²	Ev	300.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
27	109	32	55.00 m ²	Mişness	15.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
28	109	33	44.50 m ²	Mişness	15.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
29	109	34	44.50 m ²	Mişness	15.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
30	109	35	44.50 m ²	Mişness	15.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
31	109	37	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
32	109	38	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
33	109	39	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
34	109	40	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
35	109	41	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
36	109	42	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
37	109	43	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
38	109	44	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
39	109	45	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
40	109	46	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
41	109	47	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
42	109	48	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
43	109	49	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
44	109	50	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
45	109	51	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
46	109	52	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
47	109	53	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
48	109	54	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
49	109	55	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın
50	109	56	512.20 m ²	Ev	150.000.-TL	M. Eraydın-H. Eraydın

Giresunspor antrenörü Naci Özkaya heyetine verildi

Futbol Federasyonu Giresunspor antrenörü Naci Özkaya ve Trabzonspor antrenörü Lutfi Bayraktar hakkında Giresunspor Heyetleri tarafından...

Münavebe ile su verilecek semtlerin isim ve su verilme saatleri

Semtler	Semtler
07.00-12.00	Keleş, Çınar, Kızılkaya,...

1-3-574 10-3-574

Şekil 3.31: Kamulaştırılan Taşınmazların İlanı (ABBKBM Arşivi)

Bu ilanda kamulaştırılan parsellerin ada ve parselleri, parsellerin büyüklükleri, cinsi, değeri ve malikleri görülmektedir. Kamulaştırılan parsellerin en büyüğü un fabrikasının yer aldığı parseldir. İlandaki parsellerin büyük çoğunluğu sur üstündeki parsellerdir.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, 1973 yılında hazırladığı çalışmayı (Şekil 3.32) Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'na göndermiş ve Kurul 14.4.1973 tarih ve 7044 sayılı kararı almıştır. Bu kararda belli bir devri ve belli bir kesimin sosyal, ekonomik, kültürel seviyesinin en güzel belgesini teşkil eden Antalya Kaleiçi bölgesinin, turizme dönük bir fonksiyon verilerek yaşatılma imkanının temin edilmesinin günümüz şartları muvacehesinde en doğru bir çözüm yolu olduğu belirtilerek, Eski Liman ve çevresinin Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca ilk etapta ele alınması uygun görülmüş, gönderilen imar planı onama sınırının içerisinde kalan burç,

sur, mescit, türbe, çeşme, su kemeri, tarihi istinat duvarı vs. gibi eserlerin ayrıca korunması gerektiği belirtilerek, ada ve parseli belirlenen bazı yapıların sivil mimarlık örmeği olarak korunması gerektiğine karar verilmiştir.

Şekil 3.32: Antalya Kaleiçi Yat Limanı Protokol Alanı (AKVKBKM Arşivi)

Uygulama Öncesi Turizm Bankasınca Yapılan Tespit Raporu

Turizm Bankası'nda başlatılan çalışmaya ilişkin oluşturulan çalışma grubu, planlama çalışması öncesi projelendirme yaklaşımlarına ilişkin bir çalışma yaparak (Şekil 3.33 ve Şekil 3.34) ilgili kurumların onayı alındıktan sonra çalışmalara geçileceğini belirttikleri bir rapor hazırlamıştır (Sadık Mercangöz Arşivi). Bu raporda:

'Bu çalışmada, çevrenin düzenleme ve yeni fonksiyon önerilerinin seçici çalışmalarına;

A) Tüm protokol alanının getirdiği olasılık ve kısıtlamalar,

B) Kamulaştırılmış alanın karakteri

C) Tek tek yapıların olasılık ve kısıtlamaları olmak üzere 3 ana yönden yaklaşmıştır.

A) Kamulaştırılmış olan alan, gerçekte var olan bir protokol alanının bir parçasıdır. Bu durumda, genel yaklaşım Antalya'nın kent ölçeğinin yaklaşımı dışında, en yakın çevre

olan protokol alanından olabilirdi. Ancak elimizdeki yetersiz bilgilendirmelerle yapılacak bu yaklaşım gerçekçi olamazdı. Dolayısıyla çevreyle ilişkili olan önerilerimiz dıştan içe, diğer bir deyişle genelden özele bir yaklaşım olmadı ama getirdiğimiz yeni fonksiyonların gerektirdiği ilişkiler ve trafik şemalarının çevreye bir uygulaması oldu. Genel verilerin eksikliği, projenin her safhasında bizi birtakım varsayımlara itmiştir. Örneğin buraya gelecek turist sayısı ve çeşidi, ihtiyaçlar ve sayısal ihtiyaç listeleri güvenilir doğrulukla elde edilememektedir.

Antalya'da protokol alanı sayılan eski doku tabii sınırlamayla çevrilmiştir. Surlar ve deniz, ancak surlar yer yer, gerek sivil yöresel idarenin, gerekse orada yaşayan halkın gayretleriyle parçalanmış ve açılmıştır. Bu açılma veya diğer bir deyişle bozulmalar, sur içinde kalan eski dokuda da devam etmiş ve geleneksel doku oldukça yok olma tehlikesine girmiştir. Bu bozulmaları nitelik olarak;

- a) Eski orijinal yapılar kaldırılarak yerlerine aykırı yapıların yapılması,
- b) Yine eski yapılarda sosyal, ekonomik ve fiziksel durumların zorlaması sonucu bir takım aykırı ve estetikten yoksun ekleme ve değişikliklerin yapılması,
- c) Boş alanlarda ve bahçe içlerinde gecekondü tipinde acele yapılmış evlerin türemesi,
- d) Mahalli idarenin asgari konfor şartlarını halkın hizmetine sunmak için yaptığı şehircilik faaliyetleri, sokak malzeme ve elemanlarının değiştirilmesi (sokakların betonlanması, telefon ve elektrik direklerinin gelmesi gibi)
- e) Motorlu araçlara karşı bir kısıtlama konmaması sonucu geleneksel atmosfer ve sokak geometrisinin değişmesi olarak özetleyebiliriz.

Bir protokol alanı saptadıktan sonra, ardından bir geliştirme ve koruma projesinin gelmemesi, o sınırlar içinde yaşayan bir dokuyu dondurarak istenenin dışında yok olmasına neden olmaktadır. Her türlü yasal yasaklamalara rağmen böyle bir alanda geleneksel dokunun bozulması doğaldır. Bu olay, aynen Antalya için de geçerlidir. Bugün orijinalliğini korumuş evler ve eserler bu protokol alanı içinde serpili kalmıştır. Kamulaştırılmış, konumuz olan alan, geleneksel özelliklerini gerek tek eser, gerek yeşil olarak diğer yerlere oranla daha fazla korumuş durumdadır. Getirilecek yeni fonksiyonların mevcut dokuyu etkilemesi ve değiştirmesi doğaldır. Ancak bu değişme, kontrol altında en az olacaktır.

Protokol alanı içindeki eski dokunun korunması konusu Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun bu konuyla ilgili raporunda açıkça ortaya konmuştur.

Gurubumuzun gerek zaman gerek olanak olarak tüm protokol alanını içeren bilgi toplama olanağı yoktur. Bu nedenle sit planlamasını ilk etap olarak çok yakın çevre

olarak alma durumundayız. Dolayısıyla alınan öneriler, bu sınırlama içerisinde kalmıştır.

Bu alan, protokol alanının denizle temas ettiği, manzaraya açık düğüm noktasında olması, limana hakim olması, eğlence ve dinlenme ve de yat limanı tesislerinin kurulması için en olumlu yerdir. Ancak alanımızın kent içi bağlantısının, limanın kuzeyindeki harap değirmenin önünden geçen mevcut motorlu trafik aksının dışında, eski dokunun içinden geçmesi koruma açısından bir dezavantaj olarak görülmektedir. Kentlerimizde motorlu trafik için yapılan işler devamlı olarak bu değişmeye ayak uydurmayan eski dokuların aleyhine gelişmiştir. Bu nedenle protokol alanına girecek olan motorlu trafiğin kısıtlanmamasına ve ekte gösterilen aksın dışında motorlu trafik sokulmamasını öngördük (GEEAYK'nın 09.06.1973 tarihinde alınan kararlarına göre de aynı durum önerilir). Metruk değirmenin, hükümet alanının yakınında ve Mermerli park yakınında birer otopark düşünülmüştür. Tüm protokol alanında ulaşım aracı olarak faytonların önerilmesi, Anıtlar Yüksek Kurulunun aynı tarihli kararında da vardır. Yine de önerdiğimiz bu motorlu trafik hattının kesin şekli yapılacak olan tam bir trafik etüdünden sonra olabilir. Trafik projesiyle birlikte alt yapı projesi ele alınacaktır.

Protokol alanı için ikinci bir teklif, bütün alanın, Antalya ve civarı için turistik yatak ihtiyacını karşılayabileceğidir. Önceden yapılacak olan bir sosyal ve fiziksel anket sonucunda, yapılara konabilecek azami yatak sayısı, asgari konfor şartları ve standartları saptandıktan sonra, sınırlı ve kontrollü bir pansiyon işletmeciliğine izin verilebilir. Fakat bunun gerçekleşmesi oldukça uzun süreli bir öneridir.

B) Kamulaştırılmış olan alan yaklaşık 59000 m², liman sathı yaklaşık 26700 m²'dir. Yapılar ve sokağa ait her elaman için oldukça detaylı bilgimiz olmasına rağmen, genele ait bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Bu alan içinde, gerek yapı karakteri, gerek konum olarak iki ana yapı grubu vardır.

Birincisi limanın içindeki, genellikle tek katlı, tonozlu, ticari yapılar; ikincisi ise yukarıdaki meskenlerdir.

Bu iki doku grubu aralarında yaklaşık olarak 20 metre kot farkı vardır. Birbirine iki noktadan bağlanmaktadır. İlki surlardan inen, tarihi taş merdiven, ikincisi kuzeyden bağlayan İskele caddesidir. Prensip olarak, geleneksel dokuya aykırı düşebilecek ulaşım sistemini, yani motorlu ve atlı trafiğini alanımıza sokmuyoruz. Alanımızı sahip oldukları potansiyellere göre çeşitli alanlara böldü. Bunlar;

-Manzara açıklık,

-İçe dönüklük,

-Limanla yakın ilişki,

-Yeşil alan karakteri,

-Kent içi ulaşım noktalarına yakınlık,

-Manzaraya açıklık+ yeşil alan karakteri+ içe dönüklük

Bu alandaki yapılar; karakteri, fiziksel durumları ve m2'ye olan uyumluluklarına göre aşağıdaki 5 ana nitelikteki fonksiyonlardan birini içermektedir (Buradaki seçimler, sayısal olarak yetersiz bilgilerden dolayı ön kabullerden olmuştur).

1) Kültür ve eğitim,

2) Konaklama,

3) Eğlence, dinlenme ve servis,

4) Turizm amaçlı ticaret,

5) Limana hizmet amaçlı idari ve servis fonksiyonları

1 ve 2 numaralı fonksiyonlar yukarı kısımda; 3,4 ve 5 numaralı fonksiyonlar limanda yerleştirilmiştir. Yapıların bu yeni fonksiyonlara uydurulması, detaylı bir biçimde 1/200 ölçekli paftalarda gösterilmiştir. Ancak bu eski yapıların yanında, onlara servis imkanı getiren, cephe, plan ve form ilişkileri yakın çevre etütlerinden sonra konacak olan yeni yapılar önerilmiştir. Eski yükleme, boşaltma limanı, bir yat limanına dönüştürüldükten sonra, bir takım tesisler buradan çıkartılmış, buna karşılık yat limanı için gerekli görülen yeni tesisler ortaya çıkmıştır. Bu yeni fonksiyonlar için konumu yat limanı fonksiyonlarının işleyişine ters düşmeyecek bir noktada ve eski yapılara arkasını dönmüş, ölçek olarak dokuyu bozmayan yeni malzeme ve biçimde yeni yapılar önerilmiştir.

C) Tek yapılarda, fonksiyon ve kullanım ne olursa olsun, orijinalliğe bağlı kalarak içerde yapılan her türlü değişiklik ön raporlarda da ön görüldüğü gibi dışarıya aksetmeyecek ve orijinalliği bozulmayacaktır. Ek olarak yapılacak olan yeni yapıların tam bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmasına dikkat edilmiştir. Yapılardaki eksik kısımların orijinalliğe uygun olarak tamamlanacak eğer iz kalmışsa yapıdaki diğer elemanlara uygun olarak yapılması önerilmiştir.

Liman içindeki yapılar arasındaki elastik tutumumuza karşılık, yukarı kısımda daha katı bir tutumla hareket ederek, eski mekanları olduğu gibi veya ona yakın kullanıma açmaya dikkat edilmiştir. Buralarda strüktürel durum ve yapıların şu anda fiziksel durumları da oldukça kısıtlayıcı ve seçime etki eden rol oynamıştır. Yapıların ahşap çerçeveli, dolgu yapılar olması ve ahşapların oldukça yıpranmış olması bizi değiştirme

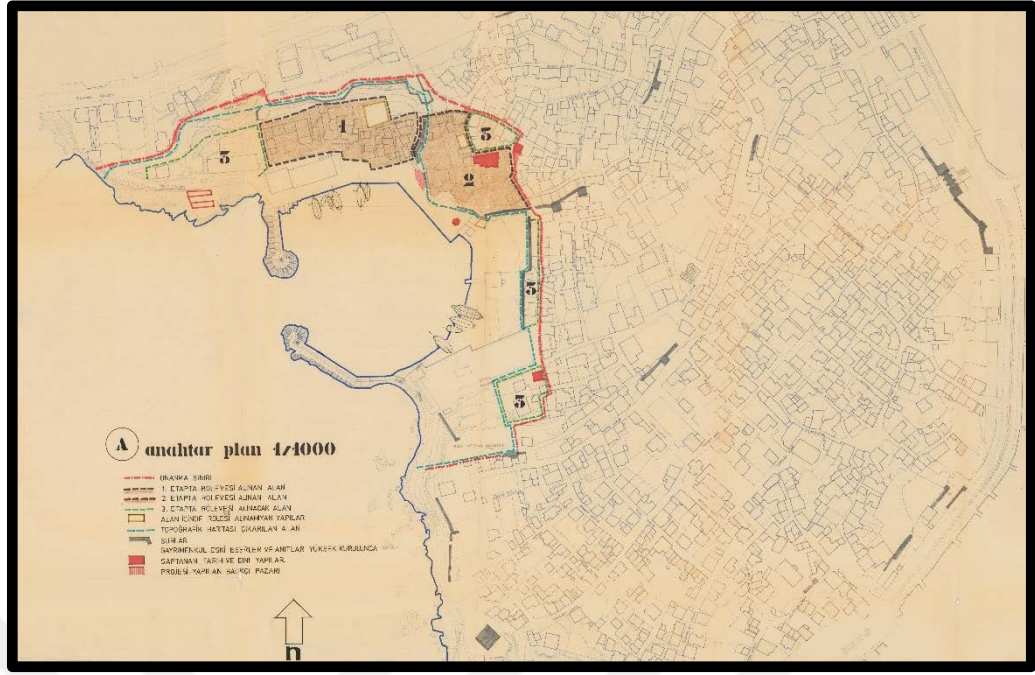
yoluyla yenileme çalışmalarına itecektir. Bu arada tarihi eser olarak kaydedilen “Tekelioğlu” büyük evinin boş odasında ve dış cephelerinde bulunan bir takım oyma, ağaç süsleme ve duvar süslerinde daha değişik bir tamamlama ve sağlama yollarına gidilecektir. Böyle onarım çeşitleri diğer bir takım evlerde de ortaya çıkacaktır.

Ayrıca konumuz olan alanda ve görsel bir katkısı olan sur duvarlarının da onarıma dahil edilmesi gerekmektedir. Bu projenin sağlığıyla direkt ilişkilidir. Şu anda surların tabanda nerede bitip, nerede başladıkları bile açık değildir. Uzman bir ekibin 1/500 veya daha büyük ölçekli bir haritada surları keskin tanımlaması zorunludur. Yapıların dışında sokak elemanları ve malzemesi orijinal dokuya uygun değildir (GEEAYK'nın 09.06.1973 tarihli kararı). Mevcut elektrik ve telefon şebekesi ıslahı ve dokuya uygun bir hale getirilmesi sağlanacaktır. Sokak kaplama malzemesi sonraki müdahalelerle değişmiş, beton dökülmüştür. Bu yollar, geniş taş kaplama olarak değiştirilecektir. Mevcut yeşil (ön raporda istendiği gibi) korunmakla beraber liman civarında ek yeşile de gidilecektir. Bu alanlar, halkın azami kullanımına açılacaktır. Diğer yapı grupları kapalı olsa bile balıkçı baseni ve yeşil alanlar devamlı açık tutulacaktır. Projede yeni fonksiyon olarak; idari üniteler, ticaret, eğlence-ticaret (600 kişi), eğlence (1000 kişi), konaklama (pansiyon 150 kişi, otel 90 kişi), kültür (100 kişi), ana ulaşım yolları, açık alanlar önerilmiştir.

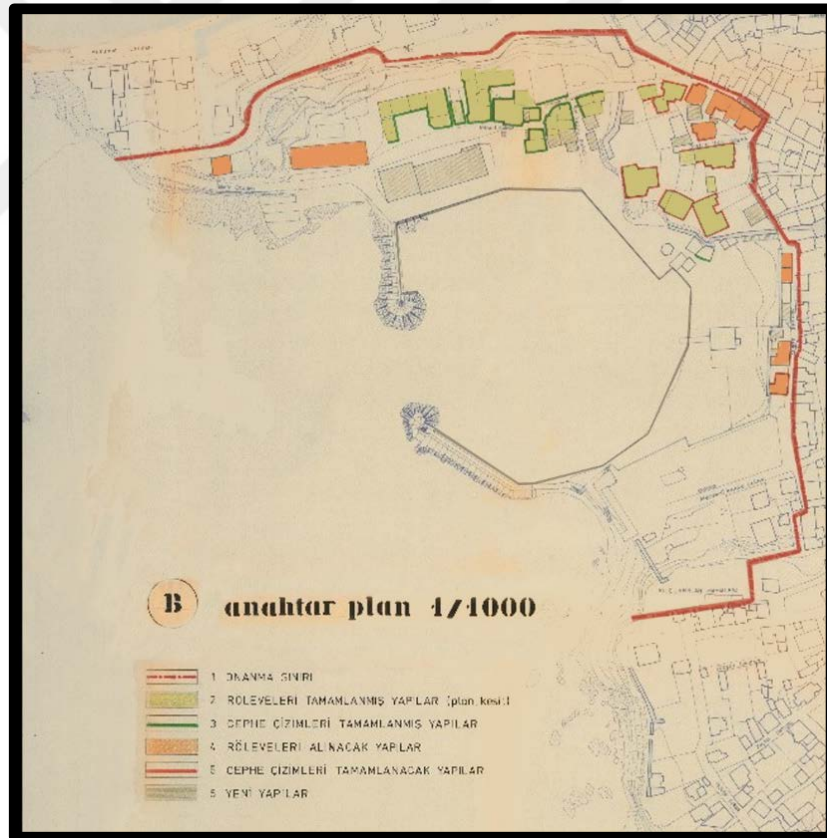
Projenin bu safhaya gelebilmesi sırasında devamlı olarak bir genel veri eksikliği ortaya çıkmıştır. Tüm protokol sahasını ve kent içindeki yerini içeren detaylı bir çalışmanın elimize geçmemesi, birtakım aksaklıkları ortaya çıkartmış ve bizi bir takım varsayımlara itmiştir. Gönderdiğimiz paftaları ve ön projeyi etkileyen eksikliklerin bazıları şunlar olarak ortaya çıkmaktadır.

- a) GEEAYK tarafından tüm sit içindeki yapı ve sokakların kesin değerlendirilmesi,
- b) Alınmış olan elimizdeki protokol eki olan Antalya imar planında korunmuş olan yapılara müdahale kararlarının daha açık ve kesin bir şekilde tanımlanması,
- c) Surların planının grubumuza verilmesi,
- d) Kamulaştırılmış alan içindeki temizlenmesi istenen yapıların parsel hudutlarının projeye bir bütün olarak aldığımızı göre ne derece etkileyeceği gibi.

Projenin bundan sonrasının doğru ve hızlı bir şekilde gitmesi ve projeyi uygulamaya koyabilmemiz için yukarıda sayılan eksikliklerin olabildiği kadar çabuk giderilmesi gerekmektedir.” denilmektedir (AKVKBKM Arşivi).

Şekil 3.33: Tespit Çalışmaları Paftası (AKVKBKM Arşivi)

Şekil 3.34: Tespit Çalışmaları Paftası (AKVKBKM Arşivi)

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu, 08.02.1975 tarih ve 8267 sayılı kararında da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca yürütülen çalışmanın olumlu bir noktaya geldiğini belirterek, kararda belirtilen esaslar dahilinde nihai koruma planının Kurula getirilmesini istemiştir.

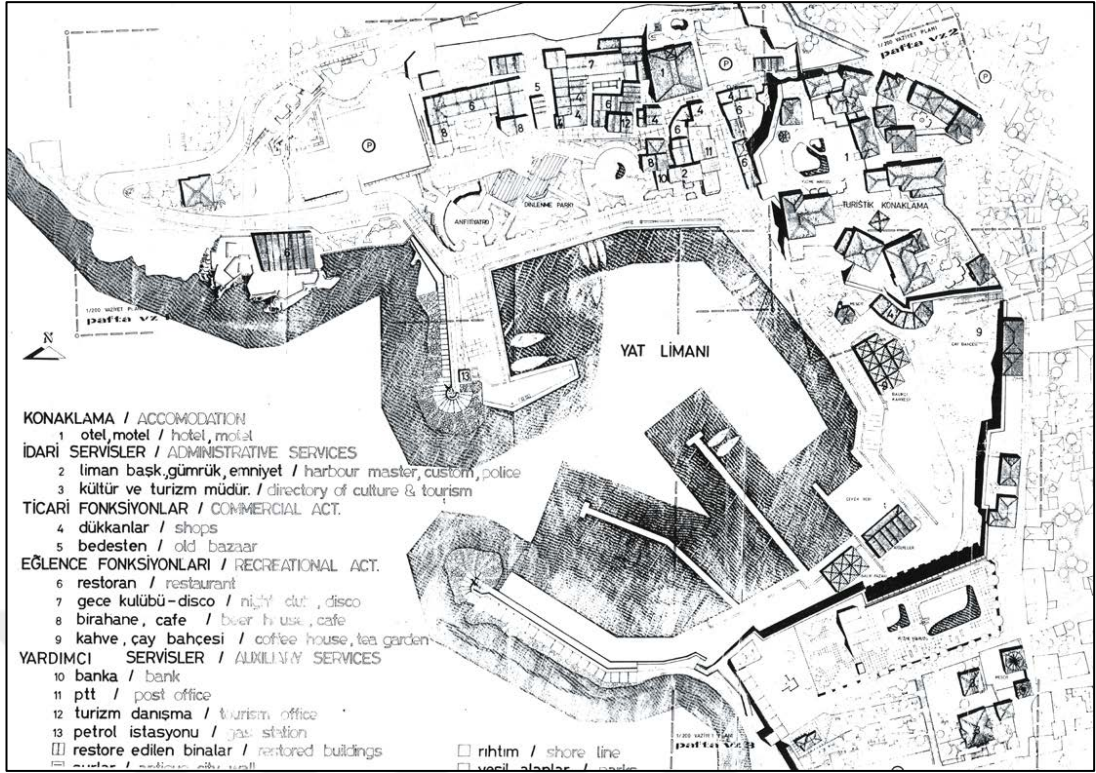
Bu karardan sonra Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı kararı ile de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca hazırlanan projeler uygun bulunmuş, vaziyet planında (Şekil 3.35 ve Şekil 3.36) gösterilmemiş olan ve su altında bulunan Eski Liman Fener Kulesi'nin temelinin vaziyet planında gösterilmesi ve ileride kaybolmaması için tedbir alınmasına ve hatta yeni bir fonksiyonla değerlendirilmesine karar verilmiştir. Bu karar ile uygun bulunan proje daha sonra bu alandaki tüm uygulamaların temel paftası olarak kullanılmış ve talepler bu paftaya göre değerlendirilmiştir (AKVKBKM Arşivi).

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın proje sahibi, Turizm Bankasının da proje yapımıcısı ve uygulayıcısı olduğu projede, eski ticaret limanı "Yat Limanı" olarak, yakın çevresi de konaklama ve eğlence yerleri olarak planlanmıştır.

Yapılara konaklama, otel, motel, idari servisler (Liman Başkanlığı, Gümrük, Emniyet Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Müdürlüğü binaları gibi), ticari fonksiyonlar (dükkan, bedesten), eğlence fonksiyonları (restoran, gece kulübü, disko, birahane, cafe gibi) yardımcı servisler (bank, PTT, danışma), surlar, rıhtımlar ve yeşil alanlar olmak üzere fonksiyonlar getirilmiştir.

Onaylanan projelerin uygulanması için birinci etap alandaki Projeler 1978 yılında ihalesi yapılmış ancak işin süratli yürütülmesi ve nitelikli uygulanabilmesi için mahallinde 1979 yılında bir Emanet Komisyonu kurulmuştur.

Bu kapsamda yapılar, Turizm Bankası'nca tek tek ele alınarak fiziki durumları ve potansiyelleri gözden geçirilmiş, kaybolmuş mimari detaylar araştırılarak önerilen yeni fonksiyonların eski ile uyum içerisinde tarihi çevreyi zedelemekten yer alması sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece hazine tarafından kamulaştırılan bu alandaki yapılar önce Bakanlığa, daha sonra Projelendirme ve Uygulama için Turizm Bankasına tahsis edilmiş, restorasyon çalışmalarının tamamlanmasından sonra Turizm Bankası tarafından kiraya verilerek kullanıma açılmıştır. Yapıların koruma grubuna yapılan müdahalelere esneklik getirmiştir. Yapım yöntemi olarak önce müteahhitlik sistemi denenmiş, olumsuz neticenin sonunda emanet usulde işçi, usta çalıştırılıp, atölyeler kurularak restorasyon uygulamasına geçilmiştir. Böylece yalnız temelleri ve cepheleri kalan yapı kümesinden bazıları onarılarak, bazıları da yeniden inşa edilerek ortaya çıkarılan yapılar ile meydan, sokak ve yeşil alanlar, bu çevreyle uyum içinde olması gereken tüm çevre elemanları, kamulaştırılan alana ait alt yapı şebekesinin (elektrik, telefon, su, pis su şebekeleri) de yapılmasıyla sonuçta Yat Limanı ve Turizm Merkezi ortaya çıkarılmıştır (Güney, 1988, s.31).

Şekil 3.35: GEEAYK'nın 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı karar eki (AKVKBKM Arşivi)

Şekil 3.36: Projenin Maketi (AKVKBKM Arşivi)

Turizm Bankası A.Ş. Emanet Komisyonu Bşk. Yrd. A. Nihat Güney, aynı yazısında yapılan çalışmaların ekonomik ve toplumsal etkilerinin sonuçlarından da bahsetmektedir: “Antalya Yat Limanı ve Eğlence Merkezinde Yapılmış olan birinci kısım inşaat ve tamiratlar için (alt yapı şebekesi dahil) 1.200.000.000 TL harcanmış

olup, bitirilerek ayrı ayrı işletmelere kiralanmış alan 36 iş yerinden bu yıl yalnız kira geliri olarak 85 milyon TL otopark ve tekne bağlama geliri olarak son 16 ayda 40 milyon TL gelir elde edilmiştir. Osmanlı döneminde açılan ilk banka olan Osmanlı Bankası şubesi ve pamuk deposu binası, restorasyon sonucu küçük bir otel haline getirilmiş, Bankamızca işletilen bu otelden bu yıl bugüne kadar 180 milyon TL gelir sağlanmıştır. Buna karşılık otelin restorasyonu için dört yıl içine dağılmış inşaat yatırımının 75 milyon TL olduğu düşünülürse gelirin küçümsenecek bir rakam olmadığı görülür. Otelin açıldığı ilk yılının 10 aydaki net karı 15 milyon iken, 1988 yılı için tahmini net karın 290 milyon TL olacağı öngörülmektedir. Bu haliyle bu otel Turizm Bankası oteller ve Tatil köyleri zinciri içerisinde yatak başına yıllık kar oranı en yüksek tesis görümündedir. Önceleri yapılan çalışmalara tepki gösteren sonraları ilgi ve desteklerini esirgemeyen yöre halkı ve yerel idare şu anda ana teması doğal ve tarihi çevreyi koruma üzerine kurulu bu turistik yatırım projesini benimsemişlerdir. Restorasyon çalışmaları başlamadan önce halkın inmekten çekindiği bu yerlere 2. Kısım çalışmaları için inşaat malzemelerini koyacak yer bulamaz durumdayız. Böyle bir restorasyon ve çevre koruma olayı özellikle Kaleiçi'nde evleri olanları etkilemiştir ki şu sıralarda süratle eski evleri ve onarma ve uygun olanları pansiyon tipi küçük birer turistik konaklama tesisi yapma çabaları görülmektedir. Ve bu davranış Kaleiçi'nin geleceği açısından oldukça ümit vericidir. Burada yaşayanlar eski evlerin ve tarihi çevrenin sadece yıkılıp yok edilerek değil, onarılarak ve korunarak da yaşanabilir ve yaşatabilir olduğu kanısına varmaktadır. Elde ettiğimiz belki de en büyük başarıda budur”.

Antalya'daki uygulamaları Mimar Ali Nihat Güney, Mimar Sadık Mercangöz, Mimar İbrahim Bostanoğlu, Mimar Yekta Kara, İnş. Müh. Vural Yayla tarafından yürütülmüştür.

Kaleiçi ve Yat Limanı Projesi, alanda yapılan onarımların gerek niteliği gerekse çevreye katkıları dolayısıyla 1984 yılında FİJET (Uluslararası Turizm Yazarları Birliği) tarafından verilen Altın Elma (Şekil 3.37) ödülünü almıştır. Aynı yılda Mimarlık ve Kent Düzenleme dalında Sedat Simavi ödülünü de almıştır. Altın Elma Ödülünün Antalya Kaleiçi' ne verilmesi dolayısıyla ödül komisyonu Başkanı Nisky Hendrice ve çeşitli ülkelere mensup 28 ünlü turizm yazarı Antalya'ya gelmişlerdir.

Şekil 3.37: Altın Elma Ödül Töreni,1984.

Altın Elma Komisyonu Başkanı Nicky Handrece yaptığı konuşmada Altın Elma Ödülü'nün Antalya Kaleiçi'ne verilış nedenlerini aşağıdaki şekilde açıklamıştır.

" ... 1984 Ekiminde yüksek kalitede bir turizm için gerçekleştirilen bu müstesna hizmetleri görmek üzere geldiğimde Kaleiçi'nin aday olarak gösterilmesindeki isabeti anlamıştım. Geçen sonbaharda burada kendimi 15 yıl önce ihdas ettiğimiz Altın Elma, diğer bir deyimle Turizm Oskarı olarak adlandırılan bu ödülün esprisine tamamen uygun bir eserin karşısında bulmuştum.

Bugüne kadar burada 70 kadar evi yıkılmaktan kurtararak bunları güzel dükkanlar, el sanatları atölyeleri ve bölgesel yemeklerin lezzetle yendiği restoranlar haline dönüştüren çabaları takdir ve hayranlıkla karşılıyoruz. Bu nedenle 1984 yılının Kasım ayında Paris'te toplanan Uluslararası Altın Elma Komisyonu, ödülün Antalya iline verilmesini kararlaştırılmıştır. Şunu özellikle belirtmek isterim ki, tarafımdan yapılan teklif ittifakla kabul edilmiştir. Eminim ki, şimdi burayı gören herkes bu ödül için Antalya Kaleiçi'nin seçilmiş olmasındaki isabeti takdir edecektir..." (T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni,1985, s:11-14).

Turizm Bankasının uygulamasını tamamladığı alan, 1. Bölüm olarak adlandırılan, yat limanı ve Eğlence Merkezi olarak tanımlanan alan olup, Konaklama alanına ayrılan ve sur üstü yapıları (Şekil 3.38 ve Şekil 3.39) olarak tanımlanan alanda kalan, Kaleiçi'nin en özgün konut yapılarından bazılarını içeren sur üstü yapılarının da projeleri hazırlanmış ancak uygulama da bu çalışmaların dışında kalmış, onarımlarına

Nihat Güney'inde belirttiği gibi Yat Limanındaki yapıların onarılarak, çağdaş fonksiyonlarla kullanımı, Kaleiçi'ndeki diğer geleneksel yapıların da onarılarak (Şekil 3.40) kullanılabilceği anlayışını getirmiştir(Şekil 3.41). Ancak bu uygulamalar Antalya'nın turizm sektöründeki yoğun gelişimi ile çakışınca uygulamalar, başlangıcındaki yaklaşımından farklı bir boyuta varmıştır.

Şekil 3.40: Yat Limanı Onarım Sonrası 1983 (AKVKBKM arşivi)

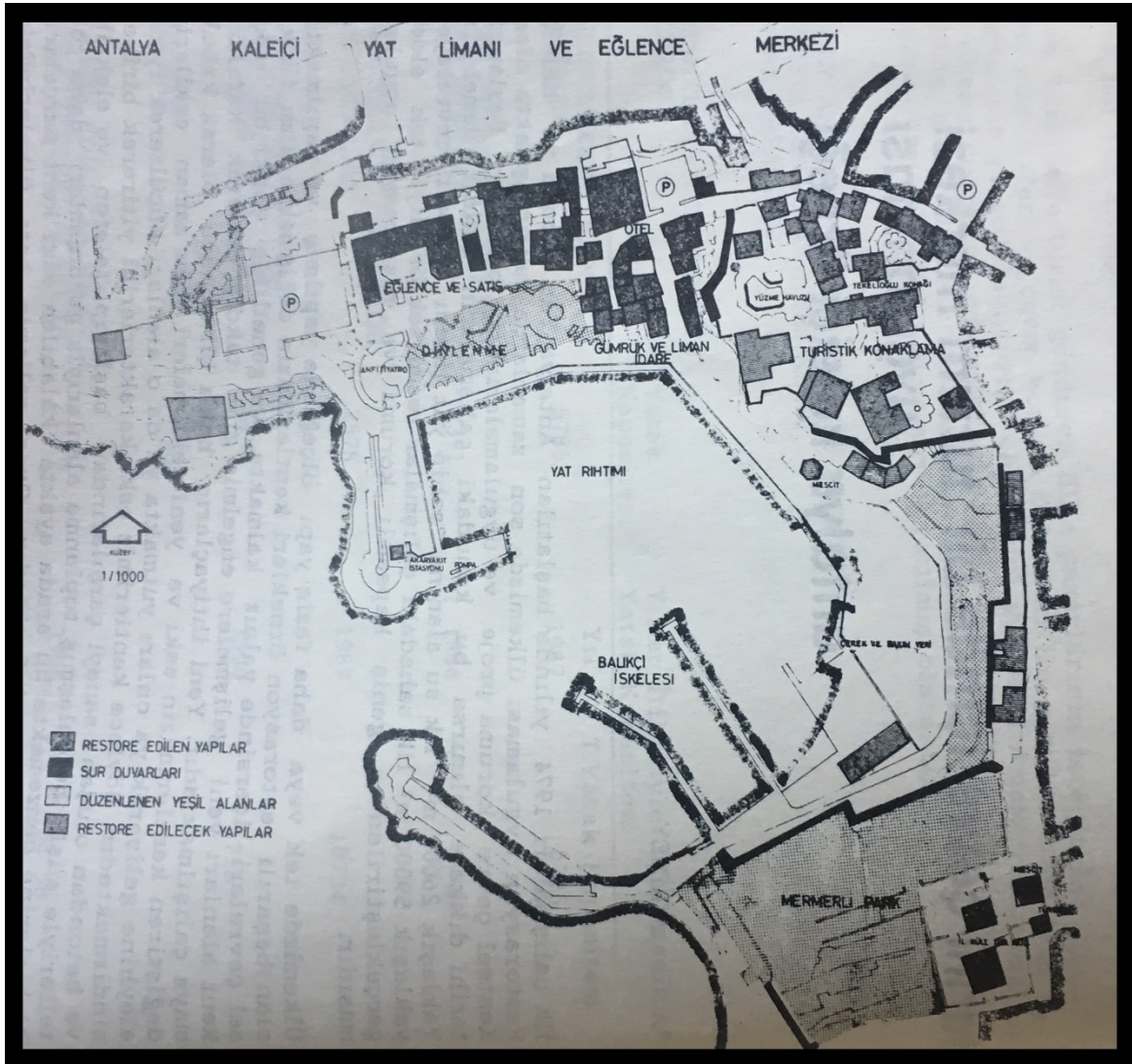
Onarım Öncesi(Hüseyin Çimrin arşivi)

Onarım Sonrası(AKVKBKM arşivi)

Şekil 3.41: Onarım Öncesi ve Sonrası Yat Limanı Evleri

3.3.2.3. Yat limanında özelleştirme ve tahsis süreci

1960'lı ve 1970'li yıllarda ülkemizde turizm amaçlı fiziki planlama çalışmaları başlamıştır. Önce Antalya-Çanakkale kıyı bandı planlanmış, daha sonra, Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi hazırlanmış ve çevre düzeni planını takiben nazım ve uygulama planları da tamamlanarak ulaşım, su atık su gibi birçok temel altyapıların yapımı sağlanmıştır. Bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında öncelikli sektör olarak turizmin belirlenmesi yaklaşımı ve korunan alanlarında değerlendirilmesi anlayışının dünyada olduğu gibi ülkemizde de temel bir yaklaşım olarak gündeme gelmesi ile Kaleiçi'nin de planlama çalışmalarına başlanmıştır. Hem Güney Antalya Gelişim Projesi hem de Kaleiçi Yat Limanı çalışmaları Kamu kaynakları ile yürütülmüştür.

Şekil 3.42: Özelleştirme ve Tahsis Öncesi Mevcut Durum (1983 öncesi)

Bunun yanında 1980'li yıllar ülkemizde, ekonomik ve sosyal politikalarında temelden değiştiği yıllardır. Bu değişim, Turizm Sektörüne de Turizm Teşvik Yasası ile gelmiştir. 1982 yılında çıkarılan bu yasayla turizm yatırımlarının teşviki, krediler, çeşitli vergi muafiyetleri, ithalatta vergi indirimi gibi uygulamalarla sağlanmıştır. Bu yasa sonrası Turizm yatırımları hızlandırılmış ve planlarda öngörülen yatak kapasitelerini artıran değişiklikler yapılmıştır.

Turizm Teşvik Yasası yanında özelleştirme, 1990'lı yıllarda Kaleiçi'ndeki yatırım ve uygulamaları temelden etkileyen diğer bir politika olmuştur.

GEEAYK'nın 8.10.1976 tarih ve A-185 sayılı kararı ile uygun bulunarak uygulaması tamamlanan, onarıldıktan sonra Turizm İl Müdürlüğü olarak kullanılan binadan başlayıp Mermerli Sokağı takip ederek Tophane surlarında İskele caddesine kadar uzanan alanı kapsayan Yat Limanı Projesinin uygulamasının iki etapta yapılması planlanmıştır. Önceki bölümde aktarılan ve uygulaması da gerçekleştirilen 1. Etap Yat Limanı, liman çevresindeki dükkanlar, Adalya Oteli, balıkçı kooperatifi satış idare binası, genel tuvaletler ve çevre düzenlenmesi olup bu etap kapsamında uygulaması yapılmayan alanlar ise kahvehane ve kamulaştırmaya yönelik hukuki işlemlerin tamamlanmadığı İskele Caddesi üzerinde, 166 ada 89 parseldeki yapıdır. Bu yasal sorunlar yapı sahibinin kamulaştırmaya ilişkin açtığı davalar olup, 1991 yılında Maliye hazinesinden Türk Tanıtma Vakfı lehine Türk mutfağı ve geleneksel Türk el sanatlarının tanıtılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi amacıyla yapıda 49 yıl süre ile irtifak hakkı tesis edilmiştir.

Bu etap içindeki diğer bir uygulama alanı ise, sur ile birlikte düzenlenen 154 ada 1,2,3,4,5,6,7 ve 17 nolu parsellerdeki 4 binedir. Bu binalar, pansiyon amaçlı kullanım için sur içi tonozları ile bütünleştirilerek onarılmıştır. Bu alanın irtifak hakkı Türk Tanıtma Vakfı lehine kurulmuştur.

1988 yılında Yat Limanında Turban tarafından işletilen tesisler özelleştirilmiş ve yat limanının bir sistem içinde yürütülen işletme bütünlüğü bozulmuştur. Bunun sonucunda işletmeler üzerindeki kamu denetimi kalkmıştır. Yat Limanı proje alanındaki bu politika değişimlerinin en çok yansıdığı alan ise, Sur Üstü yapıları (Şekil 3.43) olarak tanımlanan, 155 ve 163 adalar da yer alan ve Kaleiçi'nin en önemli sivil mimarlık yapılarını içeren projenin sur üstü yapıları olarak tanımlanan ikinci etap uygulama alanıdır.

Şekil 3.43: Kaleiçi Sur Üstü Binaları (AKVKBKM arşivi)

Bu alanın proje kapsamındaki fonksiyonu, özel konaklama, yüzme havuzu, yeme içme, hamam ve benzeri gibi nitelikli bir konaklama alanıdır. Bu düzenlemeler tamamlandığında bu alanın kamulaştırılarak hem kentliye hem de kente nitelikli bir günübirlik kullanım ve konaklama alanı bütünlüğü yaratma ve örnek-öncü olma yaklaşımının gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ancak projenin devamında bu yatırımları yapabilecek kaynak aktarımının gecikmesi ve bu tür alanların kullanımındaki genel politika değişikliği ile bu alanların onarım ve kullanım süreci farklı bir gelişim takip etmiştir.

1988 yılında, Kaleiçi Turizm Merkezi içinde, Yat Limanı Düzenleme alanında kalan ve bu proje kapsamında kamulaştırılan taşınmazların bir kısmının “Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi” hakkındaki yönetmelik kapsamında ilana çıkarılması gündeme gelmiştir. Tahsise konu olan taşınmazlar;

155 ada 20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,30,33,34,35,36,37,38,39 parseller,163 ada 1,2,3,4,5,6 parseller,154 ada 1,2,6,7 parseller, 154 ada 3,4,5,17 parseller96 ada 16,24,14,12 parsellerdir.

Turizm Genel Müdürlüğünün 12.4.1988 tarih ve 8008 sayılı yazısı ile konunun Antalya Koruma Kurulunda değerlendirilmesini istemiştir. Konuya ilişkin Koruma Kurulu Müdürlüğü Konunun Kurulda değerlendirilmesi için, Turizm Bankası A.Ş, Antalya Bölgesi İnşaatları Kontrol Müdürlüğünden görüş istemiş, Müdürlük 16.5.1989 günlü yazıları ile görüşlerini rapor ve kroki (Şekil 3.44) ile Kurul Müdürlüğüne göndermiştir.

Bu raporda;

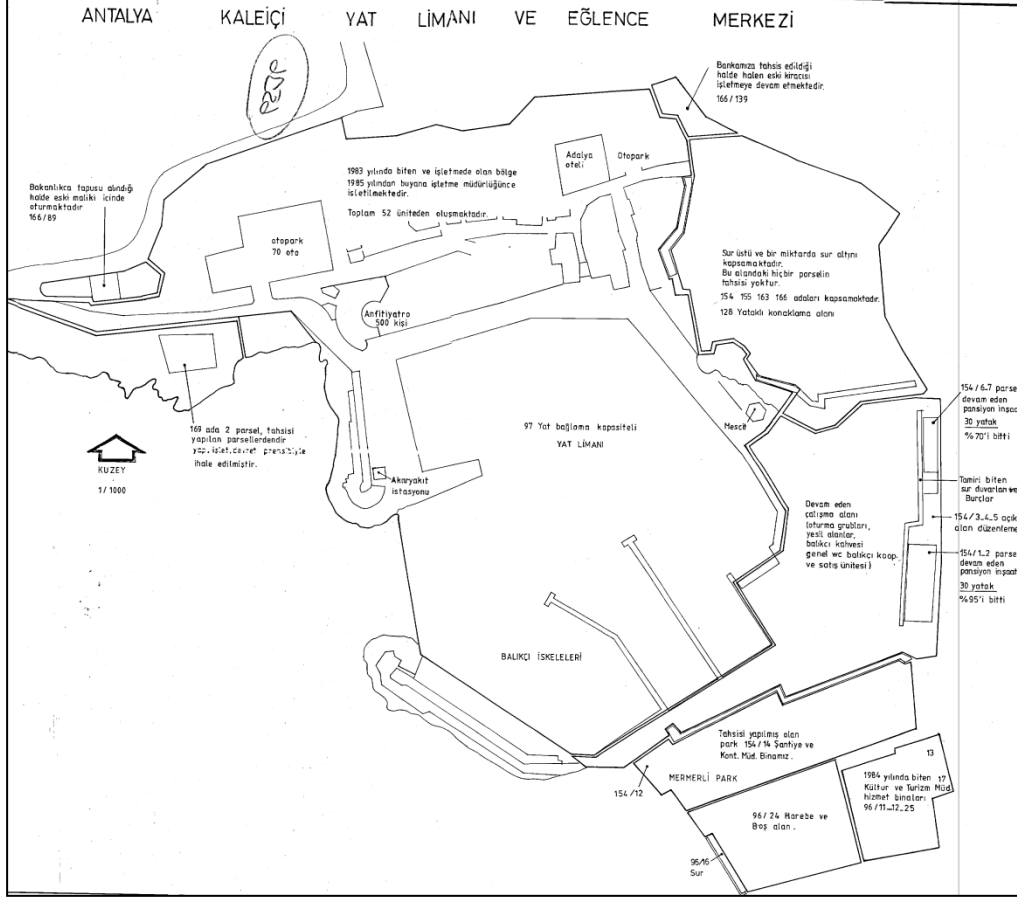
“Restorasyon çalışmalarının halen devam ettiği kale içinde 1. Etap çalışmalar %99 bitirilmiştir. 2. Bölümde ise halen çalışmalar devam etmektedir. Devam eden çalışmaların ödenekleri Turizm Bankası Genel Müdürlüğü’nce karşılanmaktadır. Ancak restorasyon çalışmalarının ödenekleri 1983 sonuna kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca karşılanmıştır. Ekli krokide de görüleceği üzere biten bölümde tek bir bina kalmıştır. Bu da hukuki sorunların halen halledilmemesinden kaynaklanmaktadır (166 ada 89 parsel). Bu bölümde yapılmayan diğer kısım ise mescit çevresindeki bina, alan ve çevre düzenlemesidir.....

Bu alanda yaşayan balıkçılar ve Kaleiçi’ne gelecek yerli-yabancı turistlerce kullanılacak projedeki kahvehane yapılamamıştır. Bu kahvehane 154 ada 11 parselde, teraslamaları ise 154 ada 8 parselde yer almaktadır...Bankamızca bu alanda yapılan genel WC ile balıkçı kooperatifi satış-idare binasının yer aldığı 154 ada 8-11 nolu parseller, bankamıza tahsis edilmediğinden açılış ya da kiraya verme gibi işlemler yapılamamaktadır. Yine 154 ada 8 parselde yer alan merdiven altındaki 2 ünitenin de durumları bu tahsis işlemine bağlıdır.

Diğer yandan sur üstünde yer alan 154 ada 1,2,3,4,5,6,7 ve 17 no’lu parsellerde proje gereği Bankamızca pansiyon inşaatları yapılmakta, böylece bu parsellerde 4 bina aslına uygun olarak (surları da değerlendirerek) restore edilmektedir. Bu çalışmalar ile sur içi tonozları ve pansiyon ortak kullanım alanları bütünleştirilmektedir...Listede 5. bölümde yer alan parsellerden 96 ada 12 parsel restore edilmiş ve Kültür ve Turizm Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır.

Kaleiçi projesinin en önemli noktasını teşkil eden bölümde(sur üstünde) 2 ada yer almaktadır (155 ve 163 adalar). 155 ve 163 adada yer alan binaların restorasyonu neticesinde 128 özel belgeli yatak, yüzme havuzu, restoran, idare binası, personel binası, teknik merkez, hamam, Türk kahvesi, Türk bahçeleri gibi mekanlar yatırılacaktı. Böylelikle Kaleiçi 2. Etap projesi de tamamlanacak ve Bakanlığımızın kamulaştırma fikri amacına ulaşmış olacaktı. Ancak ödenek yetersizliği bu projeyi bugünkü haliyle yarım bırakmıştır. Proje tamamlanabilseydi kanaatimize göre Türkiye ve Avrupa’nın en önemli uygulanmış projeleri arasında yer alacaktı. İlan yoluyla tahsis edileceğini öğrendiğimiz bu alanın (155 ve 163 adalar) Antalya ve Türk turizmde (yatak kapasitesi az olmakla birlikte) çok etkin bir yeri olacaktır. Kaleiçi’nin ünü bugün Türkiye sınırlarını aşmıştır. Kaleiçi’nden yer satın almak suretiyle otel, pansiyon yapmak üzere Türkiye’de bir yarış başlamıştır. Bu yarış kontrolsüz ilerlemekte, yeteri kadar kontrol edilmediği için restorasyonlarda (bizim dışımızdaki) Kaleiçi’ni önemli ölçüde yapılmak istenenden uzaklaştırarak, dış görünüşüyle “civali evler topluluğuna” dönüştürecektir....

Sonuç olarak; ilan yoluyla tahsisi düşünülen Kaleiçi Sur Üstü'ndeki konaklama alanında restorasyon çalışmalarının Bakanlığımızın bu konudaki görüşleri doğrultusunda ve koruma kararları ışığında uygulama yapılmasının sağlanması gerekmektedir." denilmektedir (AKVKBKM arşivi).

Şekil 3.44: Rapor Eki Kroki (AKVKBKM Arşivi)

Tahsisi konusu, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunda değerlendirilerek 29.6.1988 tarih ve 90 sayılı karar alınmıştır. Bu kararda, ".... 155 ada 20,21,22,23,24,25,26,,27,28,29,30,33,34,35,36,37,38 ve 39 parseller ile 163 ada 1,2,3,4,5 ve 6 parseller Turizm amaçlı konaklama kararı getirilen alan içinde olup, tahsisinde sakınca görülmemiştir. Ancak söz konusu her iki adadaki parsellerin bir bütün olarak değerlendirilmesi ve tahsislerinin münferit parseller şeklinde yapılmamasının uygun olduğuna, ilana konu edilen 154 ada 1,2,6,7 ve 154 ada 3,4,5,17 parsellerde T.C. Turizm Bankası'na üzerinde pansiyon inşaatlarının bir bütün içerisinde tamamlanmakta olduğu dikkate alınarak, aynı şekilde tahsis bütünlüğü içinde değerlendirilmesine, ayrıca tahsisi T.C. Turizm Bankasına yapılan ve söz konusu parseller arasında kalan 154 ada, 18 parselinde bu bütünlük içerisinde tahsise konu edilmesinin uygun olduğuna, ilana konu edilen 96 ada, 16,24,12 ve 14 nolu parsellerden 154 ada, 12 ve 14 nolu parseller şeklinde zikredilerek, 154 ada

12 parselin merdiven, sahanlık ve mendirek, 96 ada, 16 parselin sur duvarları olması nedeniyle tahsisinin uygun görülmediğine, 96 ada, 24 parselin ve 154 ada, 14 parselin, Kaleiçi Koruma Geliştirme İmar Planında park ve çocuk bahçesi olarak tanımlanmış olması nedeniyle İmar Mevzuatının ilgili hükümleri gereği tahsise konu edilemeyeceğine karar verildi” denilmiştir.

Sur üstü yapıları olarak tanımlanan alan Kültür ve Turizm Bakanlığınca A,B,C alanları olarak ayrılarak, 1994 yılında konaklama, yeme içme ve ticari üniteler işlevleri verilmek üzere Toprak İnş.Tic. ve San. A.Ş, Büyük Mağazacılık A.Ş ve Kamer İnş. Tic. Ve San. A.Ş ye ön izinleri verilmiştir.

Ön izni Toprak İnş. Tic. ve San. A.Ş’ ye verilen, aynı şirkete 22.12.1995 tarihinde irtifak hakkı yolu ile kesin tahsisi yapılan C bölgesi olarak tanımlanan, 155 ada, 29,30,34,35,36,37 parsellerin ve tescilli yapıların bulunduğu alan, Toprak A.Ş’ den Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ye devredilmiştir. Daha sonra, TMSF tarafından ihaleye çıkarılan bu alan, Yaylak Granit Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş tarafından alınmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı da Toprak A.Ş adına yapılan kesin tahsisin, Yaylak A.Ş adına devrini yapmıştır.

Kaleiçi'nin en önemli sivil mimarlık yapılarından olan Tekelioğlu konağının da olduğu bu tahsis altında onarılan yapılar günümüzde konaklama ve yeme-içme işlevi ile kullanılmaktadır.

Kamer İnş. Tic. Ve San. A.Ş'ye tahsis edilen 27,26, 25,22,23,34,33 parseller ise onarım ve ilave yapılarla günümüzde eğlence merkezi olarak kullanılmaktadır.

Büyük Mağazacılık A.Ş'ye tahsis edilen 163 ada 1,2,3,4,5,6 parseldeki yapılar onarılarak konaklama, yeme-içme ve alış-veriş işlevleri ile kullanılmaktadır.

Proje alanı, yukarıda da aktarıldığı üzere, 1973 yılında yeni liman kullanılmaya başlayıncaya kadar, kentin limanıydı. Dolayısıyla alan içerisindeki yapıların büyük çoğunluğu dükkan, banka, liman kullanımının gerektirdiği ünitelerden oluşmaktaydı. Limanın taşınmasıyla bu yapılar fonksiyonlarını büyük oranda kaybetmiş, atıl haldeydiler. Dolayısıyla proje sürecinde, alanın kamulaştırılmasına ve alandan çıkartılmaya, kullanıcıları tarafından büyük bir itiraz gelmemiştir.

Ancak, projenin sur üstü olarak tanımlanan kısmı konut olarak kullanıldığından, bu alanın kamulaştırılması ve alandan çıkartılmasına yönelik itirazlar olduğunu, Toprak grubuna verilen C bölgesindeki yapıların mirasçılarından Ercüment Tüzken'in Geçmişten Günümüze Antalyalılar dergisindeki anlatımından çıkartmak mümkündür.

Söz konusu ailenin ve yapıların geçmişi 1830'larda Mora'dan göçen Hüseyin Ağa'ya dayanmaktadır. Ailenin torunlarından Ercüment Tüzken, konaktaki hayatını anlatırken konakların kamulaştırma sürecine de değinmiştir. Tüzken'in anlatımına göre, aile kamulaştırma bedellerine itiraz etmiş ve 1978 yılına kadar konakta yaşamaya devam etmiştir. Konağın boşaltılmasından 16 yıl sonra 1994 yılında yap-işlet-devret modeliyle Toprak grubuna 49 yıllığına kiralanen yapılarda, Tüzken ailesi ihalede öncelikli hakka sahip olmasına karşın, ihale kararından ve tarihinden haberdar edilmemiştir. Ercüment Tüzken, ailenin adını yaşatmak, ziyaretçileri gerçek sahiplerinden haberdar etmek amacıyla konağa, "Moralı Askeri Vali Kamil Paşa'nın torunu Misistireli Hüseyin Ağa Konağı" adını taşıyan bir levhanın asılmasını rica etse de bunu başaramamış (Geçmişten Günümüze Antalyalılar Dergisi, 2004, S:60).

Diğer yandan, Turizm Bankasının işletmeden çekilmesi sonrası, 1998 yılında, bir dönem kamulaştırılarak kamu eliyle projelendirilip onarımı yapılan Yat Limanı Proje Alanının, "Yat Limanındaki dükkanların İşletme haklarının devri ile yat yanaşma yerinin irtifak ve kullanım hakkının devri" adıyla özelleştirilmesi gündeme gelmiş ve özelleştirmeler yapılmıştır.

Bu kapsamda özelleştirilen yapılar dışındaki yapılar ve yat limanının kullanımı Maliye Bakanlığı ile yapılan protokolle Büyükşehir Belediye Başkanlığına devredilmiştir.

3.3.2.4. Yat limanında planlama süreci

Kaleiçi ve Yat Limanı çevresi, 1970'li yıllarda Yat Limanı'nın turizm merkezi ilan edilmiş olması nedeniyle, o tarihten bu yana gerek tescil aşamasında gerekse planlama aşamasında birbirinden kopuk iki bölge olarak değerlendirilmiş, uygulamalar da bu şekilde devam etmiştir. Kaleiçi'nin Koruma Planı Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 22.09.1979 tarih ve A-1850 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Daha sonra Antalya ve çevresinde Turizm sektöründeki gelişme nedeniyle hızlı bir uygulama süreci geçiren Kaleiçi Koruma İmar Planı, Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.05.1992 tarih ve 1442 sayılı kararı ile revize edilmiştir. Bu sebeple Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 23.03.1998 tarih ve 3736 sayılı kararıyla Kaleiçi sit alanları, Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı olarak aynı paftada birleştirilerek yeniden düzenlemiştir.

Antalya kent merkezinde, sadece Yat Limanı bölgesi Turizm Alanı iken, Bakanlar Kurulunun 27.12.2004 tarih ve 2004/8321 sayılı kararıyla, Kaleiçi ve Yat Limanını, Balbey Mahallesi ve Haşımışcan mahallesi kentsel sit alanlarını, Hanlar Bölgesi ve Cumhuriyet Meydanını kapsayan bölge, *Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm*

Koruma ve Gelişim Bölgesi (KTKGB) olarak belirlenip 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak ilan edilmiştir. Dolayısıyla bu alandaki planlama yetkisi Kültür ve Turizm Bakanlığına geçmiştir. 2005 yılında, Antalya Büyükşehir Belediyesi plan yapma ve yaptırma konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığında yetki devri talebinde bulunmuş ve Bakanlık bu talebi uygun bulunmuştur.

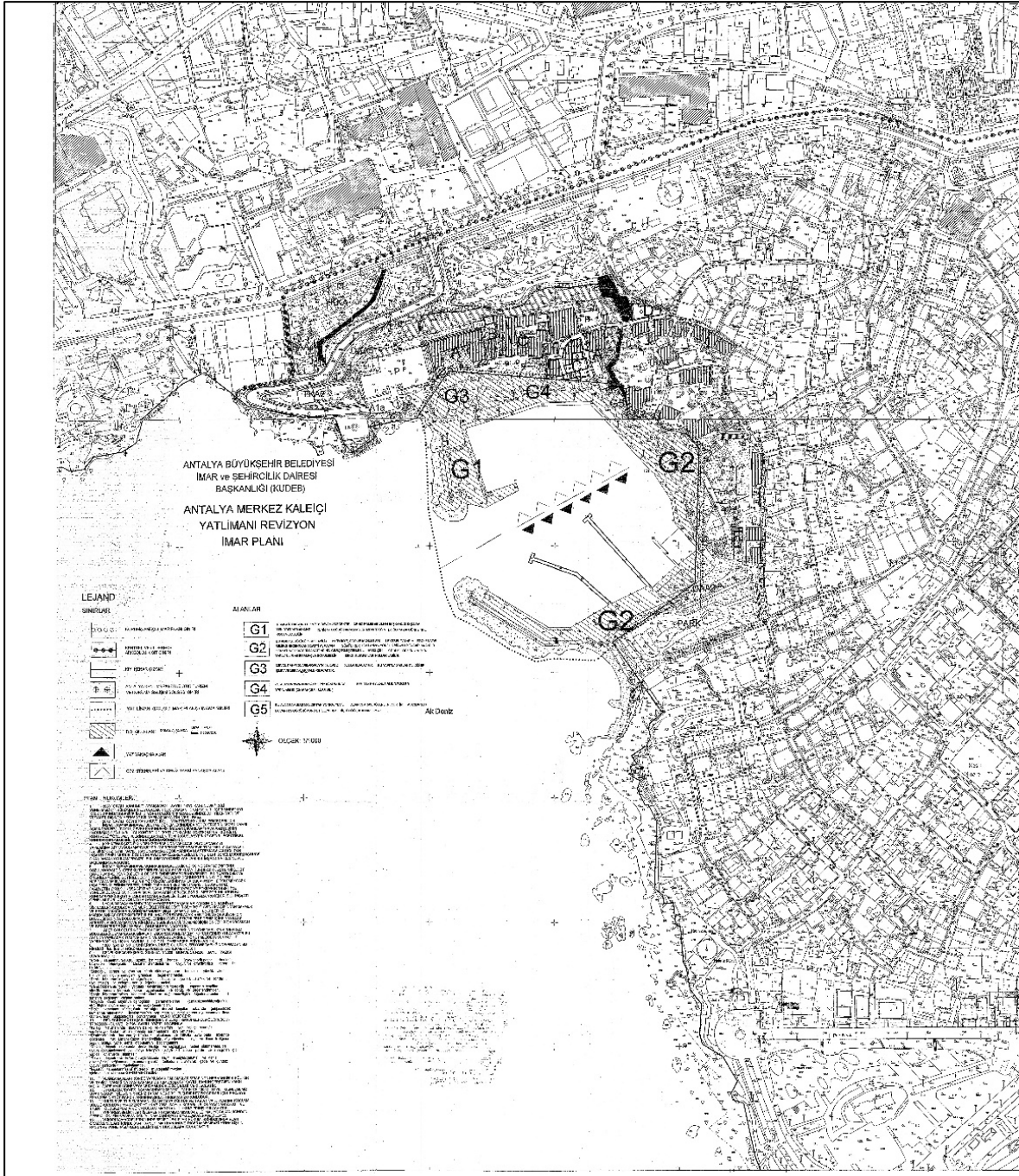
Bir proje bütünlüğünde uygulanan ve işletmesi de aynı bütünlükte yürütülen Yat Limanı'nda; işletme bütünlüğünün kalmaması, turizmin Antalya İlinde genellikle Kitle Turizmi olarak gerçekleşmesi, kente gelen ziyaretçilerin kent merkezine çekilememesi sonucundan yat limanı da etkilenmiştir (Şekil 3.45). Başlangıçtaki kullanıcı nitelik ve niceliğini kaybetmesi, özelleştirme ile her yapının ayrı bir kullanıcısı olması, ortak mekânların herhangi bir kentsel alan gibi değerlendirilmemesi sonucu; Yat Limanı günümüz değerleriyle ve nitelikleriyle doğru orantılı olarak yaşamını sürdürmemiştir.

Şekil 3.45: Yat limanı işletme bütünlüğünün bozulmasına ve alandaki olumsuz görüntülere bir örnek

Diğer yandan Kaleiçi'nin planlama mevzuatına göre bir Koruma İmar Planı olmasına karşın Yat limanının bu plan kapsamında kalmaması, uygulamaların sadece Vaziyet planı ile yürütülmesi yasal bir boşluk yaratmıştır.

Yaşanan bu süreç Yat Limanını kapsayan bir Koruma İmar Planı yapımını zorunlu kılmış ve Antalya Büyükşehir Belediyesinin hazırladığı Kaleiçi Yat Limanı Koruma İmar Planı (Şekil 3.46) 15.1.2009 tarihinde Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun bulunmuştur.

Şekil 3.46: Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı 2009 (AKVKBKM Arşivi)

Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmalarında, parsel bazında yapıların kullanım biçimi ve türü, mülkiyet durumu, kat yüksekliği, gece-gündüz kullanımı, alanın olumlu ve olumsuz yönleri, açık alanların değerlendirilmesi ve alanın yönetim sorununu içeren araştırma çalışmaları yapılmıştır. Koruma Amaçlı İmar Planlarının yapımına ilişkin yönetmelik doğrultusunda halkın katılımı toplantısı düzenlenmiş, bu toplantıda katılımcıların değerlendirmesi alınmıştır.

Bu çalışmalarda, sorun ve taleplerin değerlendirmesi ile aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

- Limandaki işletmelerin çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar yeniden belirlenmelidir.
- İşlevler (özellikle kültüre yönelik olarak) çeşitlendirilmelidir.
- Güvenlik sorunu çözümlenmelidir.
- Fiziksel ya da görsel kökenli her tür kirlilik ortadan kaldırılmalıdır.
- Liman her tür gelir düzeyinden kişilere hitap edebilmelidir.
- Mekânın tümünün gezilmesini ve algılanmasını önemli ölçüde etkileyecek olan altyapı öğeleri (yol kaplamaları, aydınlatma, kentsel mobilyalar) yeniden tasarlanmalı ve konumlandırılmalıdır.

Bu çalışmalar sonucunda Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planının genel stratejisi koruma / kullanma dengesini gözeterek alana çekicilik kazandırmak olarak belirlenmiştir.

Bu ana strateji doğrultusunda alanda toplanan veriler ve değişik toplantılar sonucu ortaya çıkan görüşler ışığında belirlenen planlama esasları aşağıda sıralanmıştır:

1-Yat Limanı'nın temel sorunu yönetseldir. Bu nedenle mekana ve yapılara ilişkin koruma ve kullanım kararları, yönetime ilişkin alınacak önlemlerle bir bütün oluşturmalıdır.

2-Yaya / araç trafiği kesinlikle birbirinden ayrılmalı, tüm alanda yaya trafiği esas alınmalıdır.

3-Alana girişler belirginleştirilmeli ve tanımlı hale getirilmelidir.

4-Deniz yüzeyinin kullanımı belli kurallara bağlanmalıdır.

5-Yapılarda yer alacak işlevler, önceden belirlenmeli, gerek belediye tasarrufunda gerekse özel mülkiyette bulunan yapılarda bu husus geçerli kılınmalıdır.

6-Ziyaretçiler Yat Limanı'nın tüm noktalarına ulaşabilmeli ve kullanabilmelidir.

7-Peyzaj planlaması yeniden ele alınmalı ve mevcut bitki dokusunda gerekli arındırma ve iyileştirmeler yapılmalıdır.

8-Alanda kültürel nitelikli etkinliklerin gerçekleştirilmesi teşvik edilmeli ve bu amaçla mekanlar oluşturulmalıdır.

9-Tüm yapıların rutin bakım ve onarımları esaslara bağlanmalıdır. (Kaleiçi Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Plan raporu).

Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planının Değerlendirilmesi

Antalya Kaleiçi Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planının ana kararları, ulaşım, açık alan kullanımları ve yapılı alanlar başlıklarıyla değerlendirilebilir.

Yapılı alanlar; tescilli yapılar, geleneksel yapılar ve yeni yapılar şeklinde sınıflandırılmıştır. Buna göre Tescilli yapılara yürürlükteki mevzuatlar doğrultusunda onarım kararları getirilirken, geleneksel ve yeni yapıların ekonomik ömrü doluncaya kadar kullanılacağı, yenilenmesi gerektiğinde aynı kitle ve yükseklikte yenilenebileceği belirlenmiştir. Yat limanı içinde kalan yapıların kullanım türüne ilişkin bir karar ise üretilmemiştir. Sur üstü olarak tanımlanan alanda bulunan yapılar ile 166 ada 88 ve 89 parselin bulunduğu alanlara ise Turizm Alanı kararı getirilmiştir. Bu alana getirilen kararlarda mevcut kullanımlar ve yürürlükteki mevzuatlar ile tanımlanmıştır.

Planda ulaşım sistemi taşıt ve trafik olarak tanımlanmış ve alanın yaya ulaşımını güçlendirmeye yönelik kararlar geliştirilmiştir.

Yat limanının kentle bağlantısı, tarih boyunca kullanılan noktalardan sağlanacak şekilde biçimlenmiştir. Planda bu girişler; Cumhuriyet Caddesi, Kalekapısı, Uzun Çarşı, Kırk Merdivenler, Mermerli olarak tanımlanmış ve ilk iki giriş mevcut kullanımlarında olduğu gibi taşıt yolu; diğer iki giriş yine mevcutta olduğu gibi yaya girişi olarak tanımlanmıştır. Bu yolların kentsel mobilya ve düzenlenmelerine ilişkin kararlar getirilmiştir.

Planda yeni bir ulaşım türü olarak önerilen iki yeni karar bulunmaktadır. Bunlardan birisi, kentin diğer kıyı ilçeleri ile ulaşımını sağlamak üzere önceki yıllarda Koruma Kurulundan izin alınarak yapılan Deniz Otobüs kullanımı; diğeri ise Cumhuriyet Meydanından Yat Limanına inen Asansör kullanımıdır. Denizin zaten kentin ulaşımında ki yeri tarih boyunca devam etmiş, bu kullanım günümüz kullanım biçimi ile yeni bir boyut kazanmıştır. Ancak Asansör bu alanın tarihsel kullanım biçiminden farklı ilk kullanım önerisidir. Plan çalışmaları sırasında katılımcılar tarafından, her ne kadar planın kentle ilişkisinin yeteri kadar değerlendirilmediği ifade edildi ise de Asansörün kentin en büyük meydanı, meydanla ilişkili kent merkezi kullanımı, meydanın kentin önemli manzara izleme noktası olması ile yoğun ziyaretçi kullanımı ve bu meydan altında düzenlenen otobüs ağırlıklı kapalı otoparkın işlevi düşünüldüğünde Yat limanının kentle bağlantısına günümüz kullanım olanakları ile öneri geliştirdiği görülmektedir.

Antalya Koruma Bölge Kurulunun 14.12.2007 tarih ve 2098 sayılı kararı ile uygun bulunan planının, mekânın tümünün gezilmesini ve algılanmasını önemli ölçüde etkileyecek olan altyapı öğeleri (yol kaplamaları, aydınlatma, kentsel mobilyalar) yeniden tasarlanmalı ve konumlandırılmalıdır yönündeki kararı doğrultusunda Antalya Büyükşehir Belediyesince, alanın açık alanlarının düzenlenmesine yönelik hazırlanan Kentsel Tasarım Projesi hazırlanmıştır.

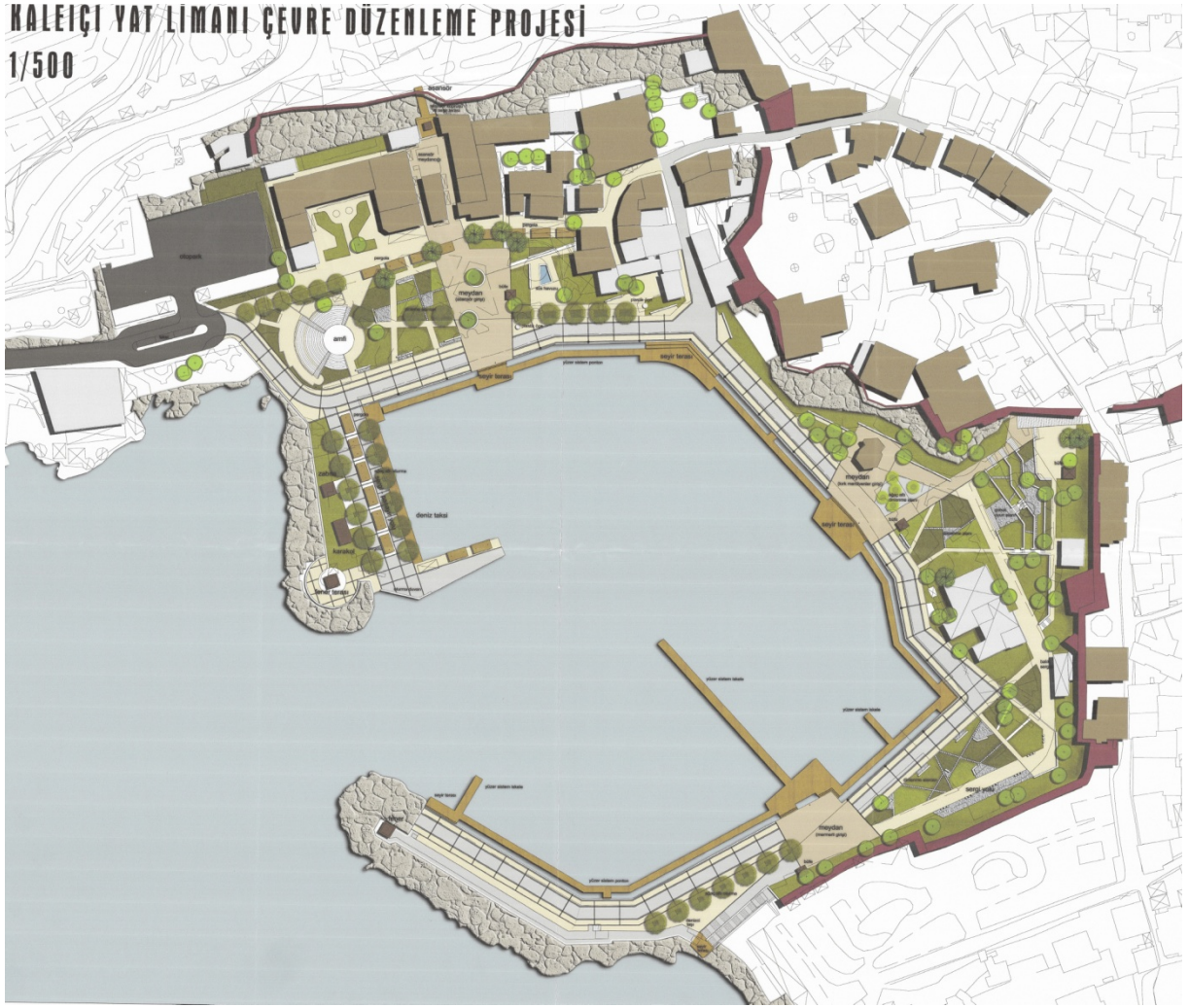
Proje raporunda;

'...1990'ların sonucundan itibaren değişen turizm eğilimleri, kentte yeni oluşan cazibe alanları ve Kaleiçi bütününde fiziksel ve işlevsel anlamda ortaya çıkan olumsuz gelişmeler Yat Limanının çekiciliğinin gün geçtikçe azalmasına neden olmuştur. Bu durum işlevsel yapı ile etkileşimli olarak fiziki mekanda çevresel niteliğin gerilemesi ve eskimesini de beraberinde getirmiş ve kentin en önemli yerlerinden biri olan Kaleiçi Yat Limanı bölgesinin yeniden canlandırılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Böylesi bir proje alanında elbette fiziki çevre kalitesinin iyileştirilmesi kadar, koruma önlemleri, alan yönetimi, işletme, bakım, sürdürülebilirlik yaklaşımları, işlevsel düzenlemeler ve denetim gibi konuların bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Ancak sözü edilen konuların birbiriyle doğrudan etkileşimli olduğu ve herhangi birinde atılacak olumlu bir adımın diğerlerini de olumlu yönde etkileyeceği bilinen bir gerçektir. Bu anlamda bu proje, Kaleiçi'nin yeniden canlandırılması amacıyla eskimiş ve niteliğini kaybetmiş fiziksel çevrenin, alanın tarihi dokusuna uygun düzenlemelerle, sahip olduğu potansiyelleri vurgulamaya yönelik olarak iyileştirilmesini hedeflemektedir.." denilmiştir.(AKVKBKM arşivi)

Alandaki peyzaj ve kullanım karmaşasını kaldırarak, mimari dil birliğini sağlama ve sadeleştirme getirmeyi amaçlayan Yat Limanı Çevre Düzenleme Fikir Projesi (Şekil 3.44) Antalya Koruma Kurulunun 20.01.2011 tarih ve 4786 sayılı kararıyla prensipte uygun bulunmuş, buna göre hazırlanan Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenleme Projesi de 18.05.2011 tarih ve 5175 sayılı kararla kabul edilmiştir.

Uygulamalar, bu projeler doğrultusunda büyük oranda tamamlanmış, uygulamada karşılaşılan sorunların giderilmesine yönelik getirilen değişiklik önerilerini içeren proje tadilatı Antalya Koruma Kurulunun 19.11.2014 tarih ve 3217 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Şekil 3.47: Yat Limanı Çevre Düzenleme Projesi 2009 (AKVKBKM Arşivi)

Yat Limanında bu projeler doğrultusunda uygulamalar yapılmıştır. Bu düzenlemelere karşın, Yat limanı için amaçlanan, niteliğin artırılması, kalitenin yükseltilmesi, kentli tarafından kullanılması gibi hususlar gerçekleştirilememiştir.

Bu planda alanın temel sorununun yönetsel olduğuna ilişkin tespitine karşın alandaki uygulamalar yürürlükteki mevzuatlar çerçevesinde yürütülmüştür. Diğer yandan alanın planlama yetkisinin Büyükşehir Belediyesinde, planın uygulama yetkisinde Alt belediye olan Muratpaşa Belediyesinde olması, Yat Limanına bütüncül bir yaklaşımı zorlaştırmaktadır.

Yat Limanında bu plan sonrasında da amaçlanan kullanım yaklaşımının mekanda yansımalarının istenilen düzeyde gelişmemesi, Antalya'daki turizm kitle turizmine hizmet eden bir kullanıcı profili ve turizmin deniz kullanımını nedeniyle deniz mevsimi ile sınırlı olması, bu kullanıcıların da doğal ve kültürel zenginliğine karşın eski kent merkezini kullanmaması sonuçları karşısında, alandaki mülkiyetlerinde

büyük bir kısmının da kullanım haklarına sahip, Antalya Büyükşehir Belediyesi alanın yeni bir yaklaşımla geliştirme sürecine girmiştir.

Bu yaklaşımın temel fikri ise hem kullanıcı profiline kültürel alan kullanımının ayrıcalığının bilincinde yüksek profilli bir ziyaretçi kitlesinin bu alana yönlendirilmesini sağlamak, böylece bu ziyaretçileri kent merkezine çekebilmek olarak özetleyebiliriz. Böyle bir gelişimle Yat Limanının düzenlenerek hizmete açıldığı yıllardaki kullanıcı-mekân kalitesinin sağlanabileceği varsayılmış olabilir.

Bunun sonucu Antalya Büyükşehir Belediyesi yeni bir projelendirme-planlama süreci başlatmıştır.

Antalya Büyükşehir Belediyesinin, Yat limanı bütünündeki işletme sorunları, değişen turizm eğilimleri, Kaleiçi'ndeki gelişimin gerek işletme, gerekse fiziki anlamda gerilemesinin Yat limanının cazibesini yitirmesine ve gerilemesine neden olduğu, limanın kara alanlarında düzenlemeler yapılmasına karşın, deniz yüzeyi için bir çalışma yapılmadığı, limanın 1970'lerde yapılan çalışmalarda yat limanı olarak kullanılması amaçlansa da bunun gerçekleştirilemediği gerekçe gösterilerek, limanın yat limanı olarak kullanılması, karasal alan ve su yüzeyinin birlikte ele alınması, bununla kullanım niteliğinin ve cazibesinin artırılarak, Kaleiçi ve Cumhuriyet Meydanıyla bütünleştirilmesi, butik yat limanı olarak kullanılması önerisi 2015 yılında Koruma Kuruluna iletilmiştir.

Hazırlanan bu proje Antalya Koruma Bölge Kurulunda görüşülerek 5.4.2016 tarih ve 4773 sayılı karar alınmıştır. Bu kararda, "...Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanında kalan Yat Limanının bir kısmının butik olarak işletilebilecek bir marina yapılmasına yönelik hazırlanan konsept projede alandaki sorunların kapsamlı bir tespitinin yapılarak bunların çözümüne yönelik temel yaklaşım ve tasarımların getirildiği görüldüğünden projenin prensipte uygun bulunduğu;

Ancak söz konusu konsept proje içeriğinde getirilen alan ve yapı ölçeğindeki önerilerin mevcut Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı ve Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenleme Projesinde değişiklikler yapılması gerektirdiğinin anlaşıldığına;

Bu bağlamda konsept proje ile getirilen önerilerin uygulamaya yönelik projeler haline dönüştürülmesi amacıyla Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı ve buna bağlı Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenleme Proje (Şekil 3.48) değişiklikleri şeklinde ilgili kurumların görüşleri de alınarak hazırlanmasından sonra konunun Kurulumuzca değerlendirilebileceğine." karar verilmiştir.

Şekil 3.48: Yat Limanı Çevre Düzenleme Projesi 2016 (AKVKBKM Arşivi)

Böylece Yat Limanında 1973 yılında projelendirmenin Vaziyet Planı olarak hazırlanıp, bu proje doğrultusunda uygulamaların yapılması, daha sonraki yıllarda bir imar planı hazırlanması süreci tekrar etmektedir. Esasen koruma alanlarında genel kararların değerlendirilmesinden sonra İmar Planına dönüştürülmesi, sınırlı bir alanı ve kullanımı kapsayan bu tür alanlarda koruma yaklaşımı açısından olumlu görülebilir. Ancak üretilecek projenin kararlarının alanın paydaşları ile üretilmesinin gereği de unutulmamalıdır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, AKVKBK kararında da belirtildiği gibi zaten yasal bir gereklilikte olan Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunu hazırlatmıştır. Plan Kent konseyinin de görüşleri alınarak, AKVKBK'ya gönderilmiştir.

Hazırlanan planda, plan revizyonunun gerekçeleri;

- Kıyının kontrolsüzce gününbirlik teknelerce işgal edilmesi nedeniyle kullanıcı-kıyı-deniz ilişkisine zarar verdiği, teknelerin satış ve tanıtım stantları nedeniyle yaya sirkülasyonunun engellenmesi, gürültü kirliliğine yaratmaları,
- Yat Limanına erişimi sağlayan 6 noktanın düzenlenmesi

- Sur ve burçların niteliksiz eklerinin kaldırılarak, onarılması ve devamlılığının izlenebilmesinin sağlanması
- Tescilli yapıların işlevlerinin irdelenmesi ve niteliksiz eklerinden arındırılması olarak tespit edilmiştir.

Plan raporunda temel planlama kararlarını ise;

Plan kapsamındaki alandaki kararlar, müdahale edilecek alanlar ve müdahale edilmeyen alanlar başlığında toplanmıştır. Mermerli park ve eski Gazhane binası ile i TÜTAV tahsisli 166 ada 88-89 parsellerin bulunduğu alan müdahale edilmeyip mevcut plan kararlarının aynen korunduğu alan olarak, bunun dışındaki alanlar ise müdahale edilecek alanlar olarak belirlenmiştir.

- Alandaki anıt eserler, tescilli yapılar ve ağaçlar Korunacak Alanlar olarak belirlenmiş
- Alanda turizm alanları 4 grup olarak belirlenmiş ve her birine ilişkin müdahaleler tanımlanmıştır. Bu müdahaleler, 4 bölgede de her türlü plan değişikliği için Koruma Bölge Kurulunun kararının alınması gerektiği, tadilat ve tamiratlar için KUDEB 'in yetkili olduğu, ses, ışık ve mekanik düzenlemelerin KUDEB tarafından denetleneceği olarak önerilmiş,
- Sosyokültürel etkinlik alanı olarak Limandaki açık alanlar tanımlanmış ve bu alanlarda E:0.15 ve Yençok:1 kat yapılaşma koşulları ile yat kullanıcıları ve ziyaretçiler için restoran, kafe vb işlevlerin yer alabileceği, alanın kullanımlarının bütünleşmesi için ahşap yürüme bantlarının yapılabileceği belirtilmiş
- Kıyının Mermerli parkı kısmındaki mendirekten başlayıp, İskele Cami'ye kadar olan kısım Gümrüklü Alan olarak yat limanı alanı olarak, gümrüklü alan dışındaki kıyı alanının ise, gezi tekneleri ve deniz taksi yanaşma yeri olarak belirlenmesi önerilmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Yat Limanı için hazırlanan proje ve planı Antalya Kent Konseyi'nin görüşlerine de sunmuş, Kent Konseyi' de görüşlerini Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bildirmiştir.

Antalya Kent Konseyi konuyu önce Yürütme Kurulunda tartışmış, bir Danışma Kurulu oluşturulmuş, Danışma Kurulunun tespit ve değerlendirmeye ilişkin raporu Yürütme Kurulunun onayı ile Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne iletilmiştir.

Raporda alana ilişkin değerlendirme önce çevre bütünlüğünde yapılmış, daha sonrada Yat Limanına ilişkin değerlendirmeleri belirtilmiştir.Raporda;

- Alanda sosyal dokunun ve fiziki mekanların korunarak sağlıklılaştırılmasının sağlanması,
- Kaleiçi ve çevresiyle olan ilişkilerini güçlü bir şekilde kurulması,
- Planların uygulama ve izleme aşamalarının da önemli olduğu,
- Kaleiçi'ndeki fonksiyonları tanımlanmasına yönelik plan revizyonu yapılması
- Kaleiçi'nde yeni bir yönetim modeline ihtiyaç olduğu
- Kaçak yapıların temizlenmesi, surların açığa çıkarılması,
- Kent merkezinin turizm açısından cazibe merkezi haline getirilmesi,
- Kaleiçi Koruma Planı Revizyonunun Yat Limanını içine alacak şekilde düzenlenmesi bu alanların bir bütün olduğu,
- Cumhuriyet Meydanının açık alanlarının yeniden düzenlemeye ihtiyacı olduğu,
- Planlama çalışmalarında Antalya Kent Konseyi kapsamında halkın katılımı sağlanmalı, alandaki tüm aktörlerin yer alacağı bir Kaleiçi komisyonu kurulması gerektiği tespit edilmiştir.

Raporda Yat Limanına yönelik beklentiler ise;

- Kaleiçi, çevresi ve Yat Limanının birlikte planlanarak iki alanın kullanımına yönelik bağlantılarının plan kararları ile güçlendirilmesi,
- Limandaki kaçak yapıların önlenmesi ve alanın sağlıklılaştırılması,
- Yat Limanının ziyaretçiler için çekim ve cazibe merkezi haline dönüştürülmesi,
- Yapı yoğunluğunun artırılmaması
- Suların etrafında uygun olmayan oluşumların kaldırılarak, ortaya çıkarılması, denetimlerin kararlılıkla yapılması
- Yat Limanına ilişkin oluşturulacak projenin sürdürülebilirliği için yeni bir işletim modeline ihtiyaç olduğu,
- Gezinti teknelerinin bir standartta bağlanması
- Tescilli yapılarda fonksiyonların tanımlanması,
- Yat Limanında kentsel mekan organizasyonunda halkın denizle ilişkisi kesmeyecek ve yaya kullanımını kısıtlanmayacak şekilde düzenlenmesi,
- Alanın halkın kesimi için erişilebilir olmasına olanak sağlayacak altyapı ve üst yapı düzenlemelerinin yapılması,
- Kent tasarım projesinin uzman bir ekip tarafından hazırlanacak ve sonuçlandırılacak bir yapılaşma ile yapılmalı, tasarımda katılımcılık anlayışıyla sağlanması,

olarak belirlenmiştir (AKVKBKM Arşivi)(Şekil 3.49).

Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunun Değerlendirilmesi

Yat Limanının yeniden düzenlemesine ilişkin Kent Konseyinin görüşleri değerlendirildiğinde, Yat Limanı ve Kaleiçi planının bir bütün olduğu ve birlikte değerlendirilmesi gerektiği temel yaklaşımın yanında, bu alanların yeni bir yönetim modeline ve işletim sistemine ihtiyaç olduğuna ilişkin saptaması olarak görülmektedir.

Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonunun temel plan kararı, kıyının yat yanaşma alanı, gezi tekneleri ve deniz taksi yanaşma alanı olarak ikiye bölünerek, yat yanaşma alanı olarak tanımlanan alanın marina yapımına yönelik plan kararıdır. 'Gümrük Alanı' olarak tanımlanan bu alandaki uygulamalarında '3621 sayılı Kıyı Kanununu ve ilgili yönetmeliklerine uygun olarak ve ilgili Koruma Bölge Kurulunun onayı doğrultusunda yapılacağı' plan kararı olarak belirlenmiştir.

Planın temel kararlarından diğeri ise 'sosyokültürel etkinlik alanı' olarak tanımlanan alana ilişkilidir. Planda bu alanda, yat kullanıcıları ve turistlere hizmet eden ticari restoran kafe vb. işlevleri olan üniteler yapılabileceği, ihtiyaç olması halinde sağlık tesisi alanı ayrılabilceği, sur duvarlarının görünümünü etkileyecek yapı/öge yapılamaz, yerleşme düzeni ve yapılaşma koşulları Koruma Bölge Kurulunun 5.4.2016 tarih ve 4778 sayılı kararı ile prensipte uygun bulunan konsept proje doğrultusunda hazırlanacak kentsel tasarım projesinde belirleneceği, kararı getirilmiştir.

Bu plan revizyonu ile Yat Limanında farklı bir süreç gündeme gelecektir. GEEAYK tarafından uygun bulunan projede de su alanına Yat Limanı kararı getirilmiş, çevresi ise konaklama ve eğlence alanı olarak tanımlamıştır. Ancak bilindiği gibi, yabancı yatların kıyıya ancak gümrüklü bir alanda yanaşabilmesi mümkündür. Bu düzenleme ile yatların kıyıya yanaşabilmesi amaçlandığı görülmektedir. Bu kararın alana nasıl bir değişim getireceği, alanın kimlik değeri ile örtüşebilmesi ise izlenmesi gereken bir süreç olacaktır.

Büyükşehir belediyesince yapılan plan revizyonu ile Yat Limanında farklı bir süreç gündeme gelecektir. Bu düzenleme ile yatların kıyıya yanaşabilmesi, yani yeniden yat limanı olarak kullanılmasının amaçlandığı görülmektedir.

Konsept proje doğrultusunda hazırlanan ve tüm uygulamaların temel paftası olacak olan mimari uygulama projesi de Koruma Bölge Kurulunun 05.12.2017 tarih ve 7032 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Böylelikle, limanın yat limanı olarak kullanılması yönündeki yasal altlıklar tamamlanmıştır.

3.4. Bölüm Değerlendirilmesi

Antalya Yat Limanı kuruluşundan kente yeni ticaret limanı yapıldığı 1970'li yıllara kadar liman işlevini sürdürmüştür. Bu uzun süreç içinde limanın önemi bölgedeki gelişmelerle bağlantılı olarak artmış veya azalmıştır.

Antalya Kenti'nin 1970'li yıllara kadar süren olağan kentsel gelişme süreci bu yıllarda başlayan turizm planlama çalışmaları ve uygulamaları ile farklı bir ivme kazanmıştır. 1960'lı ve 1970'li yıllarda, ülkemizin bölgesel ölçekte fiziksel planlama anlayışı ile başlayan Çanakkale-Antalya kıyı bandının planlama çalışmaları daha sonra, Güney Antalya Turizm Gelişim projesinin hazırlanması ve planların onanarak Dünya Bankası kredisi ile uygulamaya geçişi sonucu fizik mekânda da biçimlenmeye başlamıştır. Bu gelişmeler günümüzde ülkeye giriş yapan turist sayısının üçte birinin Antalya'ya yönelmesi gibi önemli bir orana ulaşmıştır.

Turizmin, kalkınmada öncelikli bir sektör olarak belirlenmesine yönelik temel politikaların kent merkezindeki uzantısı da Kaleiçi Yat Limanı'nda görülmüştür. Antalya Yat Limanı, yeni ticaret limanının yapımı ile önemini yitirmiş, bu limandaki hizmetlerde kullanılan ticaret yapıları olumsuz çevre oluşumu ve kullanımlara terk edilmiştir. Kentin yeni gelişme alanlarına doğru gelişen büyüme eğilimi, Yat Limanı'nı çevreleyen, Kaleiçi olarak adlandırılan eski kent dokusunda yaşayan yapı sahiplerinin de bu alanı terk etmesine ve ulaşımı rahat, konforlu konutlara yönelmesine neden olmuştur. Sonuç olarak da Kaleiçi de çoğu eski kent dokularında gözlemlenen terk edilme ve köhneme sürecine girmiştir. Bölgesel ölçekte kentin dinamiklerini kıyı kesimindeki turizm planlama ve yatırımları değiştirirken kent merkezini de Antalya Yat Limanı'ndaki gelişmeler değiştirmiştir.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı kararı ile uygun bulunan projede, eski ticaret limanı Yat Limanı olarak, liman ve liman üstündeki yapılara da turizm amaçlı ticaret, konaklama ve eğlence fonksiyonu önerildiğinden bu yapılar Turizm Bankasınca ele alınarak, önerilen bu fonksiyonlarla tarihi çevrenin bütünlüğü bozulmadan düzenlenmiştir. Onarımın gerçekleştiği bu uygulama ülkemizdeki bu doku bütünlüğünde koruma ve kullanma anlayışının ilk örneklerinden biri olmuştur.

Bu düzenleme için alanda yer alan özel mülkiyetteki yapılar kamulaştırılmış, diğer kamu kuruluşlarına ait bina, liman ve açık alanlar Turizm Bankasının kullanımına devredilmiş, böylece yat limanı farklı bir kullanım biçimi ile kamusal mekân olarak kentlinin ve kenti ziyaret edenlerin kullanımına sunulmuştur. Yapılan bu düzenlemeler kapsamında yapılanlara bakıldığında Yat Limanı'nı çevreleyen surlarda temizlik ve

onarım işlemleri de yürütülmüştür. Uygulama sonrası alanın kullanımı, Turizm Bankasının yerel bürosu aracılığı ile yürütülmüştür. Bu süreç bu alanın kontrollü ve denetimli bir şekilde kullanımını da sağlamıştır.

Olağanüstü doğal oluşumları ve çeşitliliği barındıran, Pamfilya'daki bütün eski kentlerden günümüze kadar yaşamın kesintiye uğramadığı tek yer olan Antalya'nın eski limanı, başka bir kimlikle kullanılmaya başlamış, kentin kimlik değeri taşıyan önemli bir noktasını oluşturmuştur. Diğer yandan kıyı alanlarındaki turizm yatırımları ve yat limanındaki onarımlar Kaleiçi'nin yerleşme dokusunu da etkilemeye başlamış, sivil mimarlık örneği yapıların onarılıp, ticaret ve konaklama olarak kullanımını teşvik etmiştir. Onarımlardaki yöntemlere ilişkin eleştiriler getirilmiştir, ancak Kaleiçi'nin kullanılmayan eski kent dokusu, farklı bir fonksiyonla tekrar Antalya kentinin önemli bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Bu süreçte, 1973 yılında limanın taşınmasıyla neredeyse çöküntü haline gelen alanda yapılan kamulaştırmalara, düzenlemelere kullanıcılardan büyük bir itiraz gelmemiştir. Ancak, proje alanının konut fonksiyonuyla kullanılan sur üstü yapılarının gerçek sahibi ailelerin alandan çıkartılması, itiraz görmüştür e Kaleiçi'nin en nitelikli yapılarından sayılan bu yapıların geçmiş kimliği günümüze taşınamamıştır.

Kaleiçi Yat Limanı'ndaki düzenlemenin en büyük başarısı, doğal ve tarihi çevreyi koruyarak eski kent dokusunda kamusal bir mekân yaratılmış olmasıdır. Diğer bir başarısı da Nihat Güney'in¹³ ifade ettiği gibi, yaşayanların eski evlerin ve tarihi çevrenin sadece yıkılıp yok edilerek değil onararak, korunarak da yaşanabilir ve yaşatabilir olduğu kanısına varmasıdır. Bu gelişmeler, bölgedeki olumlu değişimin sağlıklı bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir. Ayrıca ülkemizdeki eski kent mekanlarının potansiyelinin algılanmasında da farklı bir bakış açısının oluşmasını sağlamıştır. Ancak 1980'li yıllarda, ülkemizde ekonomik ve sosyal politikalar temelden değişmiş, kamunun öncü-örnek yatırımları ve işletme anlayışı terk edilerek özel sektörün yatırım ve işletme yapmasını sağlamak üzere yasal değişiklikler düzenlenmiştir. Turizm Teşvik Yasası ve Özelleştirmeye ilişkin düzenlemeler 1990'lı yıllarda Kaleiçi'ndeki yatırım ve uygulamaları temelden etkileyen bir politika olmuştur. 1988 yılında Turban, Turizm Bankasından ayrılarak Turban Turizm A.Ş. adını almış, Yat Limanında Turban tarafından işletilen tesisler özelleştirilmiş ve yat limanının bir sistem içinde yürütülen işletme bütünlüğü bozulmuştur. Yat Limanı proje alanındaki bu politika değişimlerinin en çok yansıdığı alan ise projenin sur üstü yapıları olarak tanımlanan ikinci etap uygulama alanı olmuştur.

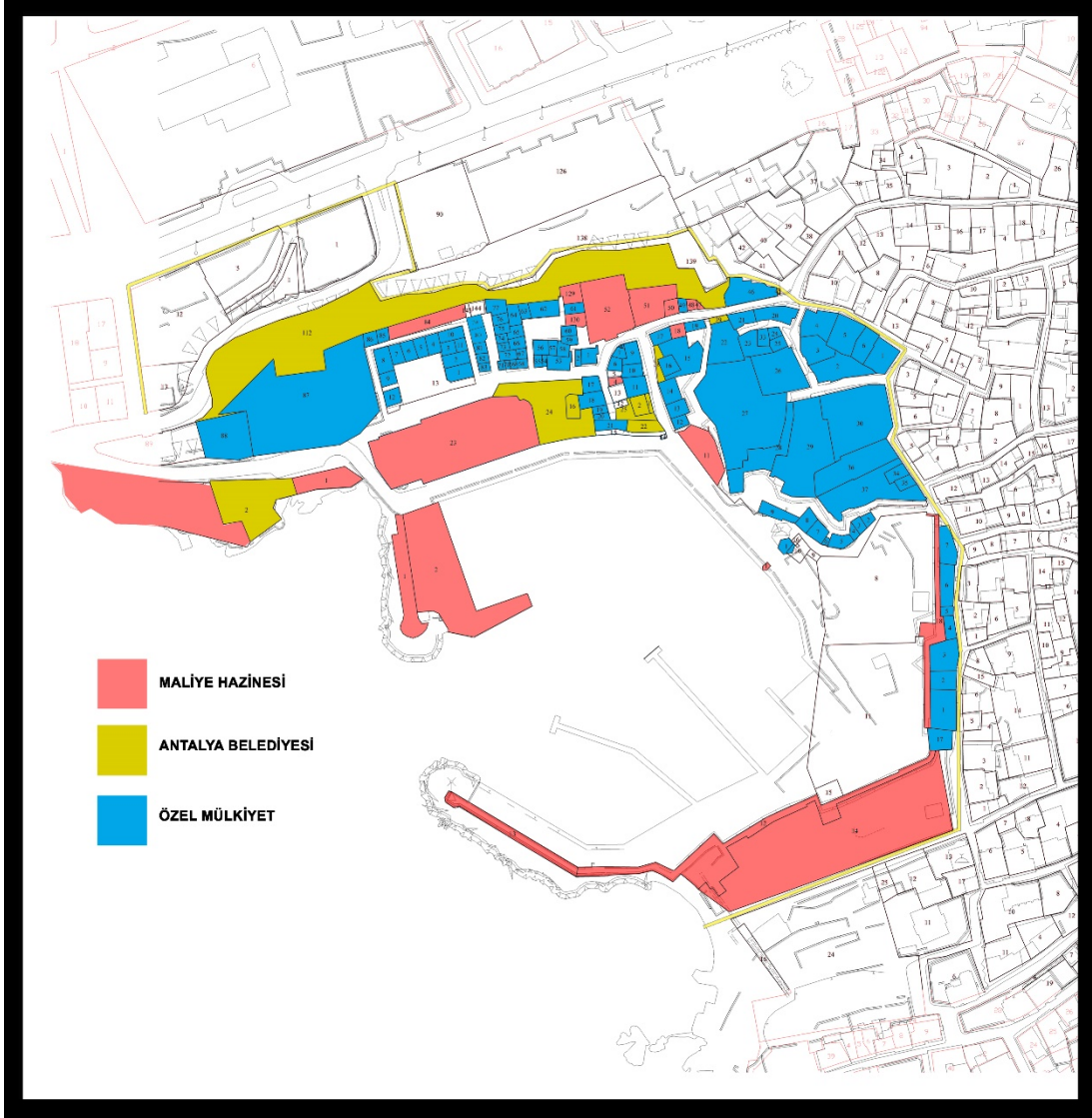
¹³ A. Nihat Güney, T.C. Turizm Bankası A.Ş. Antalya Bölgesi Emanet Komisyonu Başkanı

Kamulaştırılarak Yat Limanı Düzenlemesinin bir parçası olarak projelendirilen yapılardaki onarımlar durmuş, sonraki yıllarda bu yapılar 'Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi' hakkındaki yönetmelik kapsamında ilana çıkarılmış, tahsisi yapılarak farklı bir onarım ve kullanım süreci başlatılmıştır. Bu kamulaştırmaya itiraz ederek uzun yıllar süren bir hukuki süreç başlatan, ancak Anayasamızın kamulaştırmanın özüne itiraz edilemeyeceğine ilişkin hükmü doğrultusunda sonuç alamayan yapı sahipleri açısından da kamu vicdanını zedeleyen bir sonuç olmuştur.

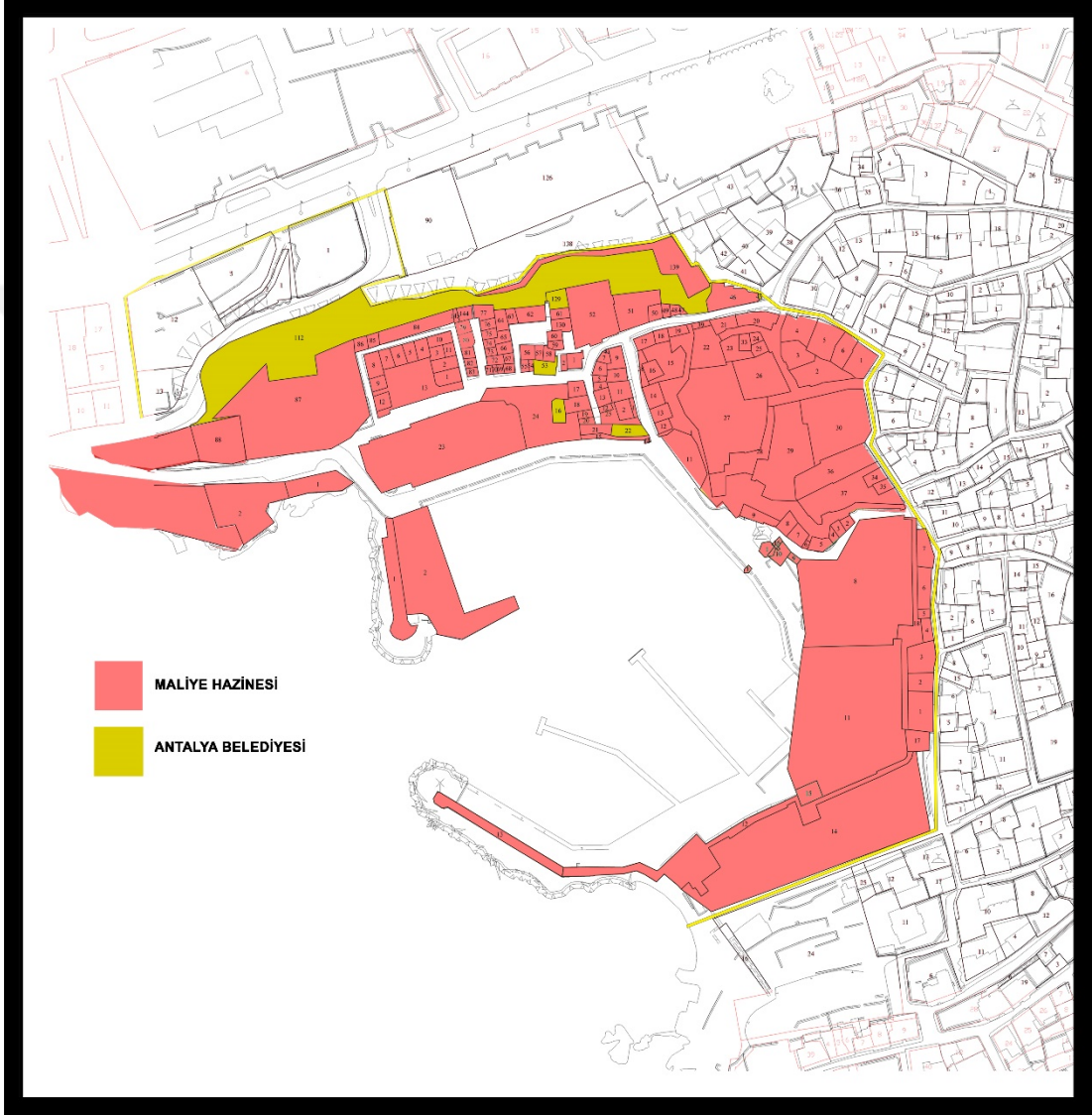
Bir kısmı kamulaştırılarak kamu eliyle onarılan yapıların satışının yapılması da Yat Limanında yaratılan kamusal mekanların sürdürülebilir kullanımı yaklaşımını da zedelemiştir. Bu alanda uygulamalar, planı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 08.10.1976 tarih ve A-185 sayılı kararı ile uygun bulunan proje doğrultusunda yürütülmesi koruma imar planı hazırlanarak onaylanması ile yeni bir döneme girmiştir. Ülkemizdeki planlama mevzuatı açısından da zorunlu olan bu çalışma ile A-185 sayılı kararla uygun bulunan kararları plan diline dönüştürürken bu uygulamaların işleyişine yönelik düzenlemenin gerekliliğini de göstermektedir. Antalya'daki 500 bin civarındaki yatak kapasitesinin turizm kent merkezini de kullanmasını sağlayacak yöntemler kamuoyunda da tartışılmaktadır. Yat Limanının sahip olduğu değerlerle bir çekim merkezi olarak yeniden konumlanabilmesi için Yat Limanında yeni bir revizyon yapılmış ve alana marina kararı getirilmiştir. Ancak bu alandaki sorunun planlama kararları ile çözümlenmesi dışında farklı yaklaşımlarla değerlendirilmesi gerektiğinin tartışılması yararlı olacaktır.

Yat Limanındaki sürecin görsel olarak izlenmesi için iki farklı içerikle paftalar hazırlanmıştır. İlki, mülkiyet yapısının değişimine (Şekil 3.50, 3.51,3.52) ilişkin 3 adet pafta olup, diğeri ise fonksiyon değişimi göstermektedir. Düzenleme öncesi fonksiyonlara ilişkin haritalar (Şekil 3.53,3.54,3.55) incelendiğinde, alanın mülkiyet yapısını da paralel olarak ticaret ve konut kullanımı ağırlıklı olduğu; düzenlemede ise konaklama ve ticaret işlevi getirildiği, günümüzde de aynı işlevlerin büyük çoğunlukla devam ettiği görülmektedir.

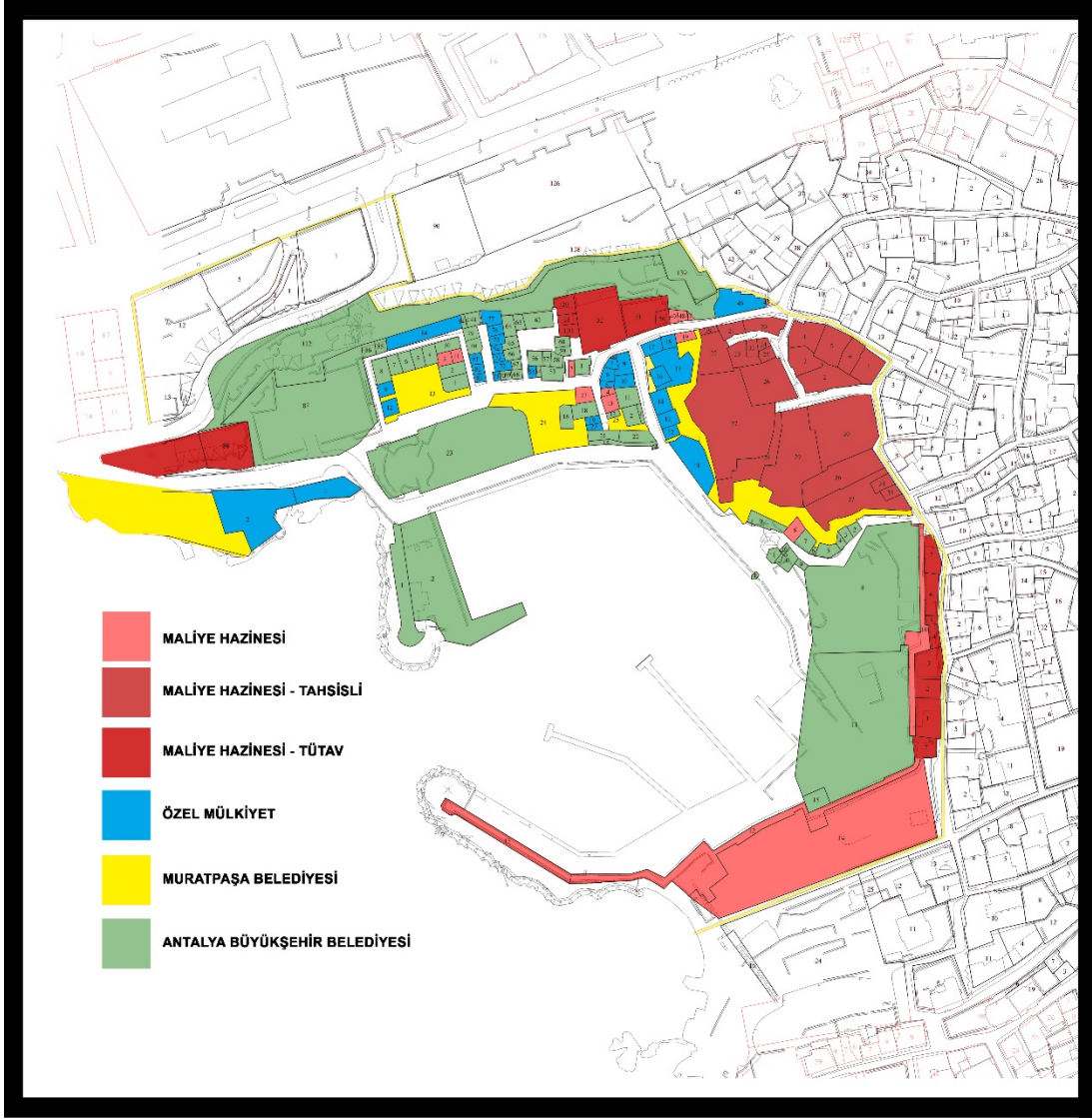
Hazırlanan paftalardan mülkiyete ilişkin olanlar Tapu Müdürlüğü'nde tapu kayıt defterleri incelenerek yapılan çalışma ile elde edilen sonuçlara göre hazırlanmış düzenleme öncesi, düzenleme süreci ve günümüz mülkiyet dokusu olarak üç aşamalı olarak haritalaştırılmıştır. Bu veriler daha ayrıntılı olarak izlenmesi için, ada parsel bazında tablolaştırılarak Ek-2'de sunulmuştur. Bu bize mülkiyet yapısındaki çarpıcı değişimi göstermektedir. Tablonun okunabilmesine kolaylık sağlanması amacıyla Ek-1'de alanın kadastral durumu ve etaplama bölgeleri yer almaktadır.

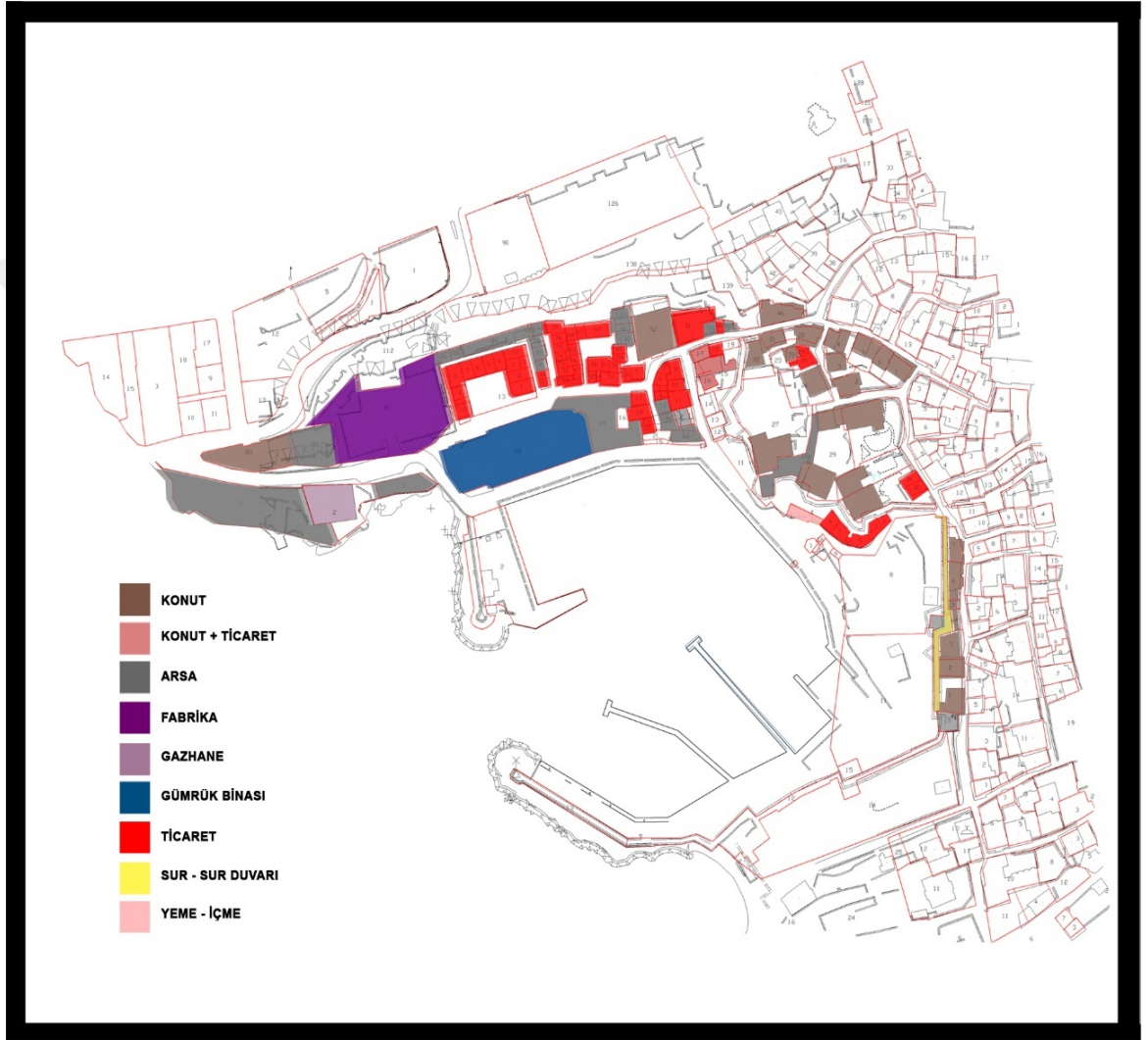
Şekil 3.50: Mülkiyet Dönüşümü Paftası 1- Düzenleme Öncesi (1970 Öncesi)
(Tez kapsamında hazırlanmıştır.)

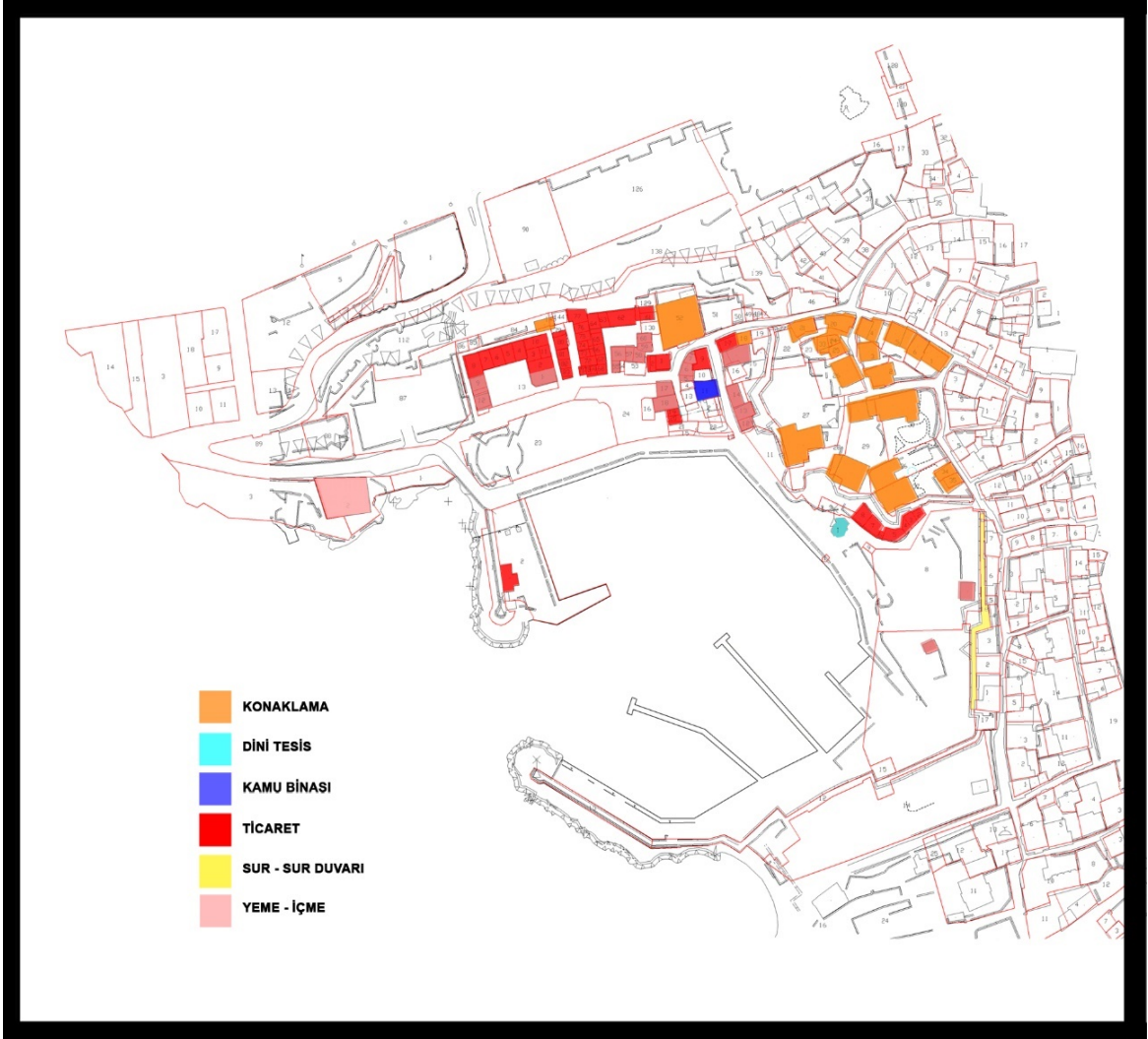
Şekil 3.51: Mülkiyet Dönüşümü Paftaları 2- Düzenleme Süreci (1970- 1983)
(Tez kapsamında hazırlanmıştır.)

Şekil 3.52: Mülkiyet Dönüşümü Paftası 3- Günümüz (1983-...)
(Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.)

Şekil 3.53: Fonksiyon Dönüşümü Paftası 1– Düzenleme Öncesi (1970 Öncesi)
(Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.)

Şekil 3.54: Fonksiyon Dönüşümü Paftası 2– Düzenleme Süreci (1970- 1983)
(Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.)

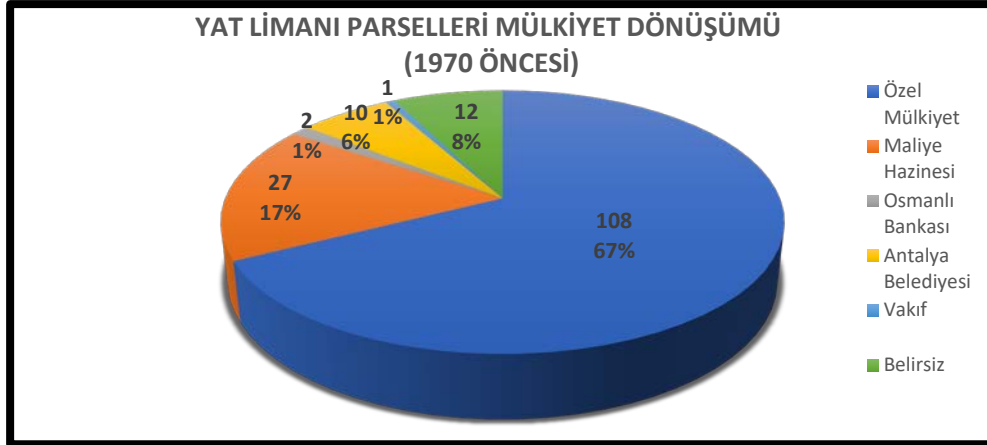

Şekil 3.55: Fonksiyon Dönüşümü Paftası 3 - Günümüz
(Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.)

Çalışma alanında yer alan 160 adet parselin, Düzenleme Öncesi olarak adlandırılan 1970 öncesinde, 108'i özel; 27'si Maliye Hazinesi; 2'si Osmanlı Bankası; 10'u Antalya Belediyesi; 1'i Vakıf mülkiyetindedir. 12 adet parselin mülkiyet bilgilerine ulaşamamıştır. Antalya Belediyesi mülkiyetinde olan alanlar sur duvarlarını ve burçlar, eski Gazhane binası ve kıyıda açık alan olan 2 parsel, 173(yeni 890) ada da 4 parsel ve 155 ada da 2 küçük parseldir. Bu veriler ilişkin haritalarda da izleneceği gibi konut ya da ticaret yapılarının büyük çoğunluğu özel mülkiyettedir.

Çizelge 3.2.: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü (1970 Öncesi)

YAT LİMANI PARSELLERİ MÜLKİYET DÖNÜŞÜMÜ DÜZENLEME ÖNCESİ (1970 ÖNCESİ)	
Özel Mülkiyet	108
Maliye Hazinesi	27
Osmanlı Bankası	2
Antalya Belediyesi	10
Vakıf	1
Belirsiz	12

Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

Kaleiçi Yat Limanında 1973 yıllarında başlayan kamulaştırma işlemleri ile alanın %97'sini kapsayan 155 parsel Maliye Hazinesine geçmiştir. Antalya Belediye mülkiyetinde ise alanın %3 nü kapsayan 5 parsel bulunmaktadır. Alanda artık özel mülkiyete ait parsel kalmamıştır.

**Çizelge 3.3.: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü
(1970- 1983)**

YAT LİMANI PARSELLERİ MÜLKİYET DÜZENLEME SÜRECİ (1970 -1983)	
Özel Mülkiyet	0
Maliye Hazinesi	155
Antalya Belediyesi	5

Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

Özelleştirme ve Tahsislerin gerçekleştirildiği 1983 sonrasında ise, 160 adet parselin 36'sı yeniden özel mülkiyete geçmiştir. 110 adet parsel Maliye Hazinesi mülkiyetinde kalırken, bunların 31'i Büyükşehir Belediyesine; 16'sı TÜTAV'a; 18'i Kamer, Yaylak, Büyük Mağazacılık şirketlerine tahsis edilmiştir. Antalya'nın Büyükşehir olması sonucu, kent merkezinin Muratpaşa Belediyesi sınırlarında kalmasıyla, alandaki 12 adet parsel Muratpaşa Belediyesinin olurken, 2 adet parsel Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde kalmıştır.

Yeniden özel mülkiyete geçen 36 adet parselin, 32'si, uygulama öncesinde de özel mülkiyette olan taşınmazlardır. Ancak uygulama sonrası mülk sahipleri, uygulama öncesindeki mülk sahipleriyle aynı değildir. Uygulama öncesinde Vakıflar ve Antalya Belediyesi mülkiyetindeki 1'er adet ve Maliye Hazinesi mülkiyetinde olan 2 adet parselde uygulama sürecinde Maliye Hazinesi mülkiyetine geçmişken, 1983 sonrasında yapılan satışlarla bu 4 adet parsel özel mülkiyete dönüşmüştür.

Düzenleme öncesine, yani 1970 öncesine ait tapu kayıtlarında mülkiyet bilgisine ulaşamayan 12 adet parselin tamamı, düzenleme sürecinde Maliye Hazinesi mülkiyetindeyken, 1983 sonrasında bu parsellerin 6'sı Muratpaşa Belediyesi; 1'i özel mülkiyete geçmiş, 5'i Maliye Hazinesi mülkiyetinde kalmıştır.

Bu verilere bakıldığında, düzenleme öncesi %67'si özel mülkiyette olan yat limanı alanında, yapılan çalışmalar, kamulaştırma işlemleriyle alanda hiç özel mülkiyet kalmamış, % 97'si Maliye Hazinesi, geri kalanı da Belediye mülkiyetine dönüşmüştür.

Çizelge 3.4. Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü
Özelleştirme - Tahsis (1983 sonrası)

YAT LİMANI PARSELLERİ MÜLKİYET ÖZELLEŞTİRME - TAHSİS (1983 SONRASI)	
Özel Mülkiyet + Vakıf ve Şirketlere Tahisili Parseller	70
Maliye Hazinesi + Belediye Mülkiyetindeki Parseller	90

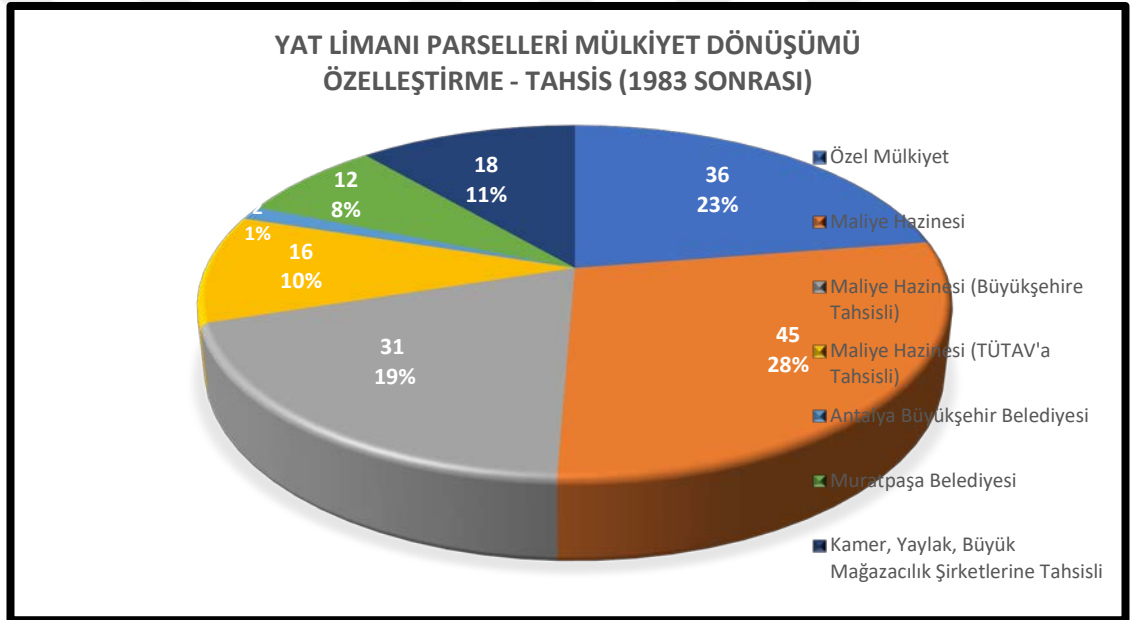
Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

Ülkemizde, mevcut işlevini yitirmesi ile çöküntü alanı haline gelmeye başlayan korunan bir alanda, kamu kullanımını artırmak, tarihsel çevreyi koruyup, onararak kentlinin ve turizmin kullanıma açmak adına örnek bir proje olan Kaleiçi Yat Limanında, 1983 sonrasında ülkedeki özelleştirme-tahsis politikaları paralelinde yaşanan gelişmelerle alandaki Maliye Hazinesi mülkiyet oranı % 57'e gerilemiştir.

Uygulama sürecinde alanda özel mülkiyette hiçbir taşınmaz kalmamışken, özelleştirme-tahsis sürecinde, özel mülkiyet ve TÛTAV ile şirketlere yapılan uzun süreli tahsislerle özel kullanım alanı % 44'e çıkmıştır. Yeniden özel mülkiyete geçen ya da tahsis edilen taşınmazların yeni sahiplerinin, 1970 öncesi sahiplerinden farklı olduğu dikkate alındığında, ilk mülkiyet sahiplerinin artık alanda bulunmadığını söylemek mümkündür.

Çizelge 3.5. Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Durumu

YAT LİMANI PARSELLERİ MÜLKİYET ÖZELLEŞTİRME - TAHSİS (1983 SONRASI)	
Özel Mülkiyet	36
Maliye Hazinesi	45
Maliye Hazinesi (Büyükşehir Tahsisli)	31
Maliye Hazinesi (TÜTAV'a Tahsisli)	16
Antalya Büyükşehir Belediyesi	2
Muratpaşa Belediyesi	12
Kamer, Yaylak, Büyük Mağazacılık Şirketlerine Tahsisli	18

Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

4- KAMUSAL BİR MEKAN OLARAK ANTALYA KALEİÇİ YAT LİMANI'NIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KULLANIMINA YÖNELİK BİR YAKLAŞIMI

4.1. Sürdürülebilir Korumanın Gerekliliği

Doğal ve tarihi çevrenin ve kültürel mirasın korunması, yaşatılması, kentle bütünleşen ve kentin bir parçası olacak işlevler kazandırılması, kentlerin kimliğinin devamlılığı açısından çok önemlidir. Bu değerlerin korunması yaşamımıza derinlik katmasının yanında; ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimimiz için de önemli bir kaynaktır. Günümüz ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında geleceğe yönelik gereksinimlerin de dikkate alınması olarak değerlendirebileceğimiz sürdürülebilirlik, aslında koruma kavramının temel felsefesidir. Bunun yanında, koruduğumuz çevremiz, kimliğimiz ve uzun yılların biçimlendirdiği fiziki mekanlarımızdır. Kültürel kimliğimizi günümüz, değerleriyle zenginleştirerek yaşatmak ise toplumların temel sorunlarından biridir. Bu bağlamda koruduğumuz çevre kendi gelişimini de sürdürebilmelidir.

Tarihi çevreyi olduğu gibi koruma anlayışı, aslında koruma ile çelişen bir durumdur. Tarihi çevreler hayranlıkla seyredilen objeler değildirlir ve günümüze bir süreç sonucu ulaşmışlardır. Bu durumda, bu sürecin günümüz değerleriyle zenginleştirerek kullanımını değer katarak sürdürmek, sürecin temel bir yaklaşımı olmalıdır.

Doğal ve kültürel varlıkların turizme olan katkısı bilinmektedir. İnsanların içinde buldukları çevreden farklı bir çevreyi gezme, algılama, öğrenme ve içinde yaşama isteği geleneksel özelliklerini yitirmemiş yerleşmelerde turizmi gündeme getirmektedir. Bu gelişme, bu alanda yaşayanların da sosyal ve ekonomik yaşamında gelişme sağlamaktadır. Antalya Kaleiçi de turizm- koruma sürecini etkileyen ve etkilenen bir alandır.

Kentsel Koruma alanlarında koruma planlaması korumanın önemli araçlarından. Bu çalışmanın konusu olan, Antalya Kaleiçi ve eski limanı da ülkemizdeki ilk planlama ve uygulama örneklerden biridir.

Antalya kentinin tarihi çekirdeğini oluşturan Kaleiçi Eski Limanı, yüzyıllar boyu liman işlevi ile kamusal mekân olarak kentin yaşamında yer almış, bu niteliğini Turizm Bakanlığı'nca yapılan düzenleme ile de farklı bir işlevle sürdürmüştür.

GEEAYK'nın 8.10.1979 tarih ve A-185 sayılı kararı ile uygun bulunan proje doğrultusunda yürütülen uygulamalar sonucunda kentin tarihi çekirdeğindeki bu alanı; liman, liman kıyısı düzenlemeleri, açık alan düzenlemeleri, alışveriş ve yeme içme alanları ile eski kent dokusunu yeni bir işlevle kamusal mekân olarak düzenleyerek, kentin yaşamına yeniden farklı bir kimlikle yeniden sunmaktadır.

Turizmin bir sektör olarak ülkemizde geliştirilmesine yönelik merkezi idarenin kararı ile projenin kamulaştırma, projelendirme ve uygulama aşamalarını 10 yıllık bir sürede tamamlamıştır. Kamu uygulamaların yürütülmesi yanında başlangıçta alanın işletilmesinde de yer almıştır.

Antalya Kaleiçi Yat Limanı'ndaki uygulanan projenin aynı zamanda bir işletme bütünlüğü içinde yürütülmesinin başlangıçta elde edilen sonuçlarda katkısı çok önemlidir. Yat Limanı'nda işletme bütünlüğünün kalmaması turizmin Antalya ilinde genellikle kitle turizmi olarak gerçekleşmesi, kente gelen ziyaretçilerin kent merkezine çekilememesinden yat limanının da etkilenerek başlangıçtaki kullanıcı nitelik ve niceliğini kaybetmesi, özelleştirme ile her yapının ayrı bir kullanıcısı olması, ortak mekânların herhangi bir kentsel alan gibi değerlendirilememesi sonucu; Yat Limanı sahip olduğu değerleriyle ve nitelikleriyle doğru orantılı olarak yaşamını sürdürmemiştir. Planlama mevzuatına göre bir Koruma İmar Planı olmaması, Yat Limanı'nda uygulamaların vaziyet planı ile yürütülmesi yasal bir boşluk da yaratmıştır. Yaşanan bu süreç Yat Limanını kapsayan bir Koruma İmar Planı yapımını zorunlu kılmış ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin hazırladığı Kaleiçi Yat Limanı Koruma İmar Planı 15.1. 2009 tarihinde, AKVKBK tarafından uygun bulunmuştur. Ancak bu planın koruma-kullanma dengesini gözeterek alana çekicilik kazandırmak olarak belirlenen stratejisindeki yaklaşımın mekâna yansımaması yeni bir planlama sürecini başlatmıştır. AKVKBK'nca uygun bulunan ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca da onaylanarak yürürlüğe giren Revizyon Koruma İmar Planı, liman ve çevresini marina kullanım kararı ile yeniden düzenlemesini amaçlamıştır.

Kaleiçi'nin Yat Limanı alanı dışında yer alan eski kent dokusunun yerleşme alanı olan kısmında planlama çalışmaları sonucunda hazırlanan "Kaleiçi Koruma Geliştirme Planı" GEEAYK tarafından 1979 yılında uygun bulunmuştur. Bu planın revizyonu da ODTÜ Prof. Dr. Mustafa Parlar Eğitim ve Araştırma Vakfınca hazırlanmış ve Antalya Koruma Kurulunun 13.5.1992 tarih ve 1442 sayılı kararıyla uygun bulunmuş Kaleiçi'ndeki uygulamalarda bu plan doğrultusunda yürütülmüştür. Bu planın temel kararlarından biri, alanın konut alanı kullanımının devamının sağlanması için, yeni yapılaşmalara konut kararı getirmesidir. Bu karara karşın; Kaleiçi'ne konaklama, yeme-içme ve eğlence kullanımıyla yoğun bir işlev yüklenmiştir. Bu dönüşümde,

alanın kültürel değerlerinin farkındalığı ile yapılan nitelikli işletmelerin ağırlıklı olduğu söylenememektedir. Bu nitelikteki tesislerde bu gelişmelerden özellikle gürültü kirliliğinden olumsuz etkilenmektedirler. Bu durumun da fiziki ve sosyal dokuyu olumsuz etkilemesi kaçınılmazdır.

1990'lı yıllardan sonra değişen turizm eğilimleri, kentte yeni oluşan cazibe alanlarının yanında Kaleiçi bütününde fiziksel ve işlevsel kısmen kontrolsüz de denilebilecek gelişmeler, Yat Limanı'nın mekânsal kullanımını da etkilemiş, düzenlemenin yapıldığı yıllardaki çekiciliğinin azalmasına neden olmuştur. Bu durum işlevlerdeki niteliği de etkilemiş, fiziki mekanlardaki niteliğin bozulmasına neden olmuştur.

Bu gelişmelerin sonucunda kentin en önemli korunan alanı olan Kaleiçi ve Yat Limanını yeniden kentte ve kentliye değer katan bir alan olarak sürdürülebilir bir kullanım anlayışının geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu durum, alana sadece fizik mekân düzenlemesi ve/veya planlama kararlarında farklı yaklaşımlar getirilerek çözümlenmesi konusunu aşmaktadır.

Korunan alanların günümüzde ve gelecekte korunması ve yönetilmesinin için Yönetim Planı anlayışı ülkemizde de yerleşmiştir. Yönetim planları, UNESCO tarafından kültürel miras alanlarının yönetimi için önerilen araçlardır (UNESCO Dünya Mirası Merkezi, 2006). Bu nedenle kültürel miras alanlarında hazırlanması zorunlu bir çalışmadır.

Bölüm 2.3.'de de bahsedildiği üzere, Türkiye'de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda 14.7.2004 ve 5226 sayılı " Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" la yapılan değişikliklerle yönetim alanı ve yönetim planı kavramları koruma ve planlama sistemi içine alınmıştır. Alan yönetimi planlama ve uygulama esaslarına ise 27.11.2005 tarihli ve 26006 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan "Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri İle Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usül ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile açıklık getirilmiştir.

Yasa ve yönetmelikte Yönetim Planı "yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı planı ve çevre düzenlemesi veya koruma amaçlı imar planını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen planlardır" şeklinde tanımlanmıştır.

İlgili kanun ve yönetmelikten, yönetim alanının belirlenmesi, alan yönetiminin oluşturulması, organizasyonel yapısı ve işleyişi ve yönetim alanının yetkili kamu kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlayacak bir araç olduğu;

yönetim planının ise bu eşgüdümü somutlaştıracak projeleri aynı doğrultuya getiren paydaş eksenli bir stratejik plan olduğu anlaşılmaktadır

Kaleiçi ve Yat Limanı'nın fiziki çevre ve kullanıcı kalitesinin artırılması, kent yaşamına sahip olduğu kültürel değerlerle derinlik katarak, kentte yaşayanlara da aidiyet duygusunun gelişmesine zemin sağlayacak, yeniden yüklendiği kullanımlarla gelecek kuşaklara da aynı duyguyu aktaracak sürdürülebilir koruma ve kullanmanın metotlarının, aranması zamanının geldiği düşünülmektedir. Fiziki çevre kalitesinin iyileştirilmesi kadar, koruma önlemleri, işletme, bakım, sürdürülebilirlik yaklaşımları, işlevsel düzenlemeler, kamu kurumları sivil toplum kuruluşları ve kullanıcılar arasında eşgüdüm ve denetim gibi konuların bir bütün olarak Alan Yönetimi kapsamında ele alınması gerekmektedir.

4.2. Alan Bütünlüğünün Sürdürülebilirlik Kapsamında Değerlendirilmesi

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun (5226 sayılı Kanunla değişiklik) 10,11 ve Ek 2. Maddesine dayanılarak hazırlanan yönetmeliğin amacı ve kapsamı, "ören yerleri, sit alanları ve etkileşim sahaları ile bağlantı noktalarının kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin koordinasyonunda sürdürülebilir bir yönetim planı çerçevesinde korunmasını ve değerlendirilmesini sağlamak, yönetim alanlarının belirlenmesi, geliştirilmesi, yönetim alanlarının hazırlanması, onaylanması uygulanması ve değerlendirilmesi ile alan yönetimini gerçekleştirmek üzere görev alacak danışma kurulu, alan başkanı, eşgüdüm ve denetleme kurulu, denetim birimi ve anıt eser kurulunun görev yetki ve sorumluluklarının belirlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek" olarak açıklanmaktadır.

Yasa ve yönetmelikte yönetim alanların belirlenmesine ilişkin yaklaşımı çerçevesinde Antalya Kent Merkezindeki değişik niteliklere sahip sit alanları ile bu alanların içerdiği değerlerin bütüncül bir kapsamda belirlenebilmesinin kent merkezinde Kaleiçi çevresindeki sit alanları, koruma alanları ve proje alanlarının neler olduğunu kısaca incelenmesi yararlı olacaktır. Bu değerlendirmeyi Antalya Kent merkezinde 2004 yılında belirlenen *Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi kapsamında yapabiliriz.*

Antalya kent merkezinde, sadece Yat Limanı bölgesi Turizm Alanı iken, Bakanlar Kurulunun 27.12.2004 tarih ve 2004/8321 sayılı kararıyla, Kaleiçi ve Yat Limanını, Balbey Mahallesi ve Haşımışcan mahallesi kentsel sit alanlarını, Hanlar Bölgesi ve Cumhuriyet Meydanını kapsayan bölge, *Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm*

Koruma ve Gelişim Bölgesi (KTKGB) olarak belirlenip 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak ilan edilmiştir. Dolayısıyla bu alandaki planlama yetkisi Kültür ve Turizm Bakanlığına geçmiştir. 2005 yılında, Antalya Büyükşehir Belediyesi plan yapma ve yaptırma konusunda Kültür ve Turizm Bakanlığında yetki devri talebinde bulunmuş ve Bakanlık bu talebi uygun bulunmuştur.

KTKGB, Antalya'nın eski kent merkezini ve merkezi iş alanının (MİA) bir kısmını içermektedir. Çalışma konusu alan da, bu bölgenin hem fiziksel, hem de tarihi çekirdeğini oluşturmaktadır. Diğer yandan, bu çekirdeği çevreleyen koruma alanları ile Belediyesince çalışma yapılan alt proje alanları bulunmaktadır. Bu alanlar:

1. Kaleiçi ve Yat Limanı Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı

GEEAYK tarafından Yat Limanı ve Kaleiçi 1973 yılında Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. Yat limanı dışında kalan ve Kaleiçi olarak tanımlanan alana ilişkin ilk Koruma İmar Planı 1979 yılında GEEAYK tarafından onaylanmış, daha sonra revize edilen plan, Antalya Koruma Kurulu'nun 13.05.1992 tarih ve 1442 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Uygulamalar bu plan doğrultusunda yürütülmektedir. Bu alanlara ilişkin gelişmeler 3. bölümde aktarılmaktadır. Kaleiçi ve Yat Limanı Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı, Kültür ve Turizm Geliştirme Alanı içindeki en geniş koruma alanı sınırlarına sahiptir.

2. Balbey Kentsel Sit Alanı

Kaleiçi'nin sur dışında genişlediği bölgelerden biri olan alan, 500 yıl önce Osmanlı valilerinden Bali Bey tarafından yaptırılan Balbey Camii ve çevresindeki yerleşme dokusunu kapsamaktadır.

1990 yılında " Kalekapısı Kentsel Tasarım Yarışması" kapsamında, alanda yapılan tespit çalışmaları sonucunda Antalya Koruma Kurulu'nun 27.6.1990 gün ve 851 sayılı kararı ile Balbey, Yüksekalan ve Tahılpazarı mahallelerinde 39 adet sivil mimarlık örneği, 2 cami ve 3 çeşme " Korunması Gerekli Kültür Varlığı" olarak tescil edilmiş, Antalya Koruma Kurulu'nun 29.01.1992 tarih ve 1300 sayılı kararı ile de " Balbey Kentsel Sit Alanı ve Etkileme Geçiş Alanı" sınırları belirlenmiştir.

Antalya Koruma Kurulunun 06.01.1994 tarih ve 2098 sayılı kararıyla uygun bulunan koruma amaçlı imar planı daha sonra revize edilerek, 15.08.2013 tarih ve 1927 sayılı kararla uygun bulunmuş, alanın KTKGB olması nedeniyle de Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğüne 19.12.2013 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Planın onanmasına karşın gerek planın uygulanmasında gerekse sivil mimarlık yapılarının onarılarak kentsel yaşama katılması konusunda bir gelişme gösteremeyen bu alan, kentin merkezindeki konumuna rağmen, çöküntü haline dönüşmeye başlamış, çevresini saran çok katlı yapılarında etkisi ile çevresindeki Kaleiçi ve Hanlar Bölgesi gibi korunan alanlarla ilişkili bir gelişme gösterememiştir.

Kentin merkezi iş alanında kalan bu bölgenin, yeniden düzenlenmesi ise kendi içinde bir proje kapsamında yürütülmeye başlanmış olup, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce 24.04.2015 tarihli ve 29336 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak "Yenileme Alanı" ilan edilmiştir.

3. Haşim İşcan Kentsel Sit Alanı

Antalya ket merkezinde, kentin sur dışındaki gelişme alanlarından biri olan ve geleneksel kent dokusunun izlendiği diğer bir Kentsel Sit Alanı da Haşim İşcan mahallesidir. Balbey Mahallesi, Osmanlı Dönemi Türk mahallesi iken; Haşim İşcan Mahallesi genellikle Rum nüfusun sur dışında yerleştiği bir bölge olmuştur. Mahallenin eski adı Rabetiye (Çimrin, 2007, s.809) iken, daha sonra II. Dünya Savaşı sırasında Antalya'da valilik yapan Haşim İşcan'ın adını almıştır. Haşim İşcan Mahallesi, Antalya Koruma Kurulu'nun 14.07.1993 tarih ve 1928 sayılı kararı ile Kentsel Sit Alanı olarak belirlenmiş ve 39 adet yapı tescil edilmiştir.

Kentsel Sit Alanı, kentin en önemli ticaret aksı olan Atatürk Caddesi ve Işıklar Caddesi ile çevrelenmiş olup, bu caddeler üzerinde çok katlı yapılaşmalar oluşmuştur. Balbey Kentsel Sit Alanı'ndaki gibi bu alanda da çok katlı yapılaşmalar alanın Kaleiçi Kentsel Sit Alanı ile olan bütünlüğünü bozmuştur.

Haşimişcan Kentsel Sit Alanına yönelik Büyükşehir Belediyesince hazırlanan koruma amaçlı imar planı Antalya Koruma Kurulunun 27.12.2010 tarih ve 4714 sayılı kararıyla uygun bulunmuş, alanın KTKGB olması nedeniyle de Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğüne 18.02.2011 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

4.Karaalioğlu Parkı I. ve III. Derece Doğal Sit Alanı

Parklar, kentsel peyzaj unsurları olarak, kent yaşamının yoğun akışının nefeslendiği kısa aralıklar olmanın çok ötesinde anlamlar taşımaktadırlar. Karaalioğlu Parkı da konumu ve kente katkısı ile bu kapsamda nitelendirilebilmektedir. Şehrin en önemli doğal değerlerinden olan falezlerin üstünde yer alan park, Kaleiçi kentsel sit alanı ile bütünleşmekte, Cumhuriyet Dönemini yansıtan peyzaj düzenlemesi, zengin ağaç varlığı ve miradorlarla nihayetlenen aksiyel yapısı ile kentsel hafızanın canlı bir parçası olma özelliği taşımaktadır (Şekil 4.1).

Karaalioğlu Parkı ve çevresi 1992 yılında Antalya Koruma Kurulu'nun 13.05.1992 tarih ve 1440 sayılı kararıyla " I. ve III. Derece Doğal Sit Alanı", eski Halkevi Binası olan eski Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı Hizmet Binası da 14.04.2010 tarih ve 4572 sayılı kararıyla " Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı" olarak tescil edilmiştir.

Şekil 4.1: Kaleiçi, Karaalioğlu Parkı ve Kent Müzesi İlişkisi (ABB Arşivi)

Bu alanda Antalya Kent Müzesinin çalışmaları kapsamında proje geliştirilmiş ve uygulamalar başlamıştır. Projede Antalya Büyükşehir Belediyesinin taşındığı eski Halkevi binası ile bağlantılı eski Kapalı Spor Salonu müze binası olarak düzenlenecektir.

5. Hanlar Bölgesi

Hanlar Bölgesi olarak adlandırılan alanda, han, cami ve hamam yapılarına ilave olarak 11 yapı Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 19.10.2010 tarih ve 4494 sayılı kararıyla tescil edilmiş ve tüm yapıları çevreleyen koruma alanı sınırı belirlenmiştir. Alanda bulunan hanların onarımları yapılmış ve ticari işlevlerle kullanılmaktadır.

6. Cumhuriyet Meydanı

Antalya'nın kullanılan tek meydanı olarak nitelendirilebilecek, Cumhuriyet Meydanı, tophane surlarının üst kotunu oluşturmakta ve Cumhuriyet Caddesi ile surlar arasında sınırlanmaktadır.

Bu alan, çalışma alanını üstten sınırlamakta olup; asansör, yaya ve araç bağlantılarıyla alanla doğrudan ilişkilidir.

7. Sobacılar Çarşısı- Okullar Bölgesi

“Sobacılar Çarşısı – Okullar Bölgesi” olarak adlandırılan alan, Ali Çetinkaya Caddesi ile Balbey mahallesi arasında kalan, Sobacılar Çarşısı, eski Kız Meslek Lisesi, Eski İnönü İlköğretim okulu ve eski Vakıf Hastanesi alanlarını kapsamaktadır.

Bugün Sobacılar Çarşısı ya da Demirciler Çarşısı olarak adlandırılan bölüm 1940'lı yılların başında Vali Haşim İşcan zamanında inşa edilmiş arastalardan oluşmaktadır. Çarşı Mimarlar Odasının düzenlediği yarışma sonucu 1. olan proje doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Bugünde bu çarşı içinde demirciler, sobacılar, kalaycılar, mal kesiciler bıçakçılar gibi geleneksel el işçiliği ustaları ve antika dükkanları yer almaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nca kentsel dönüşüm projesi kapsamında, Kız Meslek Lisesi ve İnönü İlköğretim okulu binaları, kentsel bellek kaybına ilişkin itirazlara karşın 2007 yılında, Vakıf Hastanesi ise 2008 yılında yıkılmış, meydan ve kapalı otopark alanı olarak düzenlenmiştir.

Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilanından sonra bu Okullar bölgesi yakınında eski Doğu Garajı olarak tanımlanan alanda çıkan bulgularda, yasal olarak sınır dışında da kalsa da kent merkezindeki kültür varlıkları bütününde değerlendirilmelidir.

Doğu Garajında Ulusal Mimari Proje Yarışması ile elde edilen proje doğrultusunda başlanılan çalışmada hafriyat sırasında ortaya çıkan arkeolojik buluntular nedeniyle çalışmalar durdurulmuş ve Antalya Müzesi tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. Bu kazılarda yüzlerce yıllık mezarlar, çoklu ölü gömme gelenekleri ve defnedilenlere sunulan hediyeler ortaya çıkarılmıştır. Bu mezarlar Antik Attaleia kentinin tarihini aydınlanmak açısından da çok önemli görülmektedir. Bu alandaki proje Doğu Garajı ve Nekropol Alanı projesi olarak yeniden düzenlenmiştir. Projede ticari üniteler yanında konser ve tiyatro salonu ve sergileme alanları yer almaktadır

Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'ndeki uygulamaları değerlendirdiğimizde; Balbey Mahallesi kentsel yenileme alanı olarak belirlenmiş, bu alanı kentin merkezi iş alanının bir parçası olarak değerlendiren bir proje çalışması farklı bir planlama anlayışı ile, Büyükşehir Belediyesince başlatılmıştır. Balbey Kentsel Sit Alanı'ndaki gibi Haşimişcan Kentsel sit alanında da çok katlı yapılaşmalar alanın Kaleiçi Kentsel Sit Alanı ile olan bütünlüğünü bozmuş, Kaleiçi ile bir işlev ve kullanım bütünlüğü sağlanamamıştır.

Sobacılar Çarşısı bölgesinde ise TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi tarafından proje yarışması yapılmış ve uygulanmıştır. Okullar Bölgesinde ise bu alandaki okullar kaldırılmış meydan ve otopark olarak planlanarak uygulaması tamamlanmıştır. Hanlar bölgesi ise daha önceki yıllar içinde yapılan Kent Merkezi düzenleme çalışmalarında kentin geleneksel merkezinin bütünlüğünde planlanmış ve uygulanmıştır.

5226 Sayılı yasa Yönetim Alanlarının tespitinin yapılmasına ilişkin genel bir çerçeve çizmektedir. Ancak Yönetim Alanının tespiti öncelikle alanda yapılacak tespit ve değerlendirilmelerle belirlenebileceği bir gerçektir. *KTKGB kapsamındaki alanların kısa bir değerlendirmesinde bu alanların son dönemde kentsel alanlarda proje odaklı yürütülen çalışmalar bağlamında kendi bütünlüğünde gelişen projelerle yürütüldüğü görülmektedir.*

Yat Limanı ve Kaleiçi'nin surlar ve surların izini takip eden yol hattıyla son derece tanımlı bir alan olması, korunacak değerleri bağlamında sürekliliğinin olması, bu alanda uzun yılların birikimine dayalı bir bilgi ve kültür birikiminin oluştuğu düşünülürse Yönetim Planı için öncelikli alanın Kaleiçi ve Yat Limanı ve limanın çok uzun yıllardır kentle bağlantısını sağlayan Cumhuriyet meydanı ve gerek doğal bütünlüğü gerekse işlevsel bütünlüğü açısından bir parçası olan Karaalioğlu Parkı bütünlüğünde belirlenmesi yaklaşımı önerilmektedir (Şekil 4.2). Bu alanın tampon bölgesi ise KTKGB ve Doğu Garajı Nekropol Alanı olarak düşünülmektedir.

Şekil 4.2: Antalya Kent Merkezi Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi
(Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.)

4.3. Kaleiçi Yat Limanı'nda Sürdürülebilir Yönetim Planlaması

İnsan yaşamına konu olan tüm alanlarda her kurum kendine düşen sorumlulukları yerine getirme çabası içinde olsa dahi, yönetsel sistemde; yetki çakışması, işlem tekrarı, gecikmeler, işlemin hiç yapılamaması, yanlış işlem yapılması, ekonomik kaynakların ve zamanın verimsiz kullanılması gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunların önüne geçilmesi için koruma alanları ve sitlerde koruma, yaşatma, kullanma koşullarının bağlandığı yönetsel eşgüdüm mekanizmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yönetim planı kavramının sadece koruma alanlarında geçerli olduğuna dair fikirlere de kapılmamak gerekir. Bu algının nedeni ise kavrama öncelikle doğal koruma alanlarında ve arkeolojik alanlarda ihtiyaç duyulması, ardından UNESCO tarafından dünya miras alanlarında da gündeme getirilmesi sonucunda kaynaklanmaktadır. Ancak günümüzde kentsel, kırsal her alanda ve her sektörde alan yönetimi anlayışının benimsenmesinin getireceği yararlar ve bu yöndeki uygulamaların sağlayacağı katkılar çok açıktır. Yönetim planı kavramı, UNESCO "Dünya Mirası Merkezi"nin (World Heritage Center-WHC) Dünya Miras Listesindeki alanlar için oluşturulması zorunlu kılınan yönetim alanlarına yönelik hazırlanması şartı koşulan planlar olarak ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır. Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin bir arada korunması için ilan edilen yönetim alanlarında yönetim planlarının hazırlanması, bu alanların koruma-kullanma-yaşatma dengesinin kurulmasını amaçlar. Dünya Mirası Merkezi, dünya miras listesindeki her alanın evrensel değerinin nasıl korunacağını belgeleyen bir yönetim planı ve yönetim sistemi olması gerekliliği ilkesini benimsemiştir. Doğal, tarihi ve kentsel alanlarda alan yönetimi ve yönetim planı çalışmaları, bu alanlar üzerindeki olumsuz baskıları azaltmayı, kültürel kaynakların buldukları çevre içinde daha iyi algılanmasını sağlamayı ve çevresel kaliteyi yükseltmeyi amaçlayan planlama önlemlerinin bir bileşkesi olarak tanımlanmaktadır (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009, s.64).

Böyle bir alanda; fiziki çevre kalitesinin iyileştirilmesi kadar, koruma önlemleri, alan yönetimi, işletme, bakım, sürdürülebilirlik yaklaşımları, işlevsel düzenlemeler ve denetim gibi konuların bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Ancak sözü edilen konuların birbiriyle doğrudan etkileşimli olduğu ve herhangi birinde atılacak olumlu bir adımın diğerlerini de aynı yönde etkileyeceği bilinmelidir

Kentsel koruma kavramı artık sürdürülebilirlik ilkesi yaklaşımı ile değerlendirilmektedir. Sürdürülebilirliğin salt koruma alanlarında değil, planlamaya konu tüm alanlarda gündemde olmasının kaynakları sınırlı bizim gibi ülkelerde önemi

çok daha açıktır. Antalya özelinde baktığımızda, sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenmesi özellikle önemlidir. Bu kültürel mirasımızın sürdürülebilirliği ile de yakından ilişkilidir.

Sürdürülebilir kentsel korumanın gerekliliği, Kaleiçi ve Yat Limanının kültürel miras alanının da en önemli gündemi olmalıdır. Yat Limanını da içeren Kaleiçi ve çevresinin sahip olduğu bu mirasın Dünya Miras Alanları içerisine dahil edilmesi amaçlanmalıdır. Kaleiçi'nin kültürel miras değerlerinin biçimlendirdiği fizik mekan ve işlevsel örgüsünün, kentin ve alanın potansiyelinin ve geleceğe dönük hedeflerinin sürdürülebilirliği, stratejik planlama yaklaşımına dayalı olarak geliştirilecek Yönetim Planını gerekli kılmaktadır.

Bu yaklaşım kentin gündemine de girmiştir. Antalya Kent Konseyinin Yat Limanı Planını değerlendirdiği raporda da görüldüğü gibi, plana ilişkin görüşlerinde öncelikli vurgusu Yönetim Planı hazırlanması gereği olarak görülmektedir.

Hazırlanacak yönetim planının hedefi; alanın sahip olduğu kültürel ve doğal değerlerin günümüzde ve gelecekte korunması ve geliştirilmesi için kısa, orta ve uzun dönemli eylemler gerçekleştirmektir.

Hazırlanacak yönetim planı tüm paydaşların katılımı ile hazırlanmalı yani şeffaf olmalı, alanın öncelikleri, sorunları, tehdit ve fırsatlarını belirleyip buna göre kısa, orta ve uzun vadedeki hedeflere ulaşmak için temel stratejiler ve eylem planları belirlenmelidir.

Bu yaklaşımla sürdürülebilir koruma-geliştirme planında tarihi kent merkezi olan Kaleiçi ve Yat Limanının ulusal ve uluslararası düzeyde kültürel mirasına konu olan kimlik değerlerinin sürdürülebilir korunması ve geliştirilebilmesi için Yönetim Planı çerçevesi önerilmektedir.

Bilindiği gibi yönetim planı hazırlanması disiplinler arası bir çalışmayı gerektirmektedir. Bu tez kapsamında önerilen bu alan için Yönetim Planı hazırlanmasının alanın sürdürülebilir koruma ve kullanımı için yönetim planının gereği ve genel çerçevesinin belirlenmesidir.

Bu amaçla, çalışma alanı için Çizelge 4.1' de yer alan bir Yönetim Planı Çerçevesi önerisi getirilmiştir.

Çizelge 4.1: Örnek Alan Yönetim Planı Çerçevesi

YÖNETİM PLANI ÇERÇEVESİ

1. Hedef ve Amaçların Belirlenmesi

2. Alanın Tanımı

- 2.1. Tarihsel Süreç
- 2.2. Eski Kent Merkezinin Anıtsal Kültürel Miras Varlığı
- 2.3. Eski Kent Merkezinin Sivil Kültürel Miras Varlığı
- 2.4. Doğal değerler

3. Koruma Yaklaşımı

- 3.1. Kaleiçi - Yat Limanı Yönetim Planı Alanı
- 3.2. Tampon Alanı
 - 3.2.1. AKMKTKGB
 - 3.2.2. Doğu Garajı Nekropol Alanı
- 3.3. Koruma Araçları
 - 3.3.1. Fiziksel Planlama
 - 3.3.2. Finansman Planlaması
 - 3.3.3. Alanın Çevre Plan Kararları İle Etkileşimi

4. Dünya Mirası Yönetim ve Organizasyonu

- 4.1. Alandaki Paydaşlar
 - 4.1.1. Kamu Paydaşları
 - Kültür ve Turizm Bakanlığı
 - Yatırım İşletmeler Genel Müdürlüğü
 - KVKG (Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Antalya Müzesi, Rölöve Müdürlüğü)
 - Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
 - Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
 - Antalya Valiliği
 - Antalya Büyükşehir Belediyesi ve KUDEB
 - Muratpaşa Belediyesi
 - Vakıflar Genel Müdürlüğü
 - Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
 - 4.1.2. Sivil Paydaşlar
 - Alan Kullanıcıları
 - Konut Kullanıcıları
 - İşletme Sahipleri
 - Ziyaretçiler
 - Araştırmacılar
 - Üniversiteliler
 - Sivil Toplum Örgütleri
 - Kent Konseyi
 - Meslek Odaları
 - ATSO
 - TÜROB
 - AKTOB
 - KALEDER
 - Muhtarlar

4.2. Paydaşlar ve Planlar Arası Koordinasyonun Sağlanması: Alan Yönetimi Birimleri

- 4.2.1. Alan Başkanlığı
- 4.2.2. Danışma Kurulu
- 4.2.3. Eşgüdüm ve Denetleme Kurulu

5. Alanın Mevcut Durum Analizi

- 5.1. Alanın Belirlenmesi
- 5.2. Tarihsel Süreç
- 5.3. Sosyal Yapı Analizi
- 5.4. Fiziksel Yapı Analizi
- 5.5. Envanter Dökümü
- 5.6. SWOT Analizi

6. Eylem Planı

- 6.1. Koruma
- 6.2. Turizm
- 6.3. İmar ve Günlük Yaşam
- 6.4. Eğitim ve Bilgilendirme
- 6.5. Araştırma
- 6.6. Finansman

7. Değerlendirme

Kaynak: Tez çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tezin çalışma alanı olan, ülkemizin çevre ölçeğinde kentsel koruma örneklerinden biri olarak gösterebileceğimiz Antalya Kaleiçi Yat Limanı, antik dönemden beri farklı kültürlerle ev sahipliği yapmakta ve liman özelliğini sürdürmektedir. Kentin Ticaret Limanı olarak kullanıldığı dönemde olduğu gibi turizm amaçlı bir çevre düzenlemesi kapsamında Yat Limanı olarak düzenlendiği dönemde de kentin kimlik değeri yüksek kamusal mekanlarından biri olmuştur. Ancak bu düzenlemedeki anlayışın genel politikadaki değişimle, sürekliliğinin bozulması yanında, 1990'ların değişen turizm eğilimleri, Kaleiçi bütününde fiziksel ve işlevsel anlamda ortaya çıkan olumsuz gelişmeler de Yat Limanının korunan kentsel alan çekiciliğinin azalmasına neden olmuştur. Bu durum işlevsel yapı ile etkileşimli olarak fiziki mekânda çevresel niteliğin gerilemesini ve eskimesini de beraberinde getirmiştir. Kentsel kamusal alanlara ilişkin, kentli kullanıcının aidiyet duygusunun yeterince gelişmemesi veya uygulamanın kent ölçeğinde yeteri kadar benimsenmemesi ve kentte alternatif yeni cazibe alalarının olması tarihsel ve doğal çekiciliğine rağmen mekanlar hızlı tüketilmesi sorunuyla karşı karşıya bırakmıştır.

Ülkemizde 1960'lardan sonra devletin kalkınma ve gelişmeye planlama kavramı ile yaklaşımı fiziksel planlamada da izlenmiştir. Diğer yandan kültür varlıklarını koruma anlayışında da dünyada II. Dünya Savaşının sonrasında başlayan anıt eser korumasından alan ölçeğine koruma yaklaşımı 1973 tarihli Eski Eserler Yasası ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin planlama ve uygulamadaki örneklerinden biri de Antalya'da gerçekleşmiştir.

Kaleiçi Limanı'nda 1973 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antalya Belediyesi, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve GEEAYK arasında yapılan bir protokolle, bu çekirdeğin eski liman ve yakın çevresine ait bir kısmının kamulaştırılarak, restore edilmesi ve yaşatılması kararlaştırılmıştır. Söz konusu alan, hemen liman çevresinde yer alan eski ticaret ve depo yapılarının var olduğu bölüm ile, sur üzerinde kalan sivil mimarlık örneği yapıların bulunduğu bölüm olmak üzere iki ayrı fiziki karaktere sahiptir. Turizm Bakanlığı'nın proje sahibi, Turizm Bankası'nın da proje yapımcısı ve uygulayıcısı olduğu o yıllarda, Antalya'da yeni ticaret limanının yapılmasıyla eski liman önemini yitirmiş, çevredeki eski ticaret yapıları terk edilmiş, doğanın tahribine

bırakılmışlardır. Aynı durum sur duvarları üzerinde bulunan eski konut dokusunda da kendini göstermiş ve yapı sahiplerinin kentin yeni gelişme alanlarına kayması ile, fiziksel olarak bir yıpranma sürecine girmiştir. Bu fiziksel yıpranmada alanın Protokol Alanı olarak belirlenerek her türlü işlemin durdurulması da etkili olmuştur. Yapılan projelendirme ile, eski ticaret limanının Yat Limanı olarak, yakın çevresini de turizm amaçlı ticaret, konaklama ve eğlence yerleri şeklinde projelendirilmesi önerilmiş, yapılar Turizm Bankasınca tek tek ele alınarak fiziki durumları ve potansiyelleri gözden geçirilmiş, kaybolmuş mimari detaylar araştırılarak önerilen yeni fonksiyonların eski ile uyum içerisinde, tarihi çevreyi zedelemekten yer alması sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece kamulaştırılan yaklaşık 6 hektarlık bir eski kent dokusu yeniden düzenlenerek kullanılması sağlanmıştır.

Turizmin Antalya'da hızlı bir şekilde gelişmesi ve bu düzenlemenin etkileri Kaleiçi'nin yerleşim alanında da kendini göstermiş, bu alandaki yapıların onarılarak yat limanında olduğu gibi genellikle yeme-içme ve konaklama amaçlı kullanma sürecini başlatmıştır.

Yat Limanı projesi 1980'li yıllarda ülkemizdeki ekonomik ve sosyal politikaların değişmesi ile farklı bir sürece girmiştir. Projenin 2. etabı olarak tanımlanan alandaki düzenlemeler yapılamamış, bu alanda Kaleiçi'nin en önemli sivil mimarlık örneklerinin de bulunduğu parseller "Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi" hakkındaki yönetmelik kapsamında tahsis edilmiştir.

Alanda, uygulamaların bütünlüğünü etkileyen diğer bir gelişmede Turizm Bankasının işletme sürecinden çekilmesi olmuştur. Projenin başlangıcında alanın bir bütünlük içinde yürütülmesini sağlayan sistem kaldırılmış, yerine de farklı bir sistem geliştirilmemiştir. Bu süreç sonunda onarımı yapılan alandaki yapıların özelleştirme kapsamında satışa çıkması da gündeme gelmiştir. Ancak satışa çıkan ünitelerin ancak bir kısmı satılabilmektedir. Bunun nedeninin satış bedelleri ve alıcıların bu bedellere ilişkin maliyet-kar yaklaşımı yapmalarının olduğu tahmin edilmektedir. Sonuçta alanın açık alanlar yanında ticari ünitelerin bir kısmının kullanım hakkı da Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından alınmıştır.

Bu gelişmelerin süreci;

- Turizmin geliştirilmesinin Kalkınma Planları ile öngörülmesi,
- Turizm planlama yetkisinin Turizm ve Tanıtma Bakanlığına verilmesi,
- Bu doğrultuda fiziksel planlama çalışmalarının yapılması,
- Turizmde kültürel varlıklarında potansiyelin dikkate alınması,
- Bu amaçla İlgili Kurumlar arasında eşgüdüm sağlanması,

- Kaynak aktarılması, İdari yapılanmanın düzenlenmesi,
- Seçilen alanda kamulaştırma işlemleri yapılarak alanın tümünün kamu eline geçmesi,
- Bu çalışmalarda kapsamlı bir çalışma ile proje alanı dışında kalan Kaleiçi'nin yerleşim alanında da kapsamlı bir planlama çalışması başlatılması,
- Proje alanında kaynak kullanımı dikkate alınarak etaplamaya gidilmesi ve 1. etaptaki uygulamaların gerçekleştirilmesi,
- Bu alanda işletme modeli oluşturulmaya çalışılması,
- Projenin 2. etap çalışmalarına geçilmeden, kamulaştıran alandaki parsellerin tahsis edilmesi ile özel sektörün devreye girmesi,
- Alanın işletme bütünlüğü içerisinde yönetilmesinin sonlandırılması,
- Alanın planlama çalışmaları,

şeklinde izlenmektedir.

Bu yönüyle bakıldığında, ülkemizde tek yapı ölçeğinden alan ölçeğinde koruma kavramının yeni geliştiği yıllarda başlatılan bu çalışmanın yaklaşımının olumlu yönünü,

- Fiziksel kararların bölgesel ölçekten başlayan planlama kararı ile oluşturulması,
 - Bu kararların uygulanması için Kurumsal Eşgüdüm sağlanması,
 - Uygulamanın yürütülmesi için Kurumsal Düzenleme yapılması,
- şeklinde ifade etmek mümkündür.

Yat Limanındaki çalışmaların belki de en önemli sonuçlarından biri, korumanın bir planlama bütünlüğünde yürütülmesinin gereğinin anlaşılması, Kaleiçi'nin koruma planının yapılmasının sağlanmış olmasıdır. Böylece Kaleiçi koruma planı Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca ODTÜ tarafına hazırlattırılmıştır.

Yat Limanı Projesinin alanın tümünün kamulaştırılarak yürütülmeye başlaması ise, projenin geleceğe yansıyan kararlarından biridir. Özellikle “sur üstü olarak tanımlanan alanda kamulaştırma yanında başka uygulama araçları ve yöntemleri de dikkate alınabilir miydi?” sorusunu, 1970’li yılların koşullarıyla değerlendirmek, bugün için çok güçtür.

Antalya Kaleiçi Yat Limanında 2009 yılında ilk Koruma İmar Planı onaylanmıştır. Hem yasal bir zorunluluk olması hem de alanın yeniden canlandırılması yaklaşımı doğrultusunda Antalya Büyükşehir Belediyesince Belediyenin bünyesinde hazırlanmış sonrasında yat limanına yönelik kentsel tasarım ve çevre düzenleme projeleri de hazırlanarak uygulanmıştır. Bu projeler kapsamında alanda kültürel bir işlevinde yer alması için Müze kararı getirilmiş ve uygulanmıştır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, planlama yetki ve sorumluluğunun yanında alanın büyük bir kısmının kullanım hakkına da sahiptir.

Bu düzenlemelere karşın Yat limanı için amaçlanan kültürel kimliğinin ve niteliğinin artırılması, kentli tarafından kullanılması sağlanamamış, ticaret ünitelerinde kentin her tarafında satılan ürünlerin sergilendiği, gezi teknelerinin yarattığı görsel ve gürültü kirliliğinin önlenemediği, en önemlisi de kentliye böyle bir alana sahip olmanın farkındalığının hissettirilemediği bir mekân durumuna gelmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesinin, Yat Limanı bütünündeki işletme sorunları, değişen turizm eğilimleri, Kaleiçi'ndeki gelişimin gerek işletme, gerekse fiziki anlamda gerilemesinin Yat Limanının cazibesini yitirmesine ve gerilemesine neden olduğu, limanın 1970'lerde yapılan çalışmalarda yat limanı olarak kullanılması amaçlansa da bunun gerçekleştirilemediği gerekçe gösterilerek, limanın yat limanı olarak kullanılması, karasal alan ve su yüzeyinin birlikte ele alınması, bununla kullanım niteliğinin ve cazibesinin artırılarak, Kaleiçi ve Cumhuriyet Meydanıyla bütünleştirilmesi, butik yat limanı olarak kullanılması önerisi ile Koruma planı revizyonu hazırlanmış ve bu plan da 2017 yılında onanmıştır.

Kaleiçi için de kapsamlı bir koruma planı hazırlanmış, aynı planlama süreci ile 1992 yılında bu planında revizyon yapılmıştır. Ancak Kaleiçi'nde de benzer sorunlar izlenmektedir.

Sonuçta Yat Limanı ve Kaleiçi'nde geleneksel planlama yaklaşımı ile düzenleme getirilmeye çalışılmaktadır. Ancak Kaleiçi ve Yat Limanını salt fiziksel planlama yaklaşımı ile düzenlemek mümkün değildir. Bu tür alanların çok katmanlı sorunları ve olanakları, farklı planlama yaklaşımlarını da gündeme getirmektedir.

Günümüzde, klasik hiyerarşik planlama anlayışının dışına çıkılmaktadır ve bu çalışma alanında da kamu kurumları, özel sektör ve kullanıcılar arasında eşgüdümlü yetki ve bilgi paylaşımına ihtiyaç duymaktadır. Şehirler ve kamusal mekanlar da tıpkı insanlar gibi yaşayan organizmalardır ve her şey mükemmel işlese dahi sistemde sorunlar çıkabilmektedir. Uzun vadeli planlar, ancak yönetsel eşgüdüm mekanizmasıyla ve oto-kontrolün sağlanabildiği geri dönüşüm (feedback) sistemiyle, işler bir hale

getirilebilmektedir. Bu yaklaşımla alana Yönetim Planı çerçevesi önerilmiştir. Dolayısıyla sistematik bir yönetim anlayışı bölgenin sürdürülebilirliğini olumlu yönde etkileyecektir.

Bu alanda Yönetim Planı hazırlama önerisinin kapsamı ve dayanakları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Antalya Kaleiçi ve Yat Limanı bir bütündür. Kentin bir parçasını farklı dönemlerde planlandığı için farklı alan olarak değerlendirmek ve planlamak yaklaşımından vazgeçilmelidir.

- Yönetim Planı alanı Kaleiçi'nin bütününe kapsamalıdır.

- Alandaki kültürel değerler çok katmanlıdır. Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi eserlerini birlikte barındırmaktadır. Bu kültür varlıklarına müdahale farklı yaklaşımları ve uzmanlığı gerekli kılmaktadır.

- Turizm kentte çok baskın bir sektördür. Kaleiçi'nin turizm için bir tüketim ürünü olmaması için, alana olumlu ve olumsuz yaklaşımlarının analiz edilerek kültür turizmi bağlamında geliştirilmesi irdelenmelidir.

- Alanın turistik bir köşe ya da eğlence mekânı olmadığı, yüzyıllara uzanan bir yaşam alanı olduğu gerçeği ile organize edilmelidir.

- Alanda yaşayanların bu zenginliğin bir parçası olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

- Kentte yaşayanların da bu alanın sahibi ve kullanıcısı olduğu, bunun kentli aidiyet duygusunu geliştirici bir ortak payda olduğunun farkındalığı geliştirilmelidir.

- Alana getirilecek temel işlevler ortak bir eşgüdüm ve yaklaşım sonucu belirlenmelidir.

- Sahip olduğu kültürel değerler yanında sıra dışı doğal yapısı korunmalıdır.

- Alanın devamı ve parçası olan Karaalioğlu parkında planlanan Kent Müzesinin Kaleiçi ile organik bir bağ kurulması ve alanda da benzer işlevlerin yer alması araştırılmalı ve sağlanmalıdır.

- Genel Ülke politikalarının değişikliği ile zedelenen toplumsal algı iyileştirilmelidir.

- Kent merkezinde kentin deniz ile buluştuğu tek alan olan yat limanındaki deniz kullanımının devamlılığı sağlanmalıdır.

Kaleiçi'nde uzun yıllar boyunca elde edilen birikimin Yönetim Planı yaklaşımıyla ele alınmasının deneyimi gelecekte çevresindeki diğer koruma alanlarına da yansıtılarak Kent merkezini kapsayan bir çalışmanın da öncüsü olabilecektir.

Bu çalışma ile, Kaleiçi ve Yat Limanı için önerilen bir yönetim planı çerçevesi oluşturmaktadır. Bu anlamda yapılmış çalışmanın, benzer nitelikteki alanlar için de, referans olabileceği düşünülmüştür.

Bu yaklaşımın farklı disiplinleri ilgilendiren bir konu olması sebebiyle de, bundan sonraki çalışmalarda da önerilen yönetim planı çerçevesinin içeriğinin daha detaylı irdelenmesi öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, Kabul tarihi: 3/7/2005.

Abacılar, P. (2008) Doğal Ve Kentsel Sit Alanlarında Kültür Turizmi Ve Yönetimi Boğaziçi- Arnavutköy  rneği”, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Akkar Ercan, M. (2016). Endüstri Sonrası Kentlerin Değişen ve Dönüşen Kamusal Mekanları, Planlama Dergisi, sf. 202.

Akköse, A. (2007). Kentsel Kıyı Alanlarının Yeniden Değerlendirilmesi Kapsamında İstinye Tersane Alanının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aksoy, A., Enlil Z. (2012). Kültürel Miras Yönetiminde  ağdaş Yaklaşımlar, Kültürel Miras Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Açıkk ğretim Fakültesi Yayını, sf.2– 30 , Eskişehir.

Alangoya, K. (2015). “Genious Loci” Kavramı ve Mimarlık Eğitiminde Doğal ve Yapılı  vre İlişkisi, Mimarlık Dergisi, Sayı 385.

Antalya Belediyesi 1976-1977  alışma Dönemi Raporu, Antalya Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu.

Antalya Büyükşehir Belediyesi (2009). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Şube Müdürlüğü, Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu, 1/1000  l ekli “Antalya Merkez Kaleiçi Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Plan Raporu & Plan Notları.

Antalya Büyükşehir Belediyesi (2017). Antalya Merkez Kaleiçi Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, Antalya.

Antalya Büyükşehir Belediyesi (2017). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Şube Müdürlüğü, Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu, 1/1000  l ekli “Antalya Merkez Kaleiçi Yat Limanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Plan Raporu & Plan Notları.

Antalya İli Muratpaşa İlçesi Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı 1/1000  l ekli Koruma Amaçlı Revizyon İmar Planı, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Antalya.

Antalya Kültür Envanteri (2003). İl  zel İdaresi Kültür Yayınları 2004/1, Envanterler Dizisi, Sayı 2.

Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi

Balicadağ,  . (2010). Mimarlık ve Tüketim İlişkisine Kent Bağlamında Bir Bakış: İstanbul  rneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.

- Baudrillard, J. (2002). Tüketimin Tanımına Doğru, Mimarlık ve Tüketim, Boyut Yayın Grubu, İstanbul.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Belediyeler, T.A.U. Eğitim Yayınları, No:17, sayı:2.
- Büyükyıldırım, G. (2017). 20. Yüzyılda Su İşleri ve Antalya, Devlet Su İşleri Yayın Kurulu.
- Çakıcı, E.A. (2006). Kültür Turizmi Açısından Kırkgöz Han'ın Yeniden İşlevlendirilmesi Olanakları, Araştırma Makalesi, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Ankara, sf.2-3.
- Çimrin, H. (2005). Kuruluşundan Günümüze Antalya Kent Kronolojisi (İÖ 158 – 2005), Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya.
- Çimrin, H. (2007). Bir Zamanlar Antalya " Tarih, Gözlem ve Anılar" Cilt 1, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya.
- Danieloğlu, D.E. (2010). 1850 Yılında Yapılan Bir Pamphylia Seyahati, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Demirtaş, Y. ve Esgin, İ. (2006). Bir Kentsel Yenileme Deneyimi Barcelona, 2, 155-162.
- Dinçer, İ. (2017). "ICOMOS Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü 2017 Temasını Değerlendirmek: Kültürel Miras ve Sürdürülebilir Turizm", Mimarlık, sayı 396, Temmuz-Ağustos.
- Doğanay, Ü. (1974). Toplum Yararı ve Kamu Yararı Kavramları, Mimarlık Dergisi, 1, s. 129.
- Durmuş, S. (2009). Liman Kentlerinin Dönüşümünde Turizm ve Kültür Aktivitelerinin İncelenmesi, Haydarpaşa ve Galata Limanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ekinci, Y. (2009). Tarihi Çevre Korumanın Yönetmelik Boyutu Ve Yerel Yönetimlerin Sorumlulukları: Selimiye Camii Alan Yönetimi Örneği, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- Elhan, S. (2009). Kentsel Bellek Bağlamında Sanayi Mirasının Değerlendirilmesi : İstanbul Haliç Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Emgili, F. (2003). Girit'ten Antalya'ya Yönelik Göçler, Son Bin Yılda Antalya Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, s.147-169, Antalya.
- Enginöz, H. (2008). İstanbul Avrupa Kültür Başkentliği Bağlamında Haliç Kültür Havzasının Kamusal Mekan Olarak Geri Kazanımı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı Kentsel Tasarım Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erden Erbey, D. (2009). Haliç'te Dönüşüm ve Tarihsel Süreklilik, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, Cilt 11.
- Erden Erbey, D. (2016). An Evaluation of the Applicability of Management Plans with Public Participation, İdeal Kent Dergisi, Sayı 19, s.428-444.
- Erdoğan, Z. (2006). Kıyı Alanlarının Yeniden Gelişmesinde Turizmin Rolü – Galataport Örneğinde Yapılabilirlik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler arası Anabilim Dalı, Gayrimenkul Geliştirme Programı, İstanbul.

- Erdönmez, E. ve Akı, A. (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri, Megaron Dergisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi Cilt 1, Sayı 1, s. 67-87.
- Erol, Ö. (2017). Kolektif Bellekteki Değişkenleriyle İzmit'te Kamusal Mekân Algısı, Mimarlık ve Yaşam Dergisi, Cilt: 2, No: 1 s. 89-103.
- Erözgün Satılmış, E. (2012). 2863 Sayılı Yasa Kapsamında Koruma Amaçlı İmar Planlarının Kent Dokusuna Etkileri: Kaleiçi Kentsel Ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Örneği, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Erten, S.F. (1922). Antalya Livası Tarihi, Matbaa-i Amire, İstanbul.
- Eyce, N. (2011). Çağdaş Mimarlıkta Mekân, Yer Ve Mekânsallık Tartışmaları – Cermodern Örneği, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Firidin, E. (2004), "Değişen Paradigmalar Ekseninde Kent Planlamaya Yeni Yaklaşımlar, Planlama, 2004/2, s. 44-50.
- Gökalp, N. (2008). Attaleia Kent Tarihi ve Yazıt Köprüsü, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Antalya.
- Gönüllü, A.R. (tarihyok). Demokrat Parti Döneminde Antalya, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırma Enstitüsü, Türk Tarihi Ana Bilim Dalı, Cumhuriyet Tarihi Bölümü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Görer N. ve Uğurlar A. (2007). Yaşam Kalitesi ve Kentsel Kalite Göstergeleri Üzerine Bir Yazın Derlemesi, Yerellik ve Politika- Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi, İmge Kitabevi.
- Gülersoy, N. ve Ayrancı, İ. (2011). Koruma Alanlarında Yönetim Planı (Management Plan in Conservation Areas). İ.T.Ü. Urban and Environmental Planning and Research Center, İstanbul.
- Güney, Z. (2007) "Kamusal Alan Nedir?, Kamusal Mekan Nedir?", arkitera.com
- İlgin, G.B. (2012). Antalya' da Mübadale, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- IUCN (2003). Guidelines for Management Planning of Protected Areas.
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- İstanbul Historic Peninsula Management Plan (2011). İstanbul Metropolitan Municipality.
- İstanbul Historic Peninsula Management Plan (2016). İstanbul Metropolitan Municipality.
- Kahraman, M. ve Türkoğlu, H. (2017). Kamusal; Alan / Mekân, Planlama Dergisi, 27(2), s. 141–151.
- Kalkınma Bakanlığı, "Onuncu kalkınma Planı 2014-2018, Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu", 2014.
- Kanıpak, Ö. (2007). "Kamusal Mimarlıkta Muhafazakarlık", arkitera.com
- Karaca, B. (1997). XV ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun.
- Kasapgil, O. ve Eyüpgiller, K. (2013). Çağdaş Kentin Büyülü Geçmişi Dünyadan Tarihi Çevre Koruma Örnekleri , MİM-AD Kitaplığı, İstanbul.

- Korkmaz, E. (2007). Kentsel Kamusal Mekanda Değer Yaratma Yaklaşımında Katılımcı Bir Model Önerisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Şehircilik Doktora Tezi, İstanbul.
- Kotan, A. (2008). Stratejik Mekânsal Planlama'da Kentsel Projeler 'Proje Süreç Yönetimi', Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Ve Bölge Planlama Anabilim Dalı Kentsel Planlama Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Köksal, G. (2005). İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Restorasyon Dalı, İstanbul.
- Lanckoronski, K. (2005). Pamphylia ve Pisidia Kentleri I. Cilt, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, İstanbul.
- Madran, E. (2007). Koruma Amaçlı İmar Planları ve Antalya Kaleiçi Örneği, Mimarlık Dergisi.
- Neatherydycohemian.blogspot.com
- Norberg-Schulz, C. (1980). Genius Loci-Towards a Phenomenology of Architecture, Rizzoli, New York.
- Oktay, D. (1995). Kamusal Meydan, Anlamı ve Kullanımı: Gazimagusa Namık Kemal Meydanı'nın Değerlendirilmesi, VI. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu (Kentsel Mikro-Ortam Tasarımı), MSÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul, Mayıs 1995.
- Oktay, D. (1999).Kentsel Ortak Mekânların Niteliği ve Kent Yaşamındaki Rol, Yapı, Sayı: 207, ss.53-61.
- Oktay, D. (2001). "Kentsel Tasarımın Kuramsal Çerçevesine Güncel Bir Bakış: Kentlerimiz, Yaşam Kalitesi ve Sürdürülebilirlik", Mimarlık, Sayı: 302, ss.45-49.
- Oktay, D. (2003). "Kamusal Mekânda Sanata Güncel Bir Bakış", Yapı, Sayı: 264, ss.105-109.
- Onat, B. (2000). Bir Zamanlar Antalya Bir Antalya Sevdalısının Kaleminden, İstanbul.
- Oral, M. (2008). Antalya İskele Hamalları, Kent - Müze - Tarih Söyleşileri Dizisi-3, Türk Akdeniz Halkevi Dergisi, Sayı:11,12, Antalya.
- Özdemir, B. (2010). Arkeolojik Kazılarda Alan Yönetimi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, M. (1992). Türk Turizm Tarihi İçinde Turban'ın Yeri ve Önemi, Anatolia, cilt3.
- Öztekin, D. (2010).Sosyal ve Fiziksel Çevre Bağlamında Koruma Planları Antalya Kaleiçi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Parlak, D. 5226 Sayılı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Getirdiği Değişiklikler.
- Projects for Public Spaces ,Inc. (2008). Streets as Places – Using Streets to Rebuild Communities, New York.
- Projects for Public Spaces, "Kamusal Alanlar Neden Başarısız Olur?" (PPS'den çeviren Mimdap,mimdap.org, 23 Temmuz 2009)

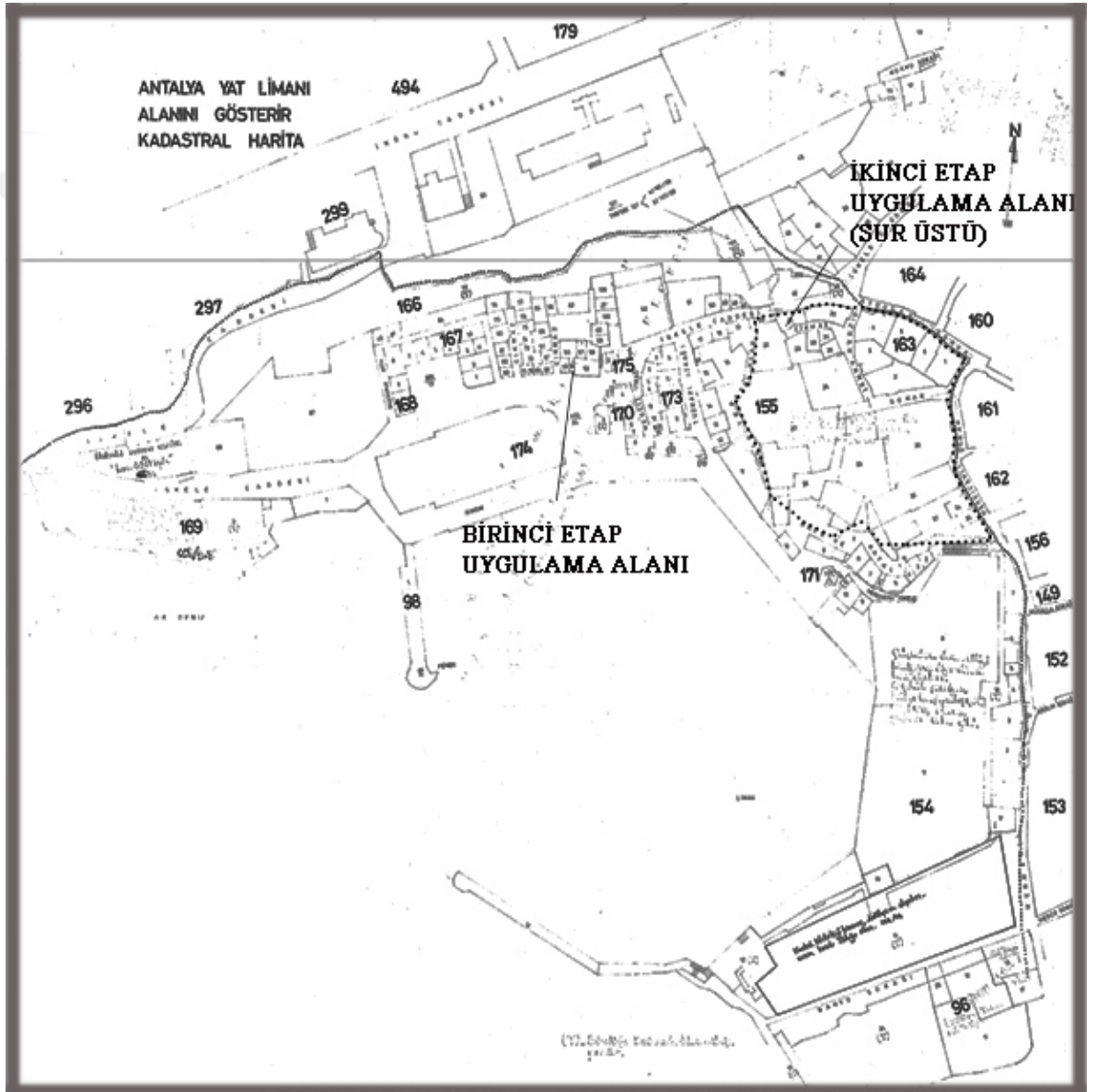
- Satılmış, E. (2015). Korunan Alanlarda Yönetim Planının Gelişimi: Patara Özel Çevre Koruma Bölgesi Yönetim Planı Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Seçilmişler, T. (2010) Koruma Öncelikli Alanlarda Aktör Ağın Çözümlemesi Ve Betimlenmesi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, 07.07.1985, sayı 8, s. 11-14.
- T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, 1985.
- Taşkın, V. (2016). Küresel Kent Söyleminin Kentsel Mekana Ve Mimarlığa Etkisi: İstanbul Örneği, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tekeli İ., "Siyaset İle Kent Planlamasının İlişkisi Yeniden Tanımlanıyor", 37-54, Planlama, Siyaset ve Siyasalar", 6. Türkiye Şehircilik Kongresi Bildirileri Kitabı, Şehir Plancıları Odası Yayını, Ankara, 2007.
- Tekeli, İ. (1988). Mülkiyet Kurumu, Kamu Yararı Kavramı ve İmar Planları Üzerine, "Şehir, Hukuk ve Yönetim İlişkileri", 12. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu.
- Tekeli, İ. (2002). İnsan Haklarının Yerleşmeye ve Mekana İlişkin Boyutları Üzerine, İnsan, Çevre, Kent, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.
- Tekin, S. (2012). Hamburg Hafencity Eski Liman Bölgesi Dönüşüm Projesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ulusal Çevre Planı, 1997.
- whc.unesco.org/?cid=31&l=en&id_site=97&gallery=1&index=13&maxrows=12
- Yağcı, Ö. (2009). Antalya Tarihi Kent Merkezi Gelişim Süreci, Planlama Dergisi,2.
- Yıldız, S. (2011). Kültürel Miras Alan Yönetimi Kapsamında Alanya Kalesi Ziyaretçi Yönetimi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Antalya.
- Yılmaz, L. (2002). Antalya Bir Ortaçağ Türk Şehrinin Mimarlık Mirası ve Şehir Dokusunun Gelişimi (16. Yüzyılın Sonuna Kadar), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, VI. Dizi, sayı 62, Ankara.
- Yılmaz, S. (2010). Kıyı Alanlarına Yönelik Kentsel Projelerin Kamusal Mekanların Oluşumuna Etkileri Haliç Örneği, Lisans Bitirme, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul
- Yürü, N. (2009). Kentsel Sit Alan Yönetimi İstanbul Beyoğlu Örneği, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

EKLER

EK – A

Çizelge A.1: Yat Limanı'nın Kadastral Durumu ve Etaplama Bölgeleri

EK – B: Yat Limanı Parselleri Mülkiyet Dönüşümü**Çizelge B.1: Yat Limanındaki Parsellerin Mülkiyet Dönüşümü Tablosu**

YAT LIMANI PARSELLERİ MÜLKİYET DÖNÜŞÜMÜ				
		Düzenleme Öncesi (1970 Öncesi)	Düzenleme Süreci (1970-1983)	Özelleştirme- Tahsis (1983 Sonrası)
ADA	PARSEL	MÜLKİYET DURUMU	MÜLKİYET DURUMU	MÜLKİYET DURUMU
96	12	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
98	1	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	2	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
151	1	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
154	1	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	2	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	3	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	4	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	5	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	6	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	7	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	8	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	9	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	10	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	11	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	12	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	13	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	14	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	15	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	16	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	17	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
	18	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV
155	1	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	2	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	3	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	4		Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi

	5	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	6	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	7	Osmanlı Bankası	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	8	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	9	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	11	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	12	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	13	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	14	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	15	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	16	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	17	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	18	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	19	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	20	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	21	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	22	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	23	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	24	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	25	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	26	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	27	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	28	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	29	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	30	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	33	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	34	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	35	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	36	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	37	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	38	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	39	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
163	1	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	2	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	3	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	4	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	5	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	6	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
166	45	Antalya Belediyesi	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi
	46	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	47	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	48	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	49	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	50	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi - TÜTAV
51	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÜTAV	

52	Osmanlı Bankası	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TTAV
53	zel Mülkiyet	Muratpaşa Belediyesi	Maliye Hazinesi
54	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
55	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
56	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
57	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
58	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
59	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
60	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
61	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TTAV
62	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
63	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
64	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
65	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
66	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
67	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
68	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
69	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
70	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB
71	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
72	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
73	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
74	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
75	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
76	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
77	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
79	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
80	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
81	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
82	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
83	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
84	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	zel Mülkiyet
85	zel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABşB

	86	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	87	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	88	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÛTAV
	89	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÛTAV
	112	Antalya Belediyesi	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	129	Maliye Hazinesi	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi - TÛTAV
	130	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - TÛTAV
	144	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	ABŞB
	145	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	ABŞB
169	1	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	2	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	3	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
171	1		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
175	1	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	2	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
297	1		Maliye Hazinesi	17 Özel Malik
	2		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	5		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	12		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	13		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
299	1		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
889 (167)	1	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	2	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	3	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	4	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	5	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	6	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	7	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi - ABŞB
	8	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	9	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	10	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	11	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi

	12	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	13		Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
890 (170)	1	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	2	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	4	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	5	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	6	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	7	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	8	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	9	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	10	Vakıf	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	11	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	12		Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	13		Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	14		Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	15		Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	16	Antalya Belediyesi	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi
	17	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	18	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	19	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	20	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Özel Mülkiyet
	21	Özel Mülkiyet	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	22	Antalya Belediyesi	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi
	23	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi	Maliye Hazinesi
	24	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi
	25	Antalya Belediyesi	Maliye Hazinesi	Muratpaşa Belediyesi

Kaynak: Tez kapsamında hazırlanmıştır.

CV

Cansu UYAR

Gürsu Mahallesi Anadolu Caddesi
Altinkum Konakları 2. Kısım C/3
Konyaaltı/Antalya
(0537) 3250220
e-mail: cnsuyar@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi : 10.07.1991
Medeni Durum : Bekâr

EĞİTİM BİLGİLERİ

2009 Eylül -2013 Haziran, Bahçeşehir Üniversitesi, Lisans – Mimarlık
2014 Eylül – Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans- Kentsel Koruma ve Yenileme, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı

İŞ TECRÜBESİ

2016 Ağustos – 2018 Şubat Sektör Mimarlık Müh. Tic. Tur. Ltd. Şti, Mimar

2015 Ekim – 2016 Mart Haliç Altınboynuz Marina İnşaatı Projesi, Mimar

2013 Eylül – 2015 Eylül AC Mimarlık, Mimar

2012 Temmuz – 2012 Ağustos Logo İnş. Tic. Anonim Şirketi, Stajyer Mimar

YABANCI DİL ve DÜZEYİ

İngilizce – Konuşma, Okuma, Yazma- İyi
Almanca – Konuşma, Okuma, Yazma -Başlangıç

BİLGİSAYAR BİLGİSİ

- AutoCAD (Çok İyi Düzeyde)
- Photoshop (İyi Düzeyde)
- Microsoft Office (İyi Düzeyde)
- Google SketchUp (Orta Düzeyde)
- NetCAD (Başlangıç Seviyesi)

